

ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΧΟΖΕΒΑ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ (+1993)

Ὑπὸ Ἀρχιμανδρίτου Κωνσταντίνου καθηγουμένου Ἱερᾶς Μονῆς Χοζεβᾶ

Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος...

Μακαριστός καθηγούμενος Ἱερᾶς Μονῆς Χοζεβᾶ

Ἀρχιμανδρίτης Ἀντώνιος (†1993)

Φέτος συμπληρώνονται τριάντα ἔτη ἀπὸ τῆς αἰφνιδίου καὶ τραγικῆς ἐκδημίας τοῦ μακαριστοῦ καθηγουμένου τῆς ἱστορικῆς Ἱερᾶς Λαύρας τοῦ Χοζεβᾶ, Ἀρχιμανδρίτου Ἀντωνίου. Ὁ π. Ἀντώνιος Ἰωσηφίδης ἐκ τοῦ χωρίου Αὐλὲς τῶν Σερβίων Κοζάνης, γεννήθηκε τὸ ἔτος 1958 καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἀπόστολος. Ὁ τρίτος γιὸς εὐλαβῶν γονέων, παιδί ἀνήσυχο τῷ πνεύματι, δυναμικό, τολμηρό, ἄφοβο! Εἶχε τὴν εὐλογία νὰ τοῦ διδάξουν οἱ καλοὶ γονεῖς του τὰ νάματα τῆς πίστεως καὶ ὅταν τὸ 1966 μετοίκησαν στὴν Θεσσαλονίκη, νὰ τὸν ὀδηγήσουν στὸ Κατηχητικό τῆς Ἑνορίας τους, τὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο Εὐόσμου, ὅπου ὁ μακαριστός π. Ἀλέξανδρος Καλπακίδης, μετέπειτα Μητροπολίτης Σταυροπηγίου, πολὺ ἐργάστηκε στὴν παιδικὴ τοῦ ψυχὴ! Ὁ ἴδιος ὁ π. Ἀντώνιος ἔγραφε:

«Μέ λυπήθηκε [ὁ Θεός], Πολυεύσπλαχνος ὢν καὶ δέν θέλει τὸν θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ μέ φύλαξε καὶ ἐδῶ εἶναι Γέροντά μου τὸ θαῦμα τὸ μεγάλο, γιατί τώρα βλέποντας πίσω μου μέ καθαρὴ πλέον διάνοια μένω ἄφωνος ἰχθύς. Τώρα καταλαβαίνω τὴν προστασία, τὴν διαφύλαξη τοῦ Θεοῦ σέ μένα προσωπικά, τώρα βλέπω καὶ τὸ λέω ὅτι τὸν Χριστό τὸν γνώρισα μέσω ἐσένα, μιλοῦσε μέσα μου ὁ Χριστός μέ τὴν δική σου φωνή, μέ τὸ κήρυγμά σου καὶ ἡ ζωὴ σου ἦταν γιὰ μένα παράδειγμα... Εἶχες σκάψει στὴν ψυχὴ μου πολὺ βαθιὰ ἀπὸ τὴν τρυφερὴ ἡλικία καὶ φύτεψες τὸν Λόγο τοῦ Εὐαγγελίου πού μέ τὸν καιρό, μέ τὸ κήρυγμά σου ἀφομοιώθηκε καὶ ἔγινε δεύτερη φύση καὶ ὅταν ἤθελα νὰ κάνω κάτι καλὸ ἢ κακὸ, τὸ ζύγιζα μέ τὸ Εὐαγγέλιο, καὶ αὐτὸ μέ φύλαξε ἀπὸ πολλές μεγάλες ἁμαρτίες». 1

Ἀκολουθῶν τὴν κλῆση καὶ τὴν κλίση τῆς καρδιάς του, κατεύθυνε τὰ βήματά του στὴν Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου, τὸ ἔτος 1985, σέ ἡλικία 27 ἐτῶν. Ὡς Μοναχός διακρίθηκε στὴν ὑπακοή, τὴν ὑποδειγματικὴ αὐταπάρνηση, μὰ καὶ τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν ἀγάπη πρὸς πάντας. Ἐλαβε τὸν πρῶτο βαθμὸ τῆς Ἱερωσύνης ὑπὸ τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυροῦ Διοδώρου τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1985, κατὰ τὴν κυριώνυμο ἡμέρα τῆς Πανηγύρεως τῆς Ἱερᾶς Λαύρας καὶ ἓνα ἀκριβῶς ἔτος ἀργότερα ἔλαβε τὸν δεῦτερο βαθμὸ τῆς Ἱερωσύνης. Τὸ 1990 τοποθετεῖται Ἱερεὺς στὸ Μπετ Σαχούρ – τὸ λεγόμενο χωρίον τῶν Ποιμένων – ὅπου κερδίζει τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐκτίμηση ὅλου τοῦ Ἀραβοφώνου ποιμνίου. Τὸ αὐτὸ ἔτος ἐπιδεικνύει ἄκρα ὑπακοή στὸν Πατριάρχη κυρὸ Διόδωρο καὶ μεταβαίνει ἅμα τῇ Πατριαρχικῇ ἐντολῇ στὴν Ἱστορικὴ τοῦ Χοζεβᾶ Λαύρα, λόγῳ κενοῦ στὴν ἡγουμενία. Προσέφερε ἐπὶ τριετίαν τὰ μέγιστα στὴν ἀναδιοργάνωση τῆς Μονῆς, τόσο ἀπὸ ὑλικῆς πλευρᾶς, ὅσο καὶ ἀπὸ πνευματικῆς. Μερίμνησε γιὰ τὴν ἀνακαίνιση τῶν ὑποδομῶν, τὴν συντήρηση τῶν ὑπαρχόντων καὶ τὴν ἀνοικοδόμησι νέων χώρων καὶ ἰδιαιτέρως μοναχικῶν κελλίων. Τὸ σπουδαιότερο ὥστόσο ἦταν ὅτι προχώρησε στὴν θέσπιση καὶ πιστὴ τήρηση προγράμματος μοναχικοῦ: καθημερινὴ τέλεση θείας Λειτουργίας καὶ

ὄλων τῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ εἰκοσιτετραώρου κατὰ τὴν μοναστικὴ ἐκκλησιαστικὴ τάξη. Τό παράδειγμα πού ὁ ἴδιος ἔδινε στοὺς τότε ἐγκαταβιοῦντας στὴν Μονὴ ἦταν ἕνα λίαν καταλυτικὸ ἐπιχείρημα, ὥστε ὅλοι νὰ πειθοῦν νὰ τὸ ἀκολουθήσουν!

Τό νῆμα τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ κόπηκε νωρίς, διότι ἀνήκε εἰς τοὺς «ἡγορασμένους ἀπὸ γῆς». **2**

Τὴν 14^η /27^η Δεκεμβρίου 1993, μετὰ τὸ πέρασ τῆς θείας Λειτουργίας, κατὰ τὴν διάρκεια χειρωνακτικῆς ἐργασίας σέ χῶρο τῆς Μονῆς, «... **Ξαφνικά... ἕνας ἐκκωφαντικὸς κρότος... Θεέ μου, τί φοβερός κρότος... θόρυβος δυνατός, σάν κάτι νὰ εἶχε καταρρεύσει καὶ ἕνα πυκνὸ σύννεφο σκόνης... Μέ ἕνα ἀστραπιαῖο ἄλμα ὁ Ὑποτακτικὸς {π. Γερμανός} ὁρμᾷ μέσα στό δωμάτιο. Ὁ τοῖχος ἔχει ὑποχωρήσει ἢ, σωστότερα, ἕνα τμήμα τοῦ βράχου ἔχει ἀποκολληθεῖ κι ἔχει καταπλακώσει τὸν Γέροντα, ἀφήνοντας ὡστόσο, ἀνέπαφο τὸ κεφάλι του! ... ὁ π. Ἀντώνιος διατηρεῖ πλήρως τίς αἰσθήσεις του καὶ μιλᾷ! ... Δίχως νὰ διστάσει λεπτὸ {ὁ π. Γερμανός}, ἢ νὰ ἀποθαρρυνθεῖ ἀπὸ τὸν ὄγκο καὶ τὸ βάρος τῶν γρανιτένιων ὀγκόλιθων, ἀρχίζει νὰ τοὺς ἀρπάζει ἕναν-ἕναν καὶ νὰ τοὺς πετᾷ πέρα μέ τὰ χέρια του, σέ μιά ὑπεράνθρωπη προσπάθεια ν' ἀπεγκλωβίσει τὸν τραυματία. Ὅταν τὰ καταφέρνει, τὸν σηκώνει προσεκτικὰ καὶ τὸν μεταφέρει, ὅσο πιὸ ἀπαλὰ μπορεῖ, σ' ἕνα κρεβάτι. Ἰχνη ἀπὸ ἐξωτερικὸ τραυματισμὸ δὲν βλέπει, ἀλλὰ ὁ Γέροντας, μέ κόπο, ἐπαναλαμβάνει:**

-«Πονάω... πονάω... στή μέση...»

Ἀρχίζει νὰ φοβᾶται στ' ἀλήθεια τώρα ὁ π. Γερμανός! Ἴσως γιὰ πρώτη καὶ τελευταῖα φορὰ στή ζωὴ του δοκιμάζει αὐτός, ὁ λεοντόκαρδος, τί θὰ πεῖ «φόβος»!... Ἀργότερα, μέσα στό ταξί, τὸν κρατᾷ σφιχτά, ἀλλὰ προσεκτικὰ, νὰ μὴν τὸν πονέσει καὶ φοβᾶται ὁ Γερμανός! Φοβᾶται πολὺ τώρα, διότι ἀκούει κάτι σάν ρόγχο κι ἡ ἀναπνοὴ τοῦ Γέροντός του δυσκολεύει... δυσκολεύει... γίνεται ὅλο καὶ πιὸ βαρειά, πιὸ βαρειά... ὥσπου σταματᾷ ἐντελῶς...!» **3**

Ὡς λέγει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης στὸν ἐπικήδειο λόγο τοῦ Ἀγίου Μελετίου Ἀντιοχείας, ὁ π. Ἀντώνιος «ἀπέθετο τοὺς δερματίνους χιτῶνας, οὐδέ γάρ ἐστὶ χρεῖα τοῖς ἐν παραδείσῳ διάγουσι τῶν τοιούτων χιτῶνων, ἀλλ' ἐνδύματα, ἃ τῇ καθαρότητι τοῦ βίου αὐτοῦ ἐξυφάνας ἐπεκοσμήσατο». **4**

Πράγματι, ὁ ἀδελφὸς καὶ πατήρ ἡμῶν Ἀντώνιος βρίσκεται ἀνάμεσά μας τῷ πνεύματι! Οἱ ἀξίες καὶ οἱ ἀρχές του, ὁ τρόπος μέ τὸν ὁποῖο ἐπολιτεύθη, ἡ ἀπαράμιλλος ὑπακοή καὶ ἡ Μοναχικὴ ξενιτεία του, ὁ δυναμισμὸς κι ὁ αὐθορμητισμὸς του, ἀποτελοῦν «λύχνο τοῖς ποσίν» ἡμῶν. Στὶς δυσκολίες μας ἐπικαλούμεθα τὴν εὐχή του, προσπαθοῦμε νὰ σκεφθοῦμε τί θὰ ἔπραττε, πῶς θὰ ἀπαντοῦσε, πῶς θὰ ἀντιδροῦσε ἐκεῖνος... Ἡ λεβεντιά του μᾶς συγκινεῖ, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ἡ ἐλεήμων καρδιά του μᾶς ὠθεῖ νὰ τὸν μιμηθοῦμε. Ἡ ἀσκητικότης του μᾶς διδάσκει... Ἡ Μοναχικὴ του ἀποταγή μᾶς καθοδηγεῖ... Ἡ αἰσιοδοξία καὶ ὁ θεῖος Ἔρως πού ἀπέρρεαν ἀπὸ τὰ λεγόμενα καὶ τὰ πραττόμενα ὑπ' αὐτοῦ, μᾶς πλημμυρίζουν μέ τὴν χαρὰ καὶ τὴν προσδοκία τῆς κοινῆς τῶν κεκοιμημένων Ἀναστάσεως!...

«Ἀνάμεσά μας»

Σάν ἀπολειτουργήσαμε τὰ ἀποξημερώματα

κατεβήκαμε ἀπ' τήν Ἐκκλησιᾶ στόν κῆπο,
στόν τάφο τοῦ π. Ἀντωνίου
ἀπό ἕνα κερὶ κρατώντας (ὁ καθένας).
Ἦταν εἰς ᾧδου κάθοδος...

Κατεβήκαμε θλιμμένοι μέν, ἀπελπισμένοι ὅχι.
Ἦταν ἀνάμεσά μας ὁ π. Ἀντώνιος
πιό παρών κι ἀπ' τοὺς παρόντες.

Δύναμη ὁ θάνατος ἐπάνω του δέν εἶχε!» 5

Ἄς εἶναι αἰωνία τοῦ ἡ μνήμη!

Παραπομπές

1. Ἀρχιμανδρίτου Κωνσταντίνου Χοζεβίτου Μορφές τοῦ Χοζεβᾶ σ.σ. 266,267
Ἐκδόσεις Ἑπτάλοφος 2020
2. Ἀποκ. 14,3
3. Ἀρχιμανδρίτου Κωνσταντίνου Χοζεβίτου Μορφές τοῦ Χοζεβᾶ σ.σ. 337,338
Ἐκδόσεις Ἑπτάλοφος 2020
4. Migne P.G. 46,852
5. Ἐπὶ τῷ 40νθημέρῳ μνημοσύνῳ τοῦ π. Ἀντωνίου ποίημα, ποιηθέν ὑπὸ τοῦ
Γέροντος Ἀρχιγραμματέως Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντίνης κ.
Ἀριστάρχου.

**ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΕΙΣΗΓΕΙΤΑΙ
ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΙΝ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΕΩΣ ΚΑΙ**

ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΔΙΑ ΤΗΝ ΘΕΡΑΠΕΙΑΝ ΤΗΣ ΔΙΕΝΕΞΕΩΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΡΩΣΙΑΣ

Κατά τήν σημερινήν συνάντησιν Αὐτοῦ μετά τοῦ Πάπα Φραγκίσκου εἰς τὸ Βατικανόν, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ.κ. Θεόφιλος Γ' μετέφερε τήν δέσμευσιν τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων διὰ διαμεσολάβησιν, ἐνθάρρυνσιν τοῦ διαλόγου καί θεραπείαν εἰς τήν Οὐκρανίαν καί τήν Ρωσίαν. Αὕτη ἡ πρωτοβουλία στοχεύει νά ἀντιμετωπίσῃ τήν συνεχιζομένην σύγκρουσιν μεταξύ Ρωσίας καί Οὐκρανίας καί τήν ἀπειλήν σχίσματος ἐντός τοῦ σώματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἀναγνωρίζων τήν βαθυτάτην ὀδύνην, ὁ Μακαριώτατος ἐδήλωσεν ὅτι τό Ρωμαιο-Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, ὡς Μήτηρ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνισχύει τήν Χριστιανικήν ἐνότητα καί ἀνησυχεῖ τά μέγιστα διὰ τάς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας παγκοσμίως. Ἡ συνεχιζομένη σύγκρουσις μεταξύ Ρωσίας καί Οὐκρανίας καί τό ἐνδεχόμενον σχίσμα ἐν τῷ σώματι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπηρεάζει οὐ μόνον τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς ἀλλ' ὁλόκληρον τόν Χριστιανικόν κόσμον καί τοὺς ἀνθρώπους καλῆς θελήσεως.

Τό Πατριαρχεῖον, ριζωμένον εἰς αἰῶνας προσπάθειῶν συμφιλίσεως καί εἰρήνης, προσφέρει χεῖρα καλῆς θέλησεως καί διαμεσολαβήσεως εἰς ἀδελφάς καί ἀδελφούς εἰς τήν Οὐκρανίαν καί τήν Ρωσίαν. Αὕτη ἡ πρωτοβουλία ἐπιδιώκει νά προωθήσῃ τόν διάλογον, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νά ὀδηγήσῃ εἰς τό τέλος τῶν δεινῶν καί νά προωθήσῃ τήν θεραπείαν ἐντός τῆς Ὁρθοδόξου οἰκογενείας.

Ἀναγνωρίζον τάς προκλήσεις καί τάς βαθείας διαιρέσεις, τό Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων δεσμεύεται εἰς τήν πνευματικήν ἀποστολήν τοῦ διαλόγου καί τῆς συμφιλίσεως. Ὡς διακηρύττει ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος: «ὁ Χριστός ἐστὶ ἡ εἰρήνη ἡμῶν», ὁμοίως καί τό Πατριαρχεῖον εἶναι ἕτοιμον νά συνεισφέρῃ παντί τρόπῳ εἰς τήν παῦσιν τῶν συγκρούσεων καί τῶν δεινῶν.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΕΡΧΕΤΑΙ ΕΙΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΝ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΝ ΚΡΙΣΙΜΟΥ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΙΝ ΡΩΣΙΑΣ- ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ.κ. Θεόφιλος Γ', ἐποίησεν ἕν σημαντικόν βῆμα πρὸς τήν προώθησιν τοῦ διαλόγου καί τῆς συμφιλίσεως εἰς τήν συνεχιζομένην σύγκρουσιν μεταξύ Ρωσίας καί Οὐκρανίας. Κατά τήν ἐπίσκεψιν

Αὐτοῦ εἰς τό Βατικανόν, ἵνα παρευρεθῇ εἰς τήν τελετήν τῆς προαγωγῆς τοῦ Λατίνου Πατριάρχου εἰς Ἱεροσόλυμα κ. Pizzaballa εἰς τό Ἱερόν Κονκλάβιον τῶν Καρδινάλιων, ὁ Πατριάρχης Θεόφιλος συνηντήθη μετά τοῦ Πάπα Φραγκίσκου καί ἀπό τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἤπλωσε χεῖρα καλῆς θελήσεως διαμεσολαβήσεως διὰ τήν ἔναρξιν ἐνός νέου διαλόγου, στόχος τοῦ ὁποίου θά εἶναι ἡ λήξις τῶν δεινῶν καί ἡ προώθησις θεραπείας ἐντός τῆς Ὁρθοδόξου Οἰκογενείας.

Εἰς τήν δήλωσιν Αὐτοῦ, ὁ Πατριάρχης Θεόφιλος ἐτόνισε τήν σημασίαν τῆς Χριστιανικῆς ἐνότητος, δηλῶν ὅτι τό Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, ὡς Μήτηρ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνισχύει τήν Χριστιανικήν ἐνότητα καί ἐκδηλώνει βαθύ ἐνδιαφέρον διὰ πάσας τάς Ἐκκλησίας ἀνά τόν κόσμον. Ἀνεγνώρισε τόν βαθύν ἀντίκτυπον, τόν ὁποῖον προκαλεῖ ἡ Ρωσο-ουκρανική σύρραξις, οὐ μόνον εἰς τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς ἀλλά καί εἰς ἅπασαν τήν οἰκουμενικήν Χριστιανικήν Κοινότητα.

Ἡ πρωτοβουλία αὕτη ἐκπηγάζει ἐκ τοῦ πλουσίου ἱστορικοῦ τῶν προσπαθειῶν συμφιλίσεως καί εἰρηνεύσεως ὑπό τοῦ Πατριαρχείου. Ἐπιδιώκει νά ἀντιμετωπίσῃ τάς προκλήσεις, τάς ὁποίας δημιουργεῖ ὁ βαθύς διαχωρισμός καί αἱ προκληθεῖσαι πληγαί ὑπό τῆς συρράξεως. Τό Πατριαρχεῖον δεσμεύεται εἰς τήν πνευματικήν ἀποστολήν τοῦ διαλόγου καί τῆς συμφιλίσεως, ἀπηχοῦν τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Ὁ Χριστός ἐστι ἡ εἰρήνη ἡμῶν», (Ἐφ. 2,14).

Ἐκφράζων τήν εὐγνωμοσύνην Αὐτοῦ κατά τήν διάρκειαν τῆς συναντήσεως, ὁ Μακαριώτατος ἐπήνεσε τόν Πατριάρχην Pizzaballa διὰ τήν ἀκλόνητον ποιμαντικήν του ἀφοσίωσιν εἰς τό ἔργον τῆς διατηρήσεως τῆς Χριστιανικῆς παρουσίας εἰς τήν περιοχὴν τῶν Ἀγίων Τόπων. Ἀνεγνώρισε τάς προκλήσεις, τάς ὁποίας ἀντιμετωπίζουν οἱ Χριστιανοί καί ἡ Χριστιανικὴ κληρονομία εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους, ἰδιαιτέρως μετά τήν ἔξαρσιν τῶν Ἰσραηλινῶν ριζοσπαστικῶν ὁμάδων. Ὁ Πατριάρχης Θεόφιλος ἐπεσήμανεν ὅτι αἱ ὁμάδες αὗται ὑπονομεύουν συστηματικῶς τό νόμιμον «Status Quo» καί τήν πολυεθνικήν, πολυπολιτισμικήν καί πολυθρησκευτικήν φύσιν τῆς περιοχῆς. «Τά ἐγκλήματα μίσους, αἱ παράνομοι κτήσεις περιουσίας, οἱ βανδαλισμοὶ Χριστιανικῶν χώρων καί ἡ αὐξανομένη πίεσις ἀποτελοῦν σημαντικὰς ἀπειλάς», εἶπεν ὁ Μακαριώτατος.

Τό Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων εἶναι εὐγνωμον διὰ τήν ὑποστήριξιν τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως Ἀμπντάλλα Β΄ τῆς Ἰορδανίας, θεματοφύλακος τῶν Ἱερῶν Τόπων, εἰς τάς προσπάθειάς διατηρήσεως τοῦ Χριστιανικοῦ καί Μουσουλμανικοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἱερουσαλήμ ἐν μέσῳ τῶν προκλήσεων αὐτῶν.

Ὁ Μακαριώτατος ὠλοκλήρωσε τήν συνάντησιν Αὐτοῦ μετά τοῦ Πάπα Φραγκίσκου, τονίζων ὅτι ἡ πορεία πρὸς τόν διάλογον καί τήν συμφιλίωσιν εἶναι ἀναμφιβόλως προκλητικὴ, ἀλλά τό Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων εἶναι ἕτοιμον νά συνεισφέρῃ μέ κάθε δυνατόν τρόπον, ὥστε νά δοθῇ ἕν τέλος εἰς τάς συγκρούσεις καί τὰ δεινὰ.

Ὁ Μακαριώτατος μεταξύ ἄλλων εἶπε τά ἑξῆς:

«Ἀγιώτατε,

Μεταφέρομεν πρὸς Ὑμᾶς τοὺς χαιρετισμούς τῶν ἀδελφῶν Προϊσταμένων τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν Ἀγίων Τόπων καί τήν εὐλογίαν τοῦ Παναγίου Τάφου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐκφράζομεν τὴν χαρὰν ἡμῶν διὰ τὴν προαγωγήν τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Πατριάρχου Pizzaballa ἐν τῷ Ἱερῷ Κονκλαβίῳ τῶν Καρδινάλιων καὶ διαβεβαιώνομεν Ὑμᾶς διὰ τὰς προσευχὰς καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῶν Προϊσταμένων τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν Ἀγίων Τόπων καὶ τῶν Χριστιανικῶν Κοινοτήτων.

Ὡς Κουστωδός τῶν Ἀγίων Τόπων καὶ νῦν ὡς Λατῖνος Πατριάρχης, ὑπῆρξε σταθερός ἐν τῷ ποιμαντικῷ αὐτοῦ ζήλῳ διὰ τὴν Χριστιανικὴν παρουσίαν εἰς τὴν περιοχὴν ἡμῶν καὶ ἀποφασιστικός εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐναντίον πασῶν τῶν δυνάμεων τῶν ὑπονομευουσῶν τὴν ἀκεραιότητα τοῦ Χριστιανικοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Ἀγίας Γῆς.

Ὡς ἡ Ἀγιότης Ὑμῶν ἐπίσταται, ἀντιμετωπίζομεν βαθυτέρας προκλήσεις καὶ ἀντιξοότητος. Ἐν ᾧ ἡ πλειοψηφία τῶν Ἑβραίων, Χριστιανῶν καὶ Μουσουλμάνων εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους ἀναγνωρίζει τὴν πολυεθνικὴν, πολυπολιτισμικὴν καὶ πολυθρησκευτικὴν πραγματικότητα τῆς περιοχῆς ἡμῶν, τὰ τελευταῖα ἔτη παρατηροῦμεν τὴν ἔξαρσιν τῶν Ἰσραηλινῶν ριζοσπαστικῶν ὁμάδων, αἱ ὁποῖαι δροῦν συστηματικῶς διὰ νὰ ὑπονομεύσουν τὸ νόμιμον Status Quo καὶ νὰ ἀναδιαμορφώσουν τὴν κοινὴν ἡμῶν ζωὴν. Τὰ ἐγκλήματα μίσους, ἡ κρυφὴ καὶ παράνομος καταπάτησις Χριστιανικῶν ἱστορικῶν περιουσιῶν, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς στρατηγικὰς τοποθεσίας, οἱ βανδαλισμοὶ καὶ ἡ βεβήλωσις κτιρίων, Ἐκκλησιῶν καὶ ἱερῶν Προσκυνημάτων, καὶ ἡ αὐξανομένη πίεσις εἰς διάφορα ἐπίπεδα εἶναι ἀπόδειξις τοῦ μεγαλυτέρου κινδύνου, τὸν ὁποῖον διατρέχει ἡ ζωὴ ἡμῶν.

Ὁ Πατριάρχης Pizzaballa ὑπῆρξε, καὶ συνεχίζει νὰ εἶναι, μία ἰσχυρὰ παρουσία καὶ φωνὴ ἐναντίον ὅλων τῶν ὡς ἄνω προαναφερθέντων καὶ κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη ἦτο ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἐμπιστοσύνης καὶ ἀποτελεσματικῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο Μοναστικῶν Ἀδελφοτήτων ἡμῶν, ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ ὁμιλῶμεν καὶ νὰ ἐνεργῶμεν ἠνωμένῃ τῇ φωνῇ.

Παραμένομεν ἠνωμένοι καὶ σταθεροὶ εἰς τὴν ἐξάλειψιν τούτου τοῦ ὑπαρξιακοῦ κινδύνου καὶ ἐνθαρρυνόμεθα ἐκ τῆς ὑπερβαλλούσης ὑποστηρίξεως, τὴν ὁποίαν ἰδιαιτέρως λαμβάνομεν μέσῳ τῆς Χασμιτικῆς Κηδεμονίας τῶν Ἀγίων Τόπων.

Σὰς εὐχαριστοῦμεν Ἀγιώτατε, ἐξαιτίας τῆς διαρκοῦς ὑποστηρίξεως Ὑμῶν διὰ μίαν ζωτικὴν καὶ ζωντανὴν Χριστιανικὴν παρουσίαν εἰς τὴν Μέσσην Ἀνατολήν. Εἶθε ὁ Θεός νὰ συνεχίσῃ νὰ εὐλογῇ Ὑμᾶς καὶ ὁ Θεός νὰ εὐλογῇ πάντας τοὺς λαοὺς τῶν ἡγαπημένων ἡμῖν Ἀγίων Τόπων.

Ὡς Μήτηρ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπιδεικνύει ἰδιαιτέραν μέριμναν διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδιαιτέρως τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἡ συνεχιζομένη σύγκρουσις μεταξύ Ρωσίας καὶ Οὐκρανίας καὶ ἡ ἀπειλὴ τοῦ σχίσματος, εἰς τὸ σῶμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι θέματα βαθέως πόνου καὶ δυσκολίας οὐ μόνον διὰ τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς, ἀλλὰ δι' ἅπαντα τὸν Χριστιανικὸν κόσμον καὶ δι' ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους καλῆς θελήσεως.

Ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῇ μαρτυρίᾳ ἡμῶν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους ἐπιδιώκομεν διαρκῶς τὴν συμφιλίωσιν καὶ τὴν εἰρήνην. Ἐπιστάμεθα ὅτι ὁ ἀληθινὸς διάλογος εἶναι ἡ μόνη ὁδὸς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικὴν συμφιλίωσιν καὶ τὴν διαρκῆ εἰρήνην καὶ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ συνεχὴς δέσμευσις ἡμῶν.

Ἐν τοιοῦτῳ πνεύματι καί τοιαύτῃ συνειδήσει ἀπλώνομεν τήν χεῖρα καί τήν προσπάθειαν τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων πρὸς τοὺς ἀδελφούς καί ἀδελφάς ἡμῶν εἰς τήν Οὐκρανίαν καί τήν Ρωσίαν, διὰ νά μεσολαβήσωμεν ὥστε νά πράξωμεν τά βέλτιστα πρὸς ἔναρξιν ἑνὸς διαλόγου, ὁ ὁποῖος δύναται νά ὀδηγήσῃ εἰς τό τέλος τῶν δεινῶν καί εἰς τήν θεραπείαν ἐντὸς τῆς Ὁρθοδόξου οἰκογενείας.

Τό ἐγγεῖρημα τοῦτο δέν θά εἶναι εὐκόλον. Αἱ ὑπάρχουσαι διαιρέσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν λάβει χώραν μετὰ πάροδον δεκαετιῶν εἶναι βαθεῖαι. Αἱ πληγαί τῆς συγκρούσεως χρειάζονται χρόνον διὰ τὴν θεραπείαν αὐτῶν. Καί ὅταν διαρραγῇ ἡ ἐμπιστοσύνη, εἶναι δύσκολον νά ἀποκατασταθῇ.

Ὅμως, τό Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, τό ἰδρυθέν ἐπὶ τοῦ λυτρωτικοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατανοεῖ πλήρως πάντα ταῦτα. Ἡ ζωὴ ἡμῶν εἰς γενεάν καί γενεάν ἐσφυρηλατήθη ἐν τῷ ἰδίῳ χωνευτηρίῳ. Δέν εἴμεθα ξένοι οὔτε εἰς τήν διαφοράν ἡμῶν οὔτε εἰς τήν δυνατότητα ἑνὸς νέου βίου πέραν αὐτῆς, ὡς ὑπενθυμίζει ἡμῖν ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν Πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολήν:

«Αὐτός γάρ ἐστίν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τά ἀμφότερα ἕν καί τό μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τήν ἔχθραν, ... ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἓνα καινόν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην, καί ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τήν ἔχθραν ἐν αὐτῷ», (Ἐφ. 2,14-16).

Ἡ πορεία τοῦ διαλόγου πρὸς τήν συμφιλίωσιν εἶναι ἡ πνευματικὴ ἀποστολή ἡμῶν καί ἀποτελεῖ τήν ἐπιθυμίαν ἡμῶν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καί τοὺς πιστοὺς εἰς τήν Οὐκρανίαν καί τήν Ρωσίαν. Εἴμεθα ἔτοιμοι νά προσφέρωμεν βοήθειαν παντὶ τρόπῳ διὰ τὴν λήξιν τῆς συγκρούσεως καί τῶν δεινῶν».

Photo Credit: Vatican Media

Photo Credit: Vatican Media

Photo Credit: Vatican Media

Photo Credit: Vatican Media

Photo Credit: Vatican Media

Ο ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΘΕΟΦΙΛΟΣ Γ΄ ΠΟΙΕΙ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΙΝ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ “BETHLEHEM REBORN PALESTINE – THE WONDERS OF THE NATIVITY” ΕΙΣ ΓΕΝΕΥΗΝ

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων καί πάσης Παλαιστίνης κ.κ. Θεόφιλος Γ΄, ὡμίλησε σήμερον, Τρίτην 12^{ην} Σεπτεμβρίου 2023, εἰς τήν τελετήν ἐνάρξεως τῆς ἐκθέσεως «Bethlehem Reborn Palestine – The Wonders of the Nativity»/ «Ἡ Βηθλεέμ ἀνεγέννησε τήν Παλαιστίνην: Τά θαύματα τῆς Γεννήσεως», ἡ ὁποία

ἐπραγματοποιήθη εἰς το Οἰκουμενικόν Κέντρον τοῦ Παγκόσμιου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν (WCC) εἰς Ἑλβετίαν.

«Ἡ ἔκθεσις ἀποκαλύπτει τήν ἀνακαίνισιν τοῦ ἰδίου τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ Ναοῦ καί τό κάλλος τῶν ψηφιδωτῶν, τῶν κιόνων καί τῶν διαφορετικῶν τύπων πλακιδίων καί χειροποιήτου ξύλου. Εἶναι ζωτικῆς σημασίας νά συντηρηθῇ αὕτη ἡ μοναδική ἀρχιτεκτονική δομή μέ πίστιν καί φροντίδα, καθῶς ἡ Βασιλική εἶναι κατά τι περισσότερο ἀπό ἕν ἀπλοῦν κτίριον ἱστορικοῦ ἢ καλλιτεχνικοῦ ἐνδιαφέροντος καί ἡ Βηθλεέμ εἶναι κατά τι περισσότερο ἀπό μία ἀπλῆ πόλις». Διά τῆς ὁμιλίας ταύτης ὁ Μακαριώτατος ἐποίησε τήν ἔναρξιν τῶν ὁμιλιῶν ὡς εἰς ἐκ τῶν βασικῶν ὁμιλητῶν ταύτης τῆς μνημειώδους ἐκδηλώσεως.

«Διαρκούσης τῆς προσπάθειας ἡμῶν διά τήν διατήρησιν μιᾶς ζωτικῆς καί ζώσης Χριστιανικῆς παρουσίας εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους ἐν ὅψει τῆς ἀναζωπυρώσεως ριζοσπαστικῶν ἐνεργειῶν καί συμπεριφορῶν μίσους εἰς τήν κοινωνίαν, καί ἐν ᾧ ὁ κόσμος μας βυθίζεται ὁλοέν καί βαθύτερον εἰς τήν σύγχυσιν καί τήν ἀπόγνωσιν, ἡ παγκόσμιος πνευματική κλῆσις τῆς Βηθλεέμ καί ἡ Βασιλική δέν ἦσαν ποτέ ἄλλοτε πιό ἐπείγουσαι».

Ὁ Μακαριώτατος ἐτόνισεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἀπλῶς εἷς ἀρχαιολογικός χῶρος ἢ μουσεῖον, πόσον μᾶλλον «ἀποτελεῖ ζωντανήν μαρτυρίαν τῆς ἐλπίδος, τοῦ φωτός καί τῆς ζωῆς».

Ἀναφερθεῖς εἰς τό σύντομον ἱστορικόν υπόβαθρον τοῦ Ναοῦ τῆς Γεννήσεως, ὁ Μακαριώτατος προσέθεσεν:

«Εἰς τόν χῶρον τοῦτον ἐκτίσθη ὁ Ναός εἰς τὰς ἀρχάς τῆς δεκαετίας τοῦ 330 καί ἡ σημερινή δομή αὐτοῦ χρονολογεῖται ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, τόν δον αἰῶνα. Τυχάνει εἰς ἐκ τῶν πρώτων Ἱερῶν Σεβασμάτων, τὰ ὁποῖα ἀνωκοδομήθησαν ὑπό τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀγίου Κωνσταντίνου καί τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἀγίας Ἑλένης καί ἀποτελεῖ τό παλαιότερον ἐκκλησιαστικόν μνημεῖον τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, τό ὁποῖον διατηρεῖται ἀκέραιον. Ἡ Ρωμαιο-Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ὁ φύλαξ καί ὁ ὑπηρετῆς αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας ἀπό τήν ἱδρυσιν αὐτῆς καί ὑπῆρξε μάρτυς ἀνά τοὺς αἰῶνας τῆς ἐνσαρκώσεως τῆς κοινῆς ἱερᾶς ἱστορίας ἡμῶν εἰς τήν περιοχὴν καί τῆς θεϊκῆς-ἀνθρωπίνης συναντήσεως, διότι ἐδῶ ἀπεκαλύφθη ὁ θεῖος Λόγος».

Πρὸς τό τέλος τῆς ὁμιλίας Αὐτοῦ, ὁ Μακαριώτατος ἠὺχαρίστησε τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν (ΠΣΕ) διὰ τὰς μεγίστους προσπάθειας αὐτοῦ, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν διοργάνωσιν τῆς ἐν λόγῳ ἐκθέσεως καί τήν ἀμέριστον ὑποστήριξιν του πρὸς τό Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων καί τὰς Χριστιανικὰς Κοινότητες. Ὁ Πατριάρχης Θεόφιλος ἠὺχαρίστησεν ἐπίσης τήν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τόν Πρόεδρον τοῦ Παλαιστινιακοῦ Κράτους κ. Mahmoud Abbas, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τήν πρωτοβουλίαν καί συνέβαλε καθοριστικῶς εἰς τὰς ἐργασίας ἀποκαταστάσεως καί ὁ ὁποῖος συνεχίζει νά δείχνῃ ἐνδιαφέρον διὰ τήν συντήρησιν τοῦ Ναοῦ τῆς Γεννήσεως, «ἀποτελοῦντος σύμβολον ἐλπίδος καί εἰρήνης καί σύμβολον ἐνότητος καί συνυπάρξεως διὰ τόν Παλαιστινιακόν λαόν, τόσον τόν Χριστιανικόν ὅσον καί τόν Ἰσλαμικόν».

Ὁ Μακαριώτατος συνωδεύετο ὑπὸ ἀντιπροσωπείας ὑψηλοβάθμων στελεχῶν ἐκ τῆς Παλαιστίνης, μεταξύ τῶν ὁποίων: ὁ δρ. Ramzi Khoury, μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς PLO καί Πρόεδρος τῆς Ἀνωτάτης Προεδρικῆς Ἐπιτροπῆς

Ἐκκλησιαστικῶν Ὑποθέσεων εἰς τὴν Παλαιστίνην, ὁ Πρέσβυς Ibrahim Khraishi, μόνιμος παρατηρητὴς τοῦ κράτους τῆς Παλαιστίνης εἰς ΟΗΕ-Ἑλβετίαν, ὁ κ. Issa Kassisieh, Πρέσβυς τοῦ κράτους τῆς Παλαιστίνης εἰς τὴν Ἀγίαν Ἐδραν, ὁ Πρέσβυς Omar Awadallah, βοηθὸς Ὑπουργός διὰ τὰ Ἕνωμένα Ἔθνη καὶ ἐξειδικευμένους ὀργανισμούς, ἡ Ὑπουργὸς Khouloud Daibes, Ἐκτελεστικὴ Διευθύντρια τοῦ Ἰδρύματος Ἀναπτύξεως τῆς Βηθλεέμ, ἡ Πρέσβυς Amira Hanania, τῆς Ἀνωτάτης Προεδρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκκλησιαστικῶν Ὑποθέσεων εἰς τὴν Παλαιστίνην, ὁ κ. Ahmad Hammoudeh, Ἐπιτετραμμένος εἰς τὴν Πρεσβείαν τοῦ κράτους τῆς Παλαιστίνης εἰς τὴν Ἀγίαν Ἐδραν καὶ ἡ κ. Doa Nofal, δευτέρα Γραμματεὺς εἰς τὸ ΡΟΜ τοῦ κράτους τῆς Παλαιστίνης.

Ὁ δρ. Ramzi Khoury, μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ὄργανώσεως διὰ τὴν Ἀπελευθέρωσιν τῆς Παλαιστίνης καὶ Πρόεδρος τῆς Ἀνωτάτης Προεδρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκκλησιαστικῶν Ὑποθέσεων, ἀνέφερεν ὅτι «αἷτημα ἡμῶν εἶναι ὁ λαὸς ἡμῶν νὰ ζήσῃ μίαν ἀξιοπρεπῇ ζωὴν, ἀπηλλαγμένην ἀπὸ τὴν κατοχὴν, ὁμοίως ὡς πᾶν ἔθνος εἰς τὸν κόσμον, μέ σκοπὸν νὰ οἰκοδομήσωμεν ἕν μέλλον εὐημερίας καὶ νὰ διατηρήσωμεν, μέ τὴν βοήθειάν σας, τὴν ἐναπομείνασαν Παλαιστινιακὴν Χριστιανικὴν παρουσίαν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους». Ὁ δρ. Khoury προσέθεσεν: «ὁ λαὸς μας, παρὰ τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα ἀνεφέρθησαν καὶ πολλὰ ἄλλα, εἶναι εἰς ἀνθεκτικὸς λαός, ὁ ὁποῖος προστατεύει τὴν κληρονομίαν καὶ τὰ σεβάσματα αὐτοῦ».

Ἡ ἔκθεσις αὕτη προωθεῖται ὑπὸ τοῦ κράτους τῆς Παλαιστίνης, τῆς Ἀνωτάτης Προεδρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκκλησιαστικῶν Ὑποθέσεων εἰς τὴν Παλαιστίνην, ὑπὸ τῆς Προεδρικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν Ἀποκατάστασιν τοῦ Ναοῦ τῆς Γεννήσεως καὶ ὑπὸ τῆς Πρεσβείας τοῦ Κράτους τῆς Παλαιστίνης εἰς τὴν Ἀγίαν Ἐδραν, τῇ συνεργασίᾳ τοῦ Ἰδρύματος Ἀναπτύξεως τῆς Βηθλεέμ Piacenti S.p.a καὶ τῇ συμμετοχῇ τοῦ University of Pavia.

Ἡ ἔκθεσις θὰ εἶναι διαθέσιμος εἰς τὸ κοινὸν ἀπὸ 13^{ης} Σεπτεμβρίου ἕως 5^{ης} Ὀκτωβρίου 2023 καθημερινῶς. Σηματοδοτοῦσα τὴν πρώτην ἀνακαίνισιν τοῦ Ναοῦ τῆς Γεννήσεως ὕστερα ἀπὸ ἑκατοντάδες ἔτη, ἔχει περιοδεύσει εἰς διάφορους πόλεις τοῦ κόσμου, ὡς εἰς Παρισίους, εἰς Ρώμην καὶ ἄλλας περιοχὰς τῆς Ἰταλίας. Μετὰ ἀπὸ τέσσαρας ἑβδομάδας εἰς τὴν Γενεύην, θὰ μεταφερθῇ εἰς Οὐάσιγκτον, DC, τὸν προσεχῆ Νοέμβριον.

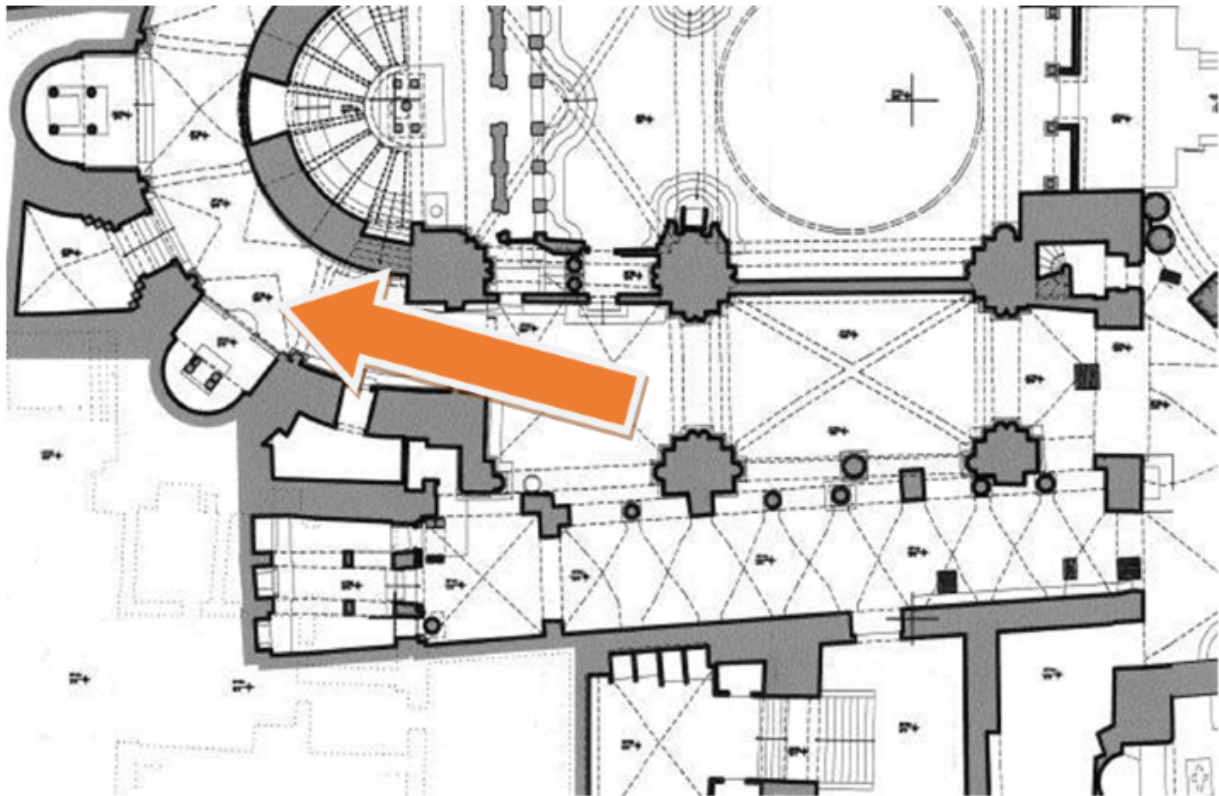
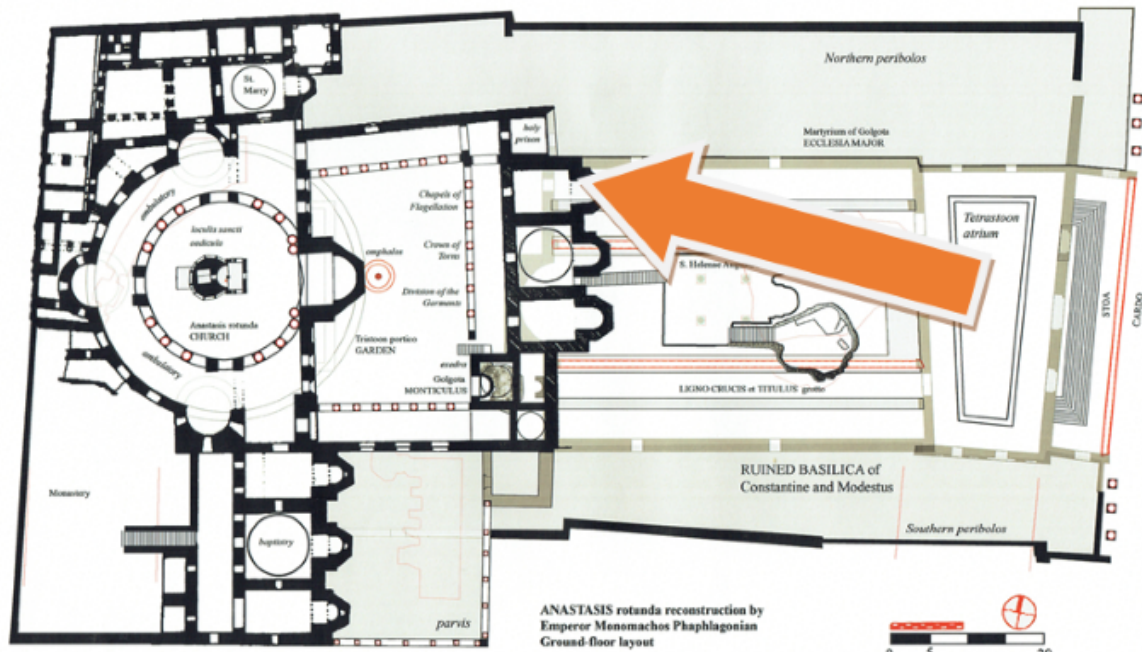
ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΟ ΔΑΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΔΡΟΜΟΥ (DEAMBULATORIES) ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΝΑΟ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ (ΜΕΡΟΣ Β´)

By Dr. arch. Theo Mitropoulos

Την 8η Ιουνίου και ώρα 12.30 μ.μ. οι δυο θρησκευτικές κοινότητες (Ελλήνων, Λατίνων) επισκέφθηκαν τον αρχαιολογικό χώρο της Ροτόντας, προκειμένου να ενημερωθούν για την πρόοδο των εργασιών αποκατάστασης του Β.Α δαπέδου του Περίδρομου στον Ι.Ν. της Αναστάσεως (Deambulatorium). Οι πρόσφατες αρχαιολογικές ανασκαφές έφεραν στο φως και αποκάλυψαν νεότερα αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία συνοψίζονται όπως παρακάτω:

1. Αποκαλύφθηκε το βόρειο και ανατολικό τμήμα του περιήδρομου του καθολικού στον Ι.Ν. της Αναστάσεως, μετά την αφαίρεση των κατεστραμμένων λίθινων πλακών του 12 ου αι. Αμέσως κάτωθεν του δαπέδου έγιναν ορατές οι θεμελιώσεις του αρχαίου σκευοφυλακίου της Βασιλικής του 4^{ου} αι., η θεμελίωση του βορείου κλίτους της Βασιλικής (memoria), καθώς και μέρος της θεμελίωσης του παρεκκλησίου της Φραγγελώσεως (chapel of flagellation) που ανήκει στον 11αι. (Constantine IX Monomachos 1042-1055), καθώς επίσης και η Β.Α. θεμελίωση της λιθοδομής του ιερού του Καθολικού, που ανήκει στον 12 αιώνα.
2. Οι εργασίες επίστρωσης του δαπέδου στην περιοχή του Επτακαμάρου προχωρούν ικανοποιητικά, αφού προηγουμένως ολοκληρώθηκαν οι σχετικές επιχωματώσεις της ανασκαφής στην περιοχή αυτή.
3. Η ανασκαφή αυτή στον περίδρομο έφερε στο φως και τμήμα λίθινης αποχετευτικής σωλήνωσης, που πιθανότατα ανήκει στην ρωμαϊκή περίοδο και έχει επαναχρησιμοποιηθεί κατά την βυζαντινή επέμβαση του 4^{ου} αι.
4. Οι ανασκαφικές εργασίες, οι οποίες προχωρούν τμηματικά στο δάπεδο του ναού, θα αποκαλύψουν και το υπόλοιπο τμήμα του δαπέδου της Ροτόντας έμπροσθεν του Παναγίου Τάφου εντός των προσεχών ημερών.

α). Χάρτης ανασκαφών στον Ι.Ν.της Αναστάσεως, περιοχή Β.Α περιδρόμου (Deambulatorium).

β). Πανοραμική άποψη της ανασκαφής στην περιοχή του Β.Α. Περίδρομου στον Ι. Ναό της Αναστάσεως.

**Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΝ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΗΓΕΤΩΝ ΠΟΙΕΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΝ
ΕΠΙΣΚΕΨΙΝ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ**

ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΙΝ ΤΩΝ ΕΙΡΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΩΝ

Εἰς ἔνδειξιν τῆς διαρκοῦς δεσμεύσεως διὰ τὴν προώθησιν τῆς θρησκευτικῆς ἁρμονίας καὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως, ἡ Α.Ε. ὁ κ. MaulenAshimbayev, Πρόεδρος τῆς Γερουσίας τοῦ Κοινοβουλίου τῆς Δημοκρατίας τοῦ Καζακστάν καὶ Ἐπικεφαλῆς τῆς Γραμματείας τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἡγετῶν Παγκοσμίων καὶ Παραδοσιακῶν Θρησκειῶν, ἠγήθη μιᾶς διακεκριμένης Ἀντιπροσωπείας, ἀποτελουμένης ὑπὸ ὑπουργῶν, βουλευτῶν καὶ ἀξιωματούχων, οἱ ὅποιοι τὴν Δευτέραν, 6^η Ιουνίου 2023, ἐπεσκέφθησαν τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων.

Μετά ἀπὸ ἔνθερμον ὑποδοχὴν ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ.κ. Θεοφίλου τοῦ Γ', ἡ Ἀντιπροσωπεία ἀπηύθυνεν ἐπίσημον πρόσκλησιν πρὸς τὸν Μακαριώτατον, ὥστε νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν ἐπικειμένην διαδυκτιακὴν συζήτησιν Στρογγυλῆς Τραπέζης: «Οἱ θρησκευτικοὶ Ἡγέται Ἐνώνονται διὰ τὴν Εἰρήνην».

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ.κ. Θεόφιλος Γ' ἐκαλωσώρισεν ἐνθέρμως τὴν Ἀντιπροσωπείαν καὶ ἔρριψε φῶς εἰς τὴν βαθεῖαν ἱστορικὴν σημασίαν τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ὑπογραμμίζων τὴν ὑπεροχὴν του ὡς τῆς θρησκευτικῆς Κοινότητος μέ τὴν ἐκτενεστέραν ἀδιάσπαστον ἱστορικὴν κληρονομίαν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους». Ὁ Μακαριώτατος ἐτόνισεν ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων λειτουργεῖ ὡς ζωντανὴ μαρτυρία τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας καὶ τῶν ἀξιοθαυμάστων συναντήσεων τοῦ Θεοῦ μέ τὸ ἀνθρώπινον.

Ἀπηχῶν συναισθήματα, τὰ ὁποῖα ἀντηχοῦν εἰς μακρότητα χιλιετιῶν, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Θεόφιλος Γ' ἐτόνισεν ὅτι ἡ Ἱερουσαλήμ ἀπλώνει τὴν πνευματικὴν ἀκτινοβολίαν καὶ λαμπρότητα αὐτῆς εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον, ὑπερβαίνουσα τὰ ὅρια τῶν Ἁγίων Τόπων. Τό Πατριαρχεῖον, ἐτόνισεν, ἔχει διαδραματίσει κεντρικόν ρόλον εἰς τὴν διαφύλαξιν καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ πλουσίου μωσαϊκοῦ τῆς ζωῆς εἰς τὴν περιοχὴν, τὸ ὁποῖον καλλιεργεῖ ἐν περιβάλλον ἀναγνωρίσεως διαφορετικῶν πολιτισμῶν, ἐθνοτήτων καὶ θρησκειῶν. Μέσῳ τῆς ἀκλονήτου δεσμεύσεώς του, διὰ τὴν προώθησιν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιῶν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὰς ρίζας αὐτῶν εἰς τὰς Ἀβρααμιαίας παραδόσεις, ὡς διατυποῦνται εἰς τὰς Ἱερὰς Βίβλους, τὸ Πατριαρχεῖον ἔχει καλλιεργήσῃ μίαν γόνιμον συνύπαρξιν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καλῆς θελήσεως, ἀνεξαρτήτως τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων αὐτῶν.

Ἐπιπλέον, ὁ Πατριάρχης Θεόφιλος Γ' ἀνεφέρθη εἰς τὰς προσπάθειας συνεργασίας, τὰς ὁποίας ἀναλαμβάνουν αἱ διάφοροι Ἐκκλησίαι καὶ αἱ Χριστιανικαὶ Κοινότητες εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους. Ἡνωμένοι εἰς τὸν αὐτὸν κοινόν σκοπόν, προσπαθοῦν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν εὐημερίαν ὅλων τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, συμπεριλαμβανομένης τῆς ἀρχαίας καὶ ἱστορικῆς Χριστιανικῆς Κοινότητος. Αὗται αἱ θρησκευτικαὶ Κοινότητες ἐνστερνίζονται τὸν σεβασμόν, τὴν ἀνεκτικότητα καὶ τὴν ἀμοιβαίαν εὐημερίαν καὶ στοχεύουν νὰ δημιουργήσουν ἐν ὑποδειγματικόν προηγούμενον, παράδειγμα διὰ τὸν ὑπόλοιπον κόσμον.

Ἡ ἐπίσκεψις τῆς Α.Ε. τοῦ κ. MaulenAshimbayev καὶ ἡ ἀξιότιμος Ἀντιπροσωπεία

αὐτοῦ φέρουν τεραστίαν σημασίαν, δεδομένων τῶν δυσκόλων συνθηκῶν, τὰς ὁποίας ἰδίᾳ ἀντιμετωπίζει τὴν στιγμὴν ταύτην ἢ περιοχὴ. Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐξέφρασε τὴν πεποίθησιν Αὐτοῦ ὅτι ἡ ἐπίσκεψις αὕτη θὰ ἐνισχύσῃ περαιτέρω τοὺς δεσμούς μεταξύ τοῦ Καζακστάν καὶ τῆς Ἱερᾶς Πόλεως τῆς Ἱερουσαλὴμ, καθὼς καὶ μέ τὰς τοπικὰς Ἐκκλησίας. Ὁ Μακαριώτατος ἀνεγνώρισε τὸν καθοριστικὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον διεδραμάτισεν ἡ Α.Ε. κ. Ashimbayev εἰς τὴν προώθησιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς συμφιλίωσης, τόσον εἰς περιφερειακὸν ὅσον καὶ εἰς παγκόσμιον ἐπίπεδον, προσδίδων ἔμφασιν εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ ἀξίαι αὗται εἶναι ἀκριβῶς ὅ,τι χρειάζεται ἡ περιοχὴ ἐν αὐτοῖς τοῖς καιροῖς τῶν δοκιμασιῶν.

Εὐλογῶν τὴν Α.Ε. τὸν κ. Ashimbayev καὶ τὴν Ἀντιπροσωπεῖαν αὐτοῦ διὰ τὴν εὐγενῆ Ἀποστολὴν τους, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων προσέτι ἐπεδαψίλευσε τὰς εὐλογίας Αὐτοῦ ἐν τῷ λαῷ τῆς Δημοκρατίας τοῦ Καζακστάν, ὁμολογῶν τὰς κοινὰς ἀξίας καὶ τὰς πνευματικὰς διασυνδέσεις μεταξύ τῶν δύο περιοχῶν. Μὲ τὴν σειράν του, ἡ Α.Ε. ὁ κ. Ashimbayev καὶ ἡ Ἀντιπροσωπεῖα αὐτοῦ ἐξέφρασαν τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν πρὸς τὸν Μακαριώτατον διὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς προσκλήσεως εἰς τὴν ἐρχομένην διαδικτυακὴν συζήτησιν Στρογγυλῆς Τραπέζης με θέμα: «Οἱ Θρησκευτικοὶ Ἡγέται Ἐνώνονται διὰ τὴν Εἰρήνην».

Ἡ Στρογγυλὴ Τράπεζα, ἡ ὁποία ἐπραγματοποιήθη τὴν 6^η Ἰουνίου εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸ VII Συνέδριον Ἡγετῶν Παγκοσμίων καὶ Παραδοσιακῶν Θρησκειῶν ἐν Ἀστάνᾳ.

Ἐπιφανεῖς ὁμιληταί, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ.κ. Θεόφιλος Γ' καὶ ἡ Α.Ε. ὁ κ. Maulen Ashimbayev, καθὼς καὶ διακεκριμένοι Ἀρχιερεῖς τοῦ Ἰσραήλ, ἐκπρόσωποι τοῦ Λατινικοῦ Πατριαρχείου καὶ μέλη τῶν Κοινοτήτων τῶν Μουσουλμάνων, τῶν Μπαχάι καὶ τῶν Δρούζων, ἄλλα ἐξέχουσα ἰδιοπροσωπικότητες ἐκόσμησαν τὴν Στρογγυλὴν Τράπεζαν μετὰς διορατικὰς συνεισφορὰς συμμετοχῆς αὐτῶν.

Εἰς τὴν ὁμιλίαν Αὐτοῦ, ὁ Μακαριώτατος ἐξήρε τοὺς στόχους καὶ τὰς προτεραιότητας τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἡγετῶν Παγκοσμίων καὶ Παραδοσιακῶν Θρησκειῶν, ἐπαινῶν τὴν σταθεράν ἐστίασιν αὐτοῦ εἰς τὴν προώθησιν τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ, τῆς ἀνεκτικότητος, τοῦ διαλόγου καὶ τῆς εἰρήνης. Ὑπεγράμμισε τὴν σημασίαν τοῦ Συνεδρίου διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ κομβικοῦ ρόλου ποὺ διαδραματίζει ἡ θρησκεία εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν καὶ τὰς δυνατότητας αὐτῆς διὰ τὴν προώθησιν τῆς οἰκοδομήσεως τῆς εἰρήνης.

Κατὰ τὴν ἐπίδωξιν τῆς εἰρήνης, ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἀνεγνώρισε πάλιν τὰς μυριάδας προκλήσεις, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζουν αἱ Ἐκκλησίαι, τονίζων, ὅτι ἡ γνησίαι εἰρήνη ἡμπορεῖ νὰ οἰκοδομηθῇ μόνον ἐάνωσι τὰ θεμέλια τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καὶ τῆς γνησίας ἐπιθυμίας διὰ τὴν εὐμερίαν τῶν ἄλλων, ἀναγνωρίζων τὰς ἐγγενεῖς δυσκολίας εἰς τὴν διατήρησιν αὐτῶν τῶν ἀξιών. Ὁ Μακαριώτατος ἐξήγησεν ὅτι εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους ἡ Χριστιανικὴ παρουσία ἔρχεται ἀντιμέτωπος μὲ πρῶτον ἐξ ἀπειλὰς καὶ ἐπιθέσεις ὑπόριζο παστικῶν Ἰσραηλινῶν ὁμάδων, αἱ ὁποῖαι ἀπορρίπτουν τὰς ἀξίας τῶν μεγάλων μονοθεϊστικῶν παραδόσεων. Ἐξέφρασε τὴν λύπην Αὐτοῦ διὰ τὴν τρέχουσαν κατάστασιν πραγμάτων, καθὼς οἱ Ἅγιοι Τόποι θά ἔπρεπε νὰ χρησιμεύουν ὡς πρότυπον διὰ τὰ ἔθνη, ἀποδεικνύοντες ὅτι διαφορετικοὶ πολιτισμοί, θρησκεῖαι καὶ ἐθνότητεςμποροῦν νὰ συνυπάρξουν καὶ νὰ ἀνθίσουν ἀπό κοινοῦ. Δυστυχῶς, ἡ

πραγματικότητας απέχει πολύ από τό όραμα τοϋτο εἰς τήν γῆν πού ένσαρκώνει τήν θεϊκήν καί άνθρωπίνην συνάντησιν.

Η επίσκεψις τῆς Α.Ε. τοϋ κ. MaulenAshimbayen καί ἡ άξιότιμος Άντιπροσωπεία, άλλά καί τό γεγονός τῆς Στρογγυλῆς Τραπέζης, ὅχι μόνον συμβολίζουν τήν ένίσχυσιν τῶν δεσμῶν μεταξύ Καζακστάν καί Ίερουσαλήμ, ὡς έπαρατήρησεν ὁ Πατριάρχης Ίεροσολύμων, άλλ' έπισφραγίζουν επίσης τήν βαθεΐαν σημασίαν τοϋ διαθρησκευτικοϋ διαλόγου, τῆς συνεργασίας καί τῆς άταλαντεύτου έπιδιώξεως τῆς εΐρήνης εἰς μίαν περιοχήν, ἡ ὁποία σφύζει από συνθέτους καί διαφόρους προκλήσεις.

Καθώς ὠλοκληρώθη ἡ ἡμερίς, οἱ συμμετέχοντες εἰς τήν Στρογγυλήν Τράπεζαν άπεχώρησαν, φέροντες μίαν άνανεωμένην αΐσθησιν δεσμεύσεως διά τήν προώθησιν τῆς διαθρησκευτικῆς κατανοήσεως, τῆς άρμονίας καί τῶν συλλογικῶν προσπάθειῶν διά τήν εΐρήνην. Αἱ γόνιμαι άνταλλαγαί μεταξύ έκπροσώπων διαφορετικῶν θρησκειῶν καί παραδόσεων έλειτούργησαν ὡς ίσχυρά ύπενθύμισις τῆς δυνατότητος συνεργασίας καί κοινῶν άξιῶν, προκειμένου νά υπερβοϋν τά ὅρια καί νά προωθήσουν ἕνα καλύτερον κόσμον δι' ὅλους.

Ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πατριάρχης Ίεροσολύμων κ.κ. Θεόφιλος Γ' έΐπεν ὅτι εἰς τήν άρχαίαν καί ιεράν πόλιν τῆς Ίερουσαλήμ, ὅπου ἡ ίστορία καί ἡ πνευματικότητα συμπλέκονται, ἡ επίσκεψις καί ἡ Στρογγυλή Τράπεζα ΐστανται ὡς φάροι έλπίδος, φωτίζοντες τήν πορείαν πρός ἕν μέλλον χαρακτηριζόμενον από εΐρήνην, συμπόνοιαν καί ένότητα μεταξύ πάντων τῶν ανθρώπων, άνεξαρτήτως τοϋ θρησκευτικοϋ ὑποβάθρου αὐτῶν. Τό ταξίδιον πρός τήν διαθρησκευτικήν άρμονίαν συνεχίζεται, μέ κάθε βῆμα ποιούμενον ὑφ' Ἡγετῶν καί άντιπροσώπων νά άπηχῇ τήν κοινήν φιλοδοξίαν δι' ἕνα κόσμον, ὁ ὁποῖος θά καθοδηγῇται ὑπό τοϋ άμοιβαίου σεβασμοϋ, τοϋ διαλόγου καί τήν έπιδίωξιν διαρκοῦς εΐρήνης.

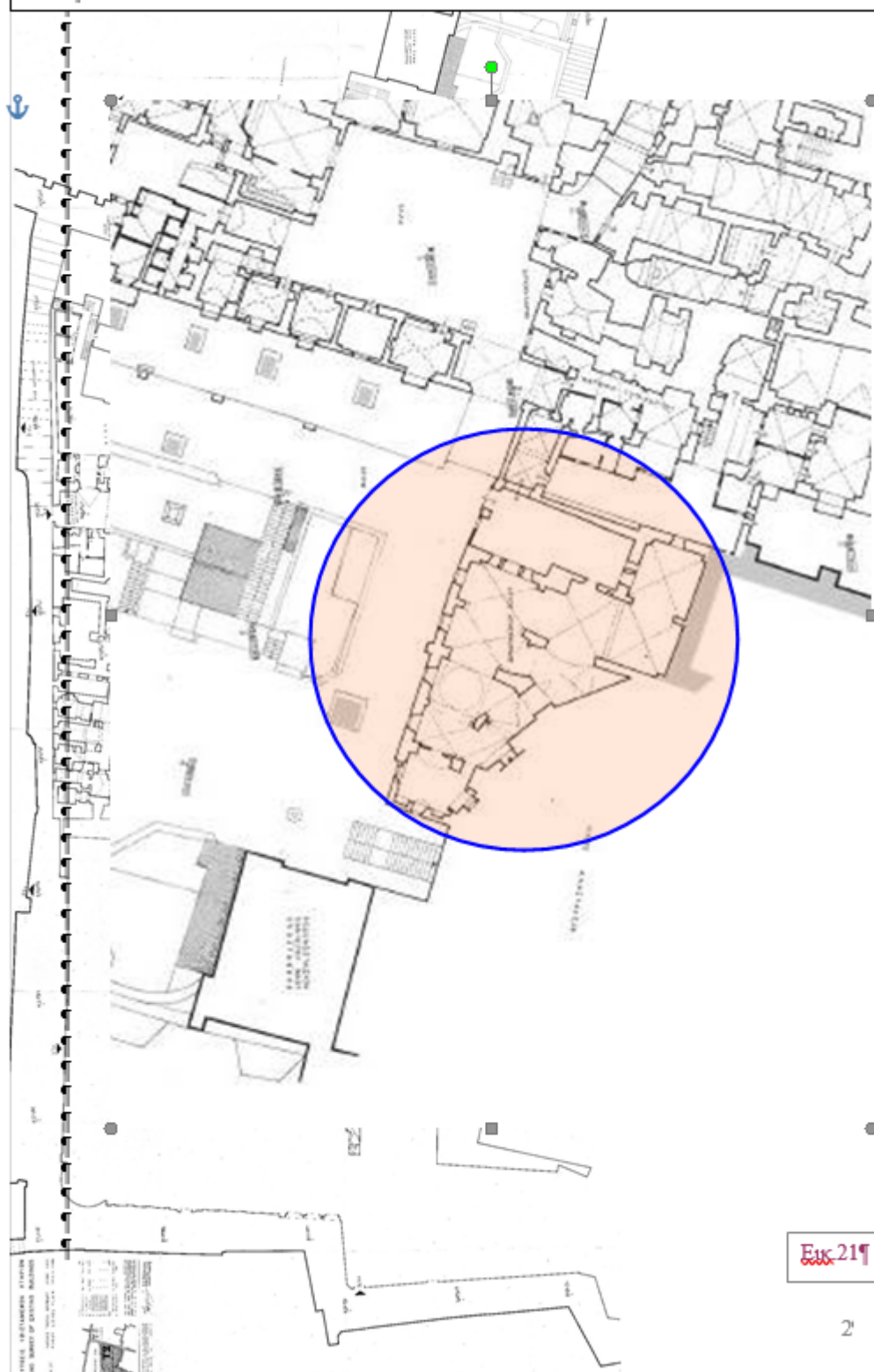
Η ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ Ι. ΝΑΟΥ ΑΓΙΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ & ΕΛΕΝΗΣ - ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ (ΜΕΡΟΣ Β΄)

Prepared by Arch. Dr. Mitropoulos Theo (1999-2013)

Η ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ ΣΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ (ΜΕΡΟΣ Β΄) ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

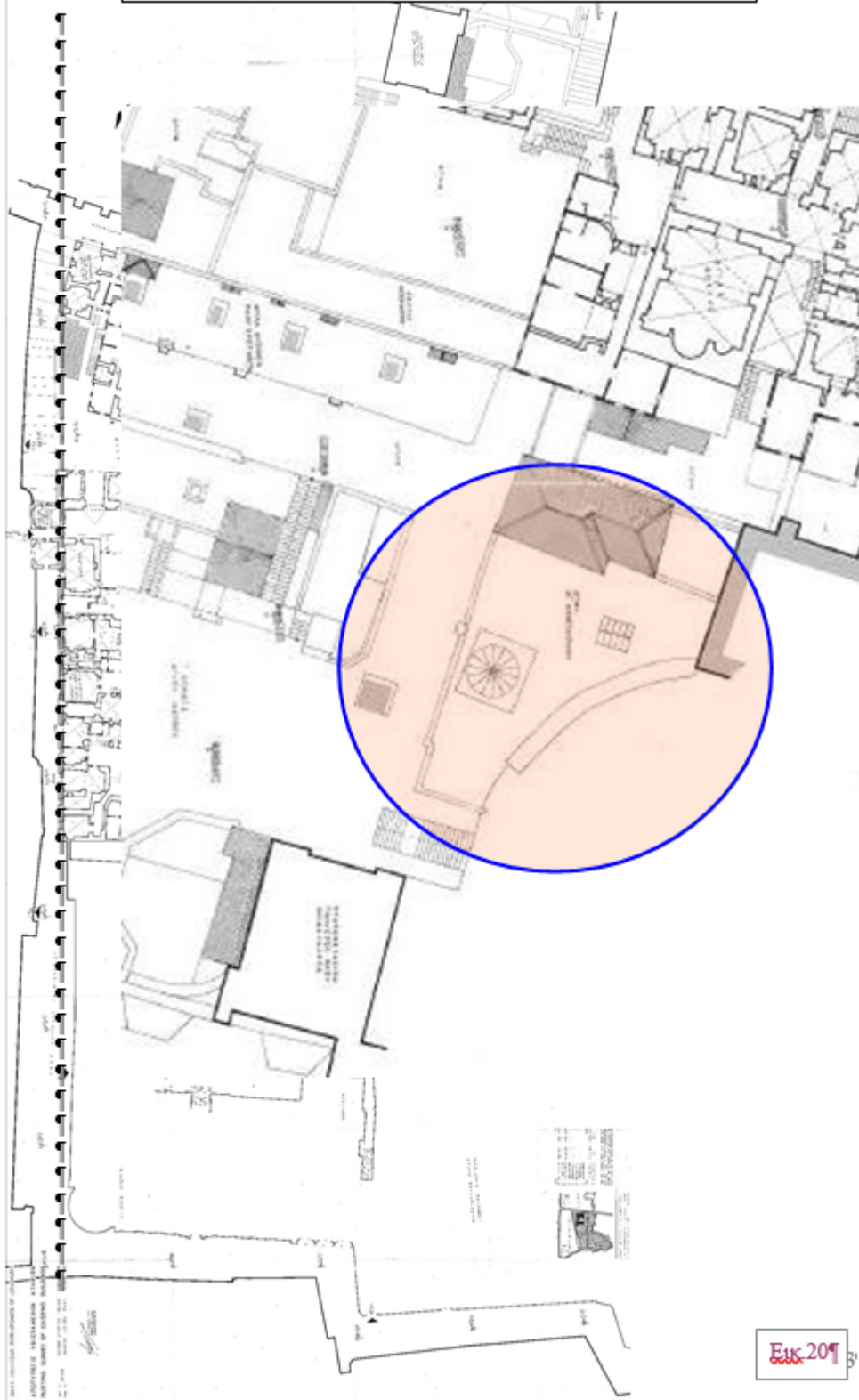
(από τον αρχιτέκτονα του Ναού της Αναστάσεως Dr. Θεοδόσιο Μητρόπουλο κατά τα έτη 1999-2013).

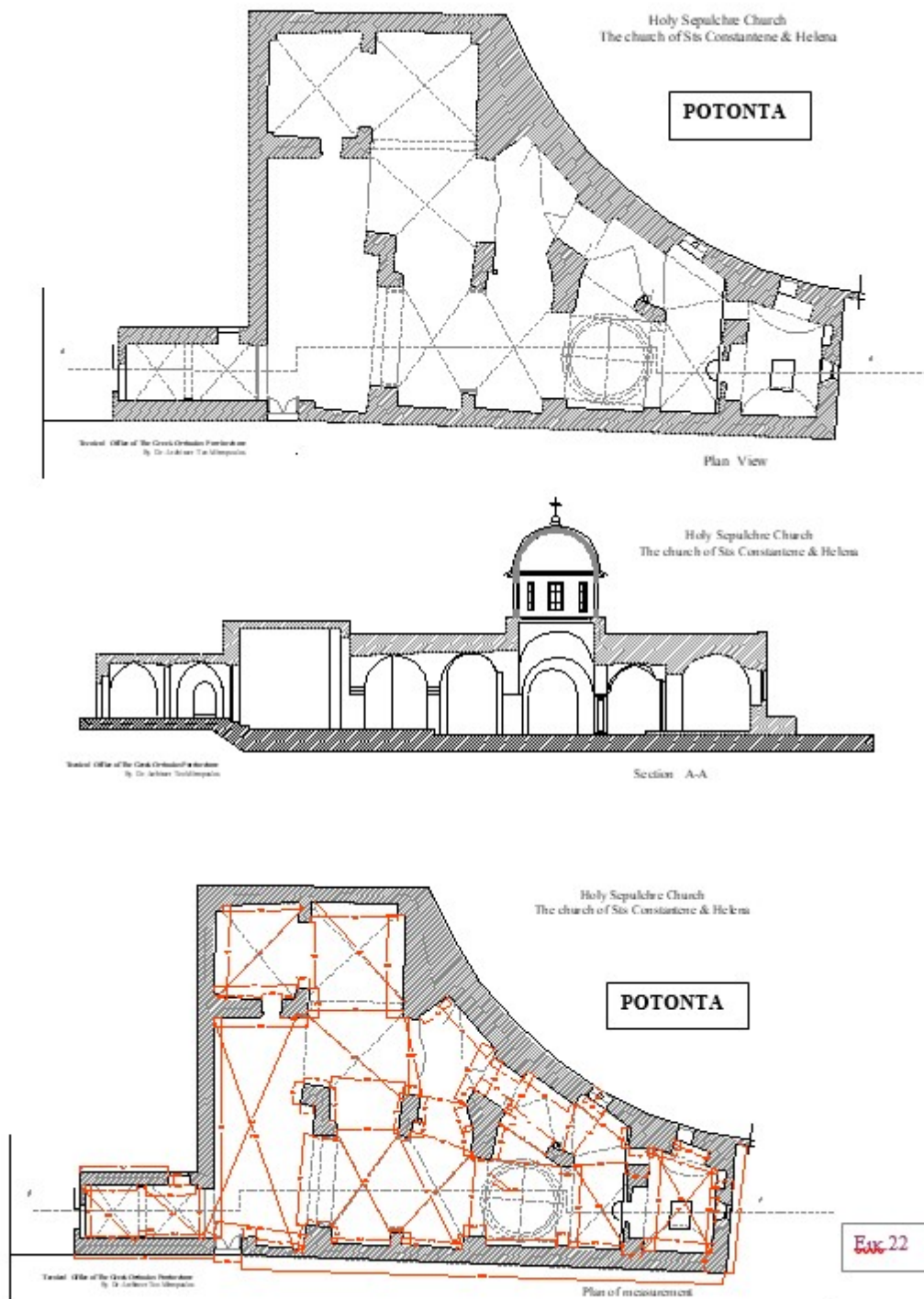
Τοπογραφική αποτύπωση του μοναστηρίου των αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης· Ground floor

Εκκ. 217

·Τοπογραφική αποτύπωση του μοναστηρίου των αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης· **First floor**·

Η παθολογία του μνημείου (Εκθεση του 2006 πριν την επέμβαση)

Το μνημείο δεν παρουσιάζει καμιά απολύτως διαταραχή του στατικού φορέα, παρά το γεγονός ότι η σημερινή μορφή του αποτελεί ένα σύνολον πολλών οικοδομικών φάσεων και μορφολογικών μετατροπών, (βλ. Αρχιτεκτονική τεκμηρίωση). Εσωτερικά ο ναός είναι επιχρισμένος, ενώ οι πολλαπλές στρώσεις ελαιοβαφών έχουν καταστήσει την εσωτερική επιφάνεια αδιάβροχη, με αποτέλεσμα την απολέπιση της οροφής που οφείλεται στην από αιώνες εγκλωβισμένη υγρασία των σταυροθολίων και στην μεγάλη συγκέντρωση αλάτων στην εσωτερική επιφάνεια (βλ. Φ,Α). Υπάρχουν επίσης προβλήματα από την ανοδική υγρασία που η μεθοδολογία της

επέμβασης, θα εξαρτηθεί από την κατάσταση της λιθοδομής μετά την καθαίρεση των επιχρισμάτων.

Η επέμβαση στο μνημείο

Οι εργασίες που θα πρέπει να γίνουν στο μνημείο συνοψίζονται όπως παρακάτω:

- Αντικατάσταση του κορεσμένου από υγρασία υλικού πλήρωσης των σταυροθολίων. Η επέμβαση αυτή θα πρέπει να γίνει από το δώμα του ναού. Σε πρώτη φάση θα αφαιρεθούν οι πλάκες που το καλύπτουν και θα ανασκαφεί ο πυρήνας των σταυροθολίων μέχρι την λιθοδομή. Θα ακολουθήσει μία περίοδος αναμονής κατά την θερινή περίοδο, μέχρις ότου επέλθει το πλήρες στέγνωμα. Στην συνέχεια ο κενός πυρήνας των σταυροθολίων θα πληρωθεί με στεγνό αμμοχάλικο ή κίσιρη μέχρι το αρχικό επίπεδο θα ακολουθήσει στεγανοποίηση με ασφαλική μεμβράνη πάχους 5 χιλ. και επανατοποθέτηση των παλαιών πλακών. Στο τελικό αρμολόγημα θα προστεθεί στην μάζα του υλικού πλήρωσης στεγανοποιητικό υλικό.
- Αφαίρεση των εσωτερικών επιχρισμάτων, καθαρισμός των αρμών και της λιθοδομής. Τα νέα αρμολογήματα θα γίνουν με παραδοσιακά υλικά (Υδρασβεστος, υδραυλικός ασβέστης, καρβουνόσκονη, τριμμένη πέτρα, κεραμιδόσκονη, ποτσολάνα). Χρησιμοποιήθηκαν κονιάματα Mineral Γαλλικής προέλευσης ειδικά για μνημεία όπως : TM, FINITURA, EVOLUZIONE of the WEBER St. GOBAIN.
- Καθαίρεση των εξωτερικών επιχρισμάτων για να εξακριβωθεί η κατάσταση της λιθοδομής. Εάν αυτή είναι σε προχωρημένη αποσάθρωση, θα πρέπει η εξωτερική επιφάνεια να επικαλυφθεί με νέο παραδοσιακό επίχρισμα, αλλιώς θα πρέπει να αντικατασταθούν οι εφθαρμένοι λίθοι και να παραμείνει η εξωτερική επιφάνεια της λιθοδομής χωρίς επιχρίσματα.
- Αφαίρεση του υπάρχοντος δαπέδου και αντικατάστασή του με άλλο από μαρμάρινες πλάκες. Προστασία του δαπέδου από την ανοδική υγρασία, (δεν πραγματοποιήθηκε).
- Νέο ηλεκτρικό δίκτυο και αντικατάσταση των υπαρχόντων κουφωμάτων με αλουμίνιο.
- Αφαίρεση των χαλυβοελασμάτων που καλύπτουν τον τρούλλο. Αποκατάσταση της εξωτερικής όψης του τρούλλου ανάλογα με το στάδιο αποσάθρωσης που βρίσκεται η αρχική φάση του. Εάν αυτή βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο καταστροφής θα πρέπει να ακτικατασταθεί εξωτερικά με νέα λιθοδομή υπό μορφή επένδυσης, ενώ το κέλυφος θα πρέπει να επικαλυφθεί με μολύβι ή χαλκό.
- Αποκατάσταση του αποχετευτικού συστήματος και της απαγωγής των όμβριων υδάτων.
- Χημική επέμβαση στην επιφάνεια της λιθοδομής για την εξουδετέρωση των αλάτων, πριν από τα νέα επιχρίσματα.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ

...Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου...2010

Διαδοχικές φάσεις από την αποκατάσταση του τρούλλου του 1927 και την αντικατάστασή του με λίθινο, σύμφωνα με το αρχικό αρχιτεκτονικό στυλ του μνημείου.

Ι.Ν.του Αγίου Κωνσταντίνου 2013 -Μετά την επέμβαση

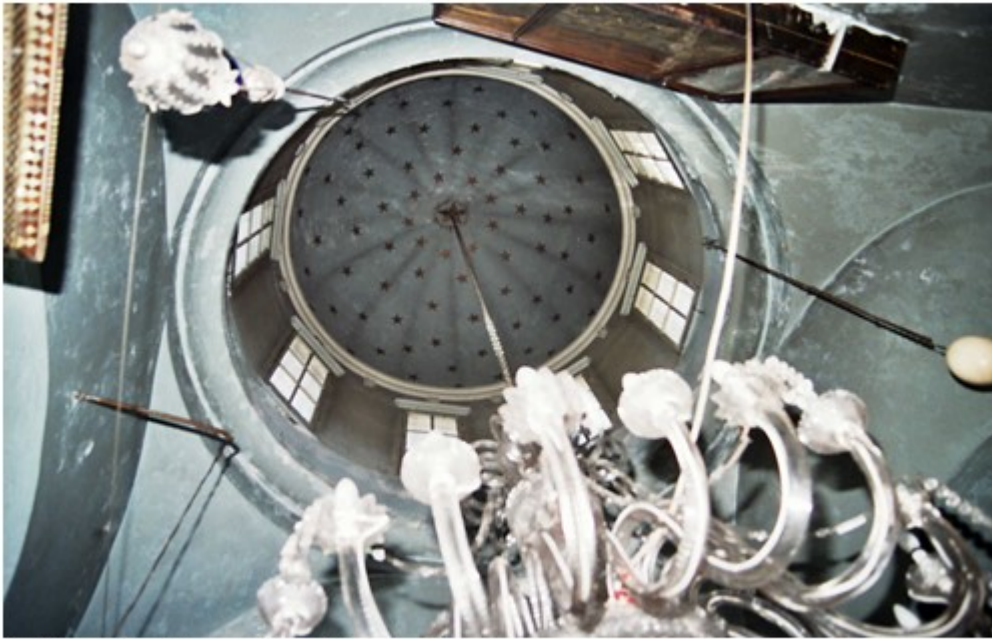
Ι.Ν.του Αγίου Κωνσταντίνου -

Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου - Η είσοδος του Ι.Ν. και η αναμνηστική επιγραφή στο υπέρθυρο σχετική με την ανακαίνιση του 1898 . Δεξιά επάνω το καμπαναριό που κατασκευάστηκε επί Πατριαρχίας Βενεδίκτου Α΄.

Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου - Μετά την ολοκλήρωση της επέμβασης το 2013

Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου -Εσωτερικό

Επάνω - Η εσωτερική άποψη του τρούλλου πριν την επέμβαση του 2013

Κάτω - Η εσωτερική άποψη του τρούλλου μετά την επέμβαση και την αργιογράφησή του, το 2013

Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου

Επάνω . Πανοραμική άποψη του κεντρικού ναού, εσωτερικό, πριν και μετά την αφαίρεση των επιχρισμάτων κατά την επέμβαση του 2012

Κάτω. Το εσωτερικό του κεντρικού ναού μετά την επέμβαση του 2013

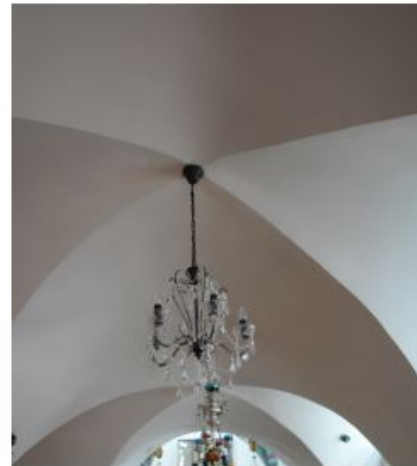

Εικ. Επάνω

Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου: Εσωτερικό του ναού - Το εγκάρσιο κλίτος μετά την αφαίρεση των επιχρισμάτων

Εικ. Κάτω

Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου: Εσωτερικό του ναού - Το εγκάρσιο κλίτος πριν την αφαίρεση των επιχρισμάτων

Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου - Η κατάσταση των σταυροθολίων πριν και μετά την επέμβαση του 2013 Επάνω . Μετά την επέμβαση στο μνημείο με επιχρίσματα Mineral της Weber St. ~~Gobain~~.

Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου - Η κατάσταση των σταυροβολίων... μετά την αφαίρεση των επιχρισμάτων.

Ι.Ν. του

Αγίου Κωνσταντίνου: Διάβρωση της λιθοδομής στις ποδιές των παραθύρων και η χαρακτηριστική συγκέντρωση αλάτων κάτω από την ελαιοβαφή των εσωτερικών επιχρισμάτων.

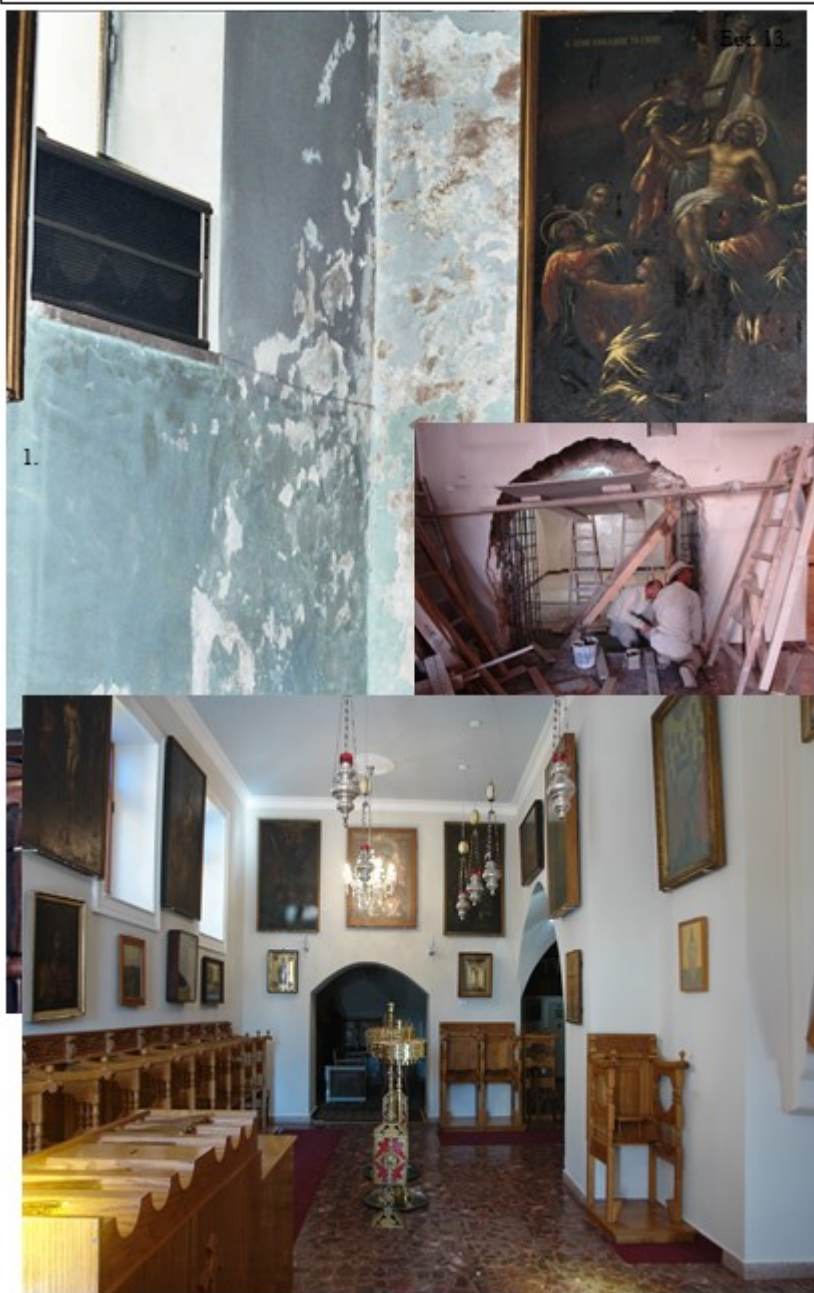
Ι.Ν.του Αγίου Κωνσταντίνου... Εσωτερικό ¶

Πάνω, Η διάβρωση των σταυροθολίων ¶

Κάτω, Φωταγωγός στην οροφή του ναού και αποσάθρωση των επιχρισμάτων από την υγρασία. ¶

¶

Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου . Εσωτερικό . Διάβρωση των επιχρισμάτων από τα όμβρια
 ύδατα στην Β.Δ. γωνία του νάρθηκα
 Κάτω . Μετά την επέμβαση με επιχρίσματα Mineral της Weber St. Gobain και
 επιμήκυνσης του νάρθηκος

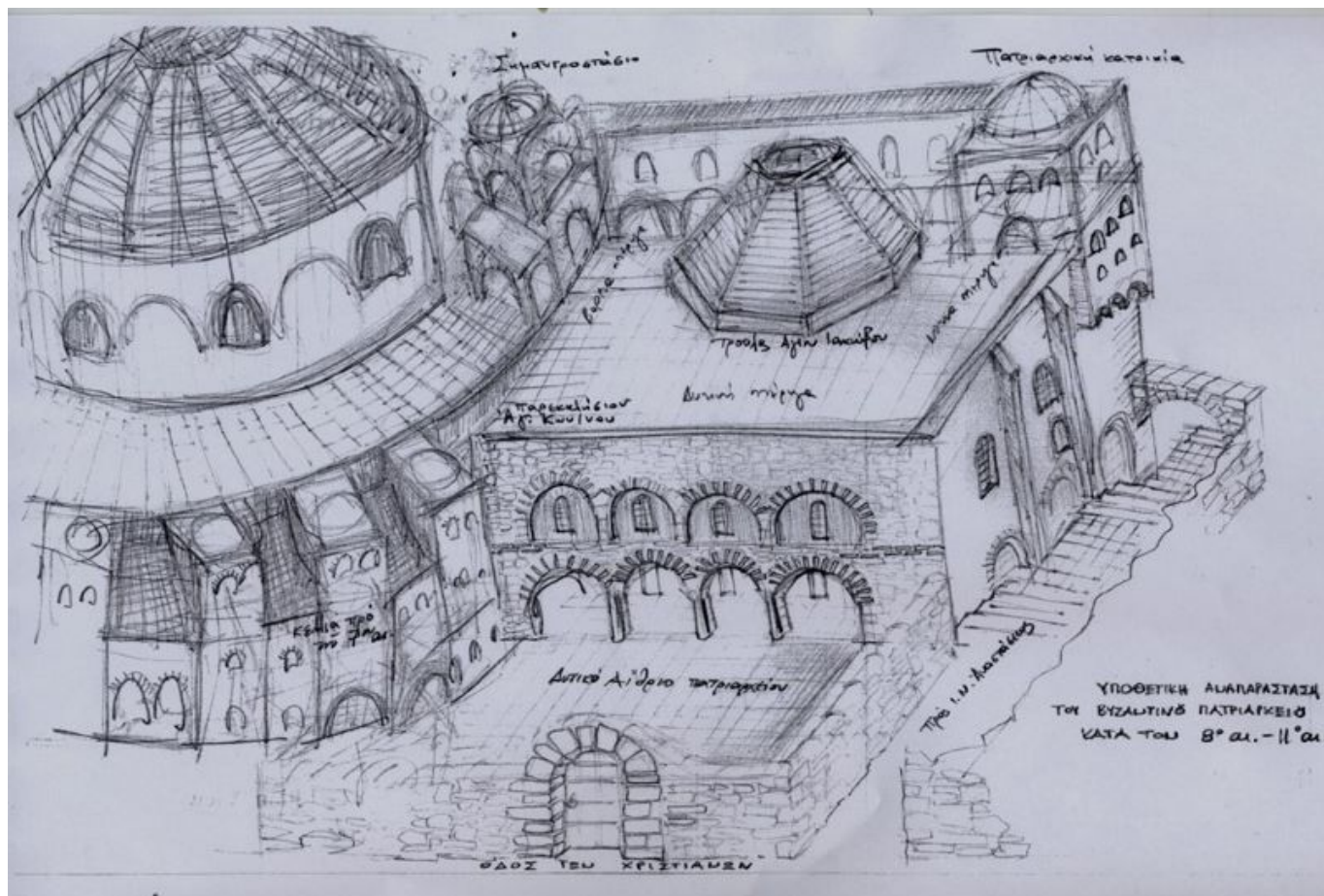

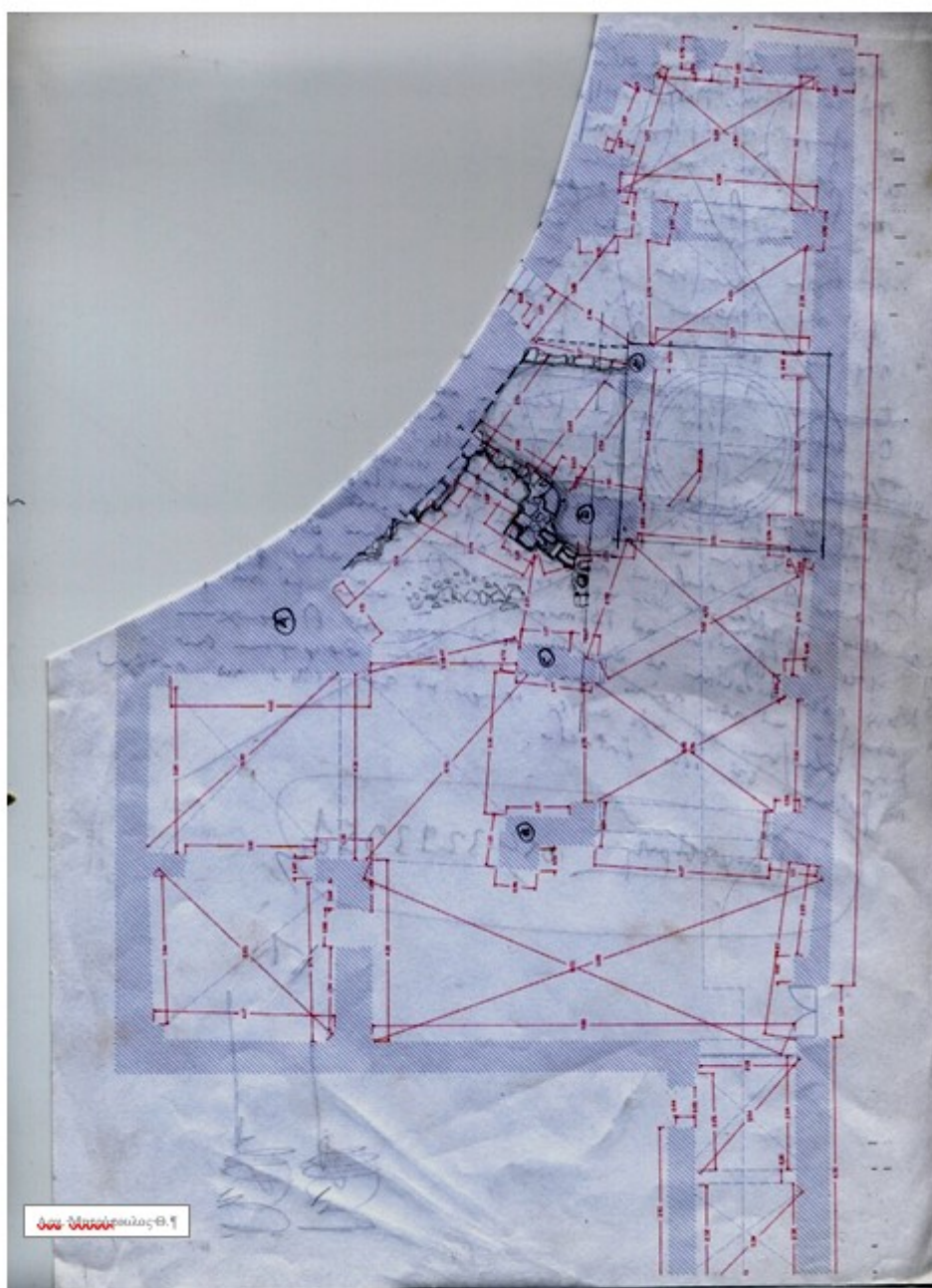
Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου . Κατα την διάρκεια των επισκευών –
Επιστάσια και ενημέρωση του Μακαριωτάτου Πατριάρχη Ιεροσολύμων κ.κ.
Θεοφύλου Γ, σχετικά με την πρόοδο των εργασιών στο μνημείο.

Εκκ. 15

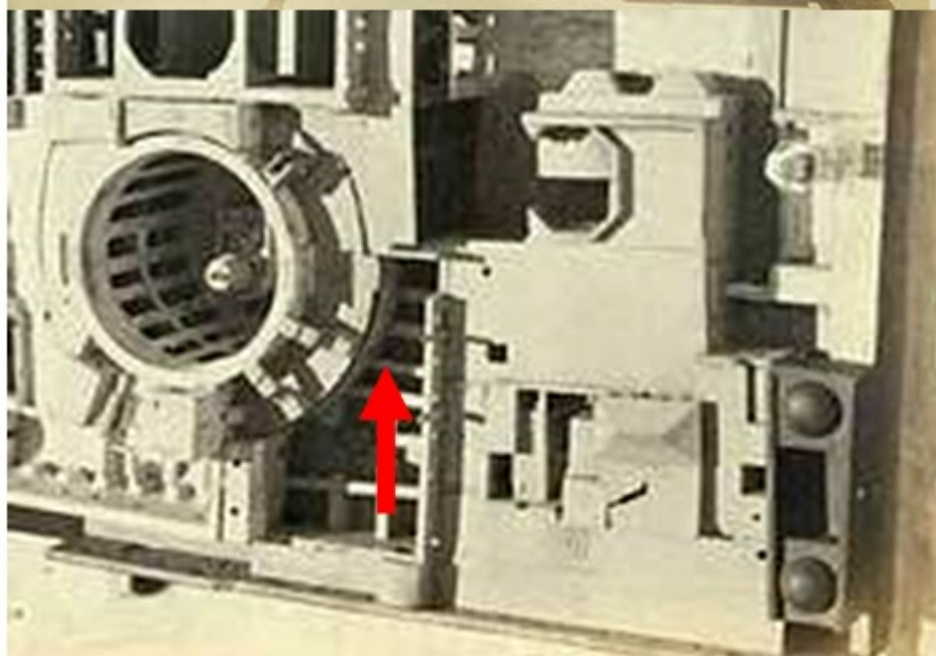
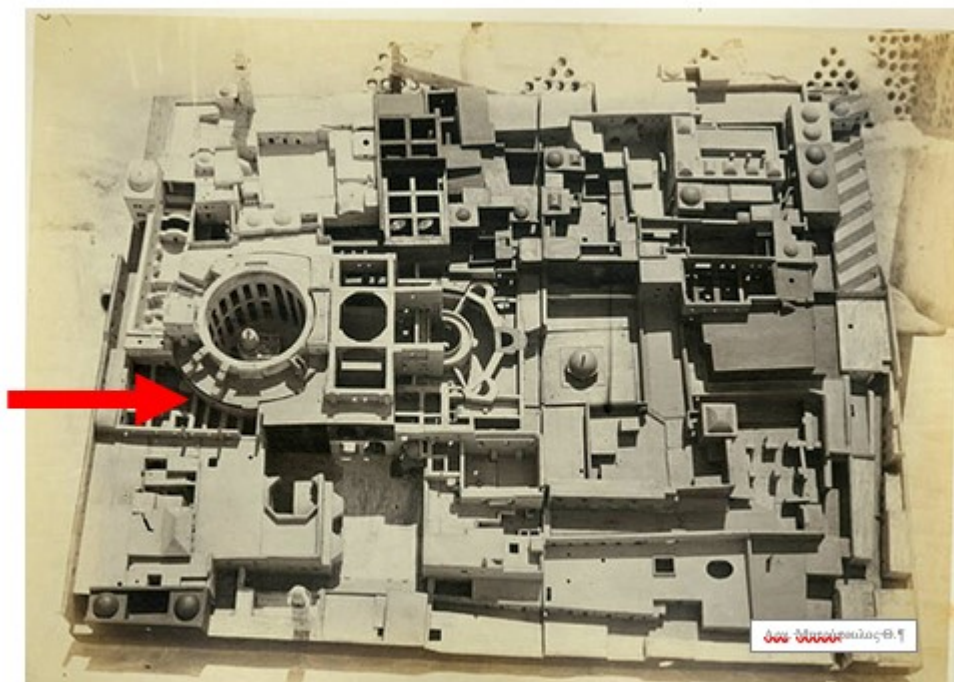
Η αναπαράσταση
της Ροτόντας του Ι.Ν. της Αναστάσεως και του Πατριαρχείου μετά την
ανοικοδόμησή του από τον Πατριάρχη Μόδεστο τον 8ο αι.μ.Χ.

Δρ. Νικόλαος Θ. Ψ

Κατά την διάρκεια των επισκευών στο μνημείο βρέθηκαν ίχνη από τοιχοποιίες των κελιών που ήταν προσκολλημένα στην Ροτόντα.†

Το μοντέλο του Ι.Ν. της Αναστάσεως - Διακρίνονται οι θεμελιώσεις των κελιών στην περίμετρο της Ροτόντας που οικοδομήθηκαν μετά την καταστροφή του ναού από τους Πέρσες (612 μ.Χ.)

Εκκ. 25

22

Ανασκαφικά ευρήματα στο δώμα του Ι.Ναού του Αγίου Κωνσταντίνου

Πήλινες πίπες, οστρακα αγγείων και διάφορα ευρήματα που ανάγονται στην Οθωμανική περίοδο.

Η διαμόρφωση της επικάλυψης του δώματος αποτελεί εργασία του 1763 επί Πατριαρχίας Παρθενίου, όπου την περίοδο αυτή θα επιστρωθούν με λίθινες πλάκες όλα τα δώματα του Πατριαρχείου και του Αγίου Κωνσταντίνου. Με την ανασκαφική επέμβαση που πραγματοποιήθηκε από το τεχνικό Γραφείο το 2011-12 στα δώματα του μνημείου, ήρθε στο φως η στρωματογραφία και η τεχνική της επέμβασης που πραγματοποιήθηκε τον 18^ο αιώνα, προκειμένου να προστατευτεί ο ναός από τα όμβρια ύδατα. Η τεχνική της επέμβασης αυτής που προέρχεται από

τη Τουρκία και το Ιράν, προβλέπει την συμπύκνωση κοσκινισμένου χώματος σε επάλληλες ζώνες, ενώ το ενδιαμέσο κενό πληρούται με τα εναπομείναντα υπολείμματα. Οι συμπυκνωμένες ζώνες κατασκευάζονται με την προσθήκη ασβέστου και καρβουνόσκονης (καρβουνοκονίαμα), ενώ στα μεταξύ διαστήματα τοποθετείται το χονδρόκοκκο υλικό. Με την τεχνική αυτή μπορεί να μπαζωθεί σε ικανό πάχος μεγάλη έκταση, χωρίς να υπάρχει κίνδυνος συμπύκνωσης του μπαζώματος ή οποιαδήποτε διείσδυση υγρασίας που εξουδετερώνεται με την παρουσία της καρβουνόσκονης. Στα μεταξύ των στρωμάτων διαστήματα βρέθηκαν άριστα διατηρημένα μεγάλος αριθμός από τουρκικές πίπες και διάφορα κτερίσματα που ανάγονται στην οθωμανική περίοδο. (*)

(*) Το *Nicotiana Tabacum* ήταν ένα «ιερό» φυτό για τους ιθαγενείς της Αμερικής και η πίπα το «ιερό» αντικείμενο που συνόδευε τις φυλές των Ινδιάνων στα μεγάλα συμβούλια. Η ανακάλυψη της Αμερικής σήμανε και τη ραγδαία εξάπλωσή του στην Ευρώπη δια μέσου των ισπανικών γαλέρων, που έφθαναν στην Ισπανία και μετέπειτα στην Οθωμανική αυτοκρατορία. Στους λαούς της Οθωμανικής αυτοκρατορίας η καλλιέργεια του καπνού διαδόθηκε στο τέλος του 16ου αι. ή στις αρχές του 17ου αι. Την περίοδο αυτή, επειδή ο καπνός ήταν ακόμα ακριβός και δύσκολα διαθέσιμος, οι πίπες είχαν μικρό μέγεθος, ήταν μονοκόμματα και με ελάχιστη διακόσμηση. Στα τέλη του 17ου αιώνα κάνει την εμφάνισή του ο ημισφαιρικός τύπος που κυριαρχεί ως τα μέσα του 19ου αιώνα, οπότε το μέγεθος αυξάνει όπως και οι διακοσμήσεις του. Δύσκολα συναντάς ομοιότητες στις εκατοντάδες πίπες που σώζονται έως σήμερα, ανάγλυφες ή εγχάρακτες, φέρουν ποικίλους συνδυασμούς και σχήματα: γεωμετρικά που συμπλέκονται με φυτικά μοτίβα, άνθη, δενδρύλλια, ακτίνες, στάλες, ανθέμια, λέπια, κουκουνάρια, αχιβάδες, στίγματα, κρόσια, ρόμβους, τρίγωνα, οδοντωτές και αλυσιδωτές ταινίες. Μερικές από τις συνθέσεις φαίνεται να αντλούν τα θέματά τους από τα πέτρινα διακοσμητικά στοιχεία της ισλαμικής αρχιτεκτονικής, Το 1604 ιδρύθηκε στη Σόφια η πρώτη συντεχνία λουλατζήδων, ενώ στη Βάρνα και το Μπουργκάζ (το L-leburgaz), «...βρίσκονται οι καλύτεροι λουλάδες απ' όλη την Τουρκία», όπως έγραφε το 1665 ο Αγγλος περιηγητής δρ. Κόβελ. Εργαστήρια υπήρχαν και στο Τοπχανέ της Κωνσταντινούπολης και στο Ασιούτ της Αιγύπτου, που κυριάρχησαν κατά τον 18ο και 19ο αιώνα. Το καμινίδιο (ή λουλάς, τουρκικά lile), το μικρό δοχείο με σωληνοειδή προεξοχή, μέσα στο οποίο καίγεται ο καπνός, ήταν συνήθως πήλινο, χρησιμοποιούσαν ωστόσο πέτρα, ξύλο, σπηιόλιθο ή μέταλλο. Το σχήμα του δινόταν με πέτρινες, ξύλινες ή μεταλλικές μήτρες και στη συνέχεια ειδικοί καλλιτέχνες το διακοσμούσαν με φαντασία και μαεστρία.

Πήλινες πίτες (λουλάδες, τουρ. Le) Οθωμανικής περιόδου 17ος - 18ος αι.

Εικ.28

Εμφυαλωμένη κεραμική Οθωμανικής περιόδου- 16ος αι.

Στόμα απο φτωχικούς ναργιλέδες-σταμνάκια

Islamic fractional Dirham fulus

The Mamlukes ruled an area including Syria, Holy Land, Egypt from 1250-1517 AD

Η στρωματογραφία της διαμόρφωσης της κλίσεως του δώματος 18ος αι. Διακρίνονται οι επάλληλες ζώνες συμπυκνωμένου καρβονοκονιάματος.

Σπαράγματα από λίθινο κιονίσκο, κορνίζα και ψηφιδωτό δάπεδο Μαμελουκ περιόδου

Εκ.27

Υπόγεια κρύπτη (κελί) κάτωθεν της εκκλησίας του Αγίου Κωνσταντίνου, κατασκευασμένο σε επαφή με το εξωτερικό τύμπανο της ροτόντας. Είναι εμφανές το σφραγισμα του παραθύρου που είχε θέα μέσα στην ροτόντα.

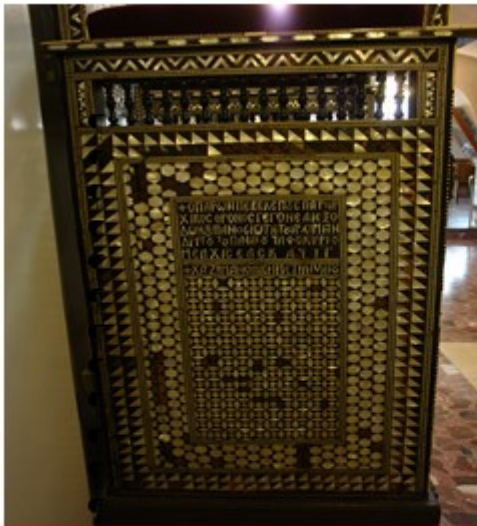

Υπόγεια κρύπτη (κελί) κάτωθεν της εκκλησίας του Αγίου Κωνσταντίνου (πριν την αποκατάσταση)

Επάνω: -Περίτεχνο Οστεοφυλάκιο -σε πέτρα-κακούλι-περιόδου Μωμελούς-14-ου-αι-που φέρει την-επιγραφή-
Βαρνάβα-(Α+Λς)¶
Κάτω -γ-Η τράπεζα-της-πρόθεσης-που-ανήκει-στην-ίδια-χρονική-περίοδο-. Αποτελεί-δε-αυτή-καλλιτεχνική-
μεταποίηση-της-αρχικής-τράπεζας-του-ναού-που-ήταν-στην-θέση-αυτή-με-προσανατολισμό-προς-το-εσωτερικό-
της-ροτόντας-. Διάκοσμος-με-πολύχρωμα-μαρμαροθετήματα, 14^{ου}-αι., -στο-παράθυρο-του-Ιερού.-¶

Εκ 301

Ο ΠΑΡΩΝ ΠΕΡΙΒΛΕΠΤΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΣ ΘΡΟΝΟΣ ΓΕΓΟΝΕ-
ΔΙ' ΕΞΟΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΑΡΤΟΥ ΤΟΥ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΦΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΛΙΣΣΕΔΕΚ ΑΨΙΓΓ
ΧΑΤΖΙΜΑΝΩΔΙΚΗ-ΜΕΤΙΛΗΝΑΙΟΥ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ
ΚΥΡΙΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΑΨΙΓΓ

ΙΝ. Αγίου Κωνσταντίνου -- Εσωτερικό -- Ο Πατριαρχικός θρόνος του πατριάρχου Χρυσάνθου -- ΑΨΙΓΓ

Εκκ. 29

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βαρυμποπιώτου Αθ. Παναγιώτου

Τα Ιεροσόλυμα

Αθήναι, 1897

Δουκάκη Ν. Δωροθέου

Αγία Σιών

Εν Σμύρνη, 1911

Τιμοθέου Π. Θέμελη

Ανά τα προσκυνήματα

Αθήνα, 1909

Γρηγορίου Ιεροδιακόνου του Παλαμά

Ιεροσολυμιάς

Επίτομος ιστορία της Αγίας Πόλεως Ιερουσαλήμ

Ιερουσαλήμ, 1852

Γερμανού Ιεροκήρυκος

Ιστορία και περιγραφή του Ναού της Αναστάσεως

Αθήνα, 1840

Θεμιστοκλέους Κάντα

Περιγραφή και Διήγησις της τοποθεσίας των κυριωτέρων
μερών Παλαιστίνης και Ιερουσαλήμ

Ιερουσαλήμ, 1899

Γαβριήλ Καραπατάκη

Αι περιπέτειαι των εν Ιεροσολύμοις και των πέριξ

Ιερών Προσκυνημάτων

Κωνσταντινούπολη, 1910

Βενιαμίν Ιωαννίδη

Προσκυνητάριον της Αγίας Γης

Ιερουσαλήμ, 1873

Αρσενίου Ιερομονάχου Καλλούδη

Προσκυνητάριον των Ιερών Τόπων, όπου βρίσκονται εις την Αγίαν Πόλιν
Ιερουσαλήμ

Εν Ενετιήσιν αξπγ

Κλεόπα Μ. Κοικυλίδου

Περί των εν Παλαιστίνη Αρχαίων και Νεωτέρων

Ελληνικών Μοναστηριών

Εν Ιεροσολύμοις, 1906

Corbo C. Virgilio,

*La Basilica del S. Sepolchro. Rassegna archeologica delle strutture degli
edifici nel 1969.*

Chrysantos, *Patriarch of Jerusalem, Description of the Holy Land, Jerusalem,
1862.*

Ioannidou Beniamin,

Proskinitarion of the Holy city Jerusalem. Jerusalem, 1877

Papadopoulou A. Chrysostomou,

History of the Jerusalem's Church, Athens 1970.

Themelis P. Timotheos,

The Greeks in the Holy Land, Athens 1919.

Καλλίστου Αρχιμανδρίτου.

ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΥΠΟ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ ΤΩ 614, Ιεροσόλυμα 1910.

Themelis P. Timotheos,

Jerusalem and its monuments, vol .A. B, Jerusalem 1932.

Ιακώβου Καπενέκα, Οι Αγιοι Τόποι της Παλαιστίνης και το Τάγμα των Αγιοταφιτών, Ιεροσόλυμα 1982

Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Αρχιεπισκόπου Αθηνών καὶ πάσης Ἑλλάδος, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, Α΄ Ἀνατύπωση, Ἀθήνα 2010

Jeffery, J.R.I.B.A. XVII,816. *Rohricht, Gesch. Kgr. Jerusalem, p.790*

J.Draseke, Der Monch und Presbyter Epiphanius εν Byzant. Zeitschrift, t.IV,1895

Νέα Σιών: (Εκκλησιαστικόν περιοδικόν σύγγραμμα του Ιερού Κοινού του Παναγίου Τάφου) 1928, σελ.214, 216, 217

Η ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ ΣΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ (ΜΕΡΟΣ Α΄)

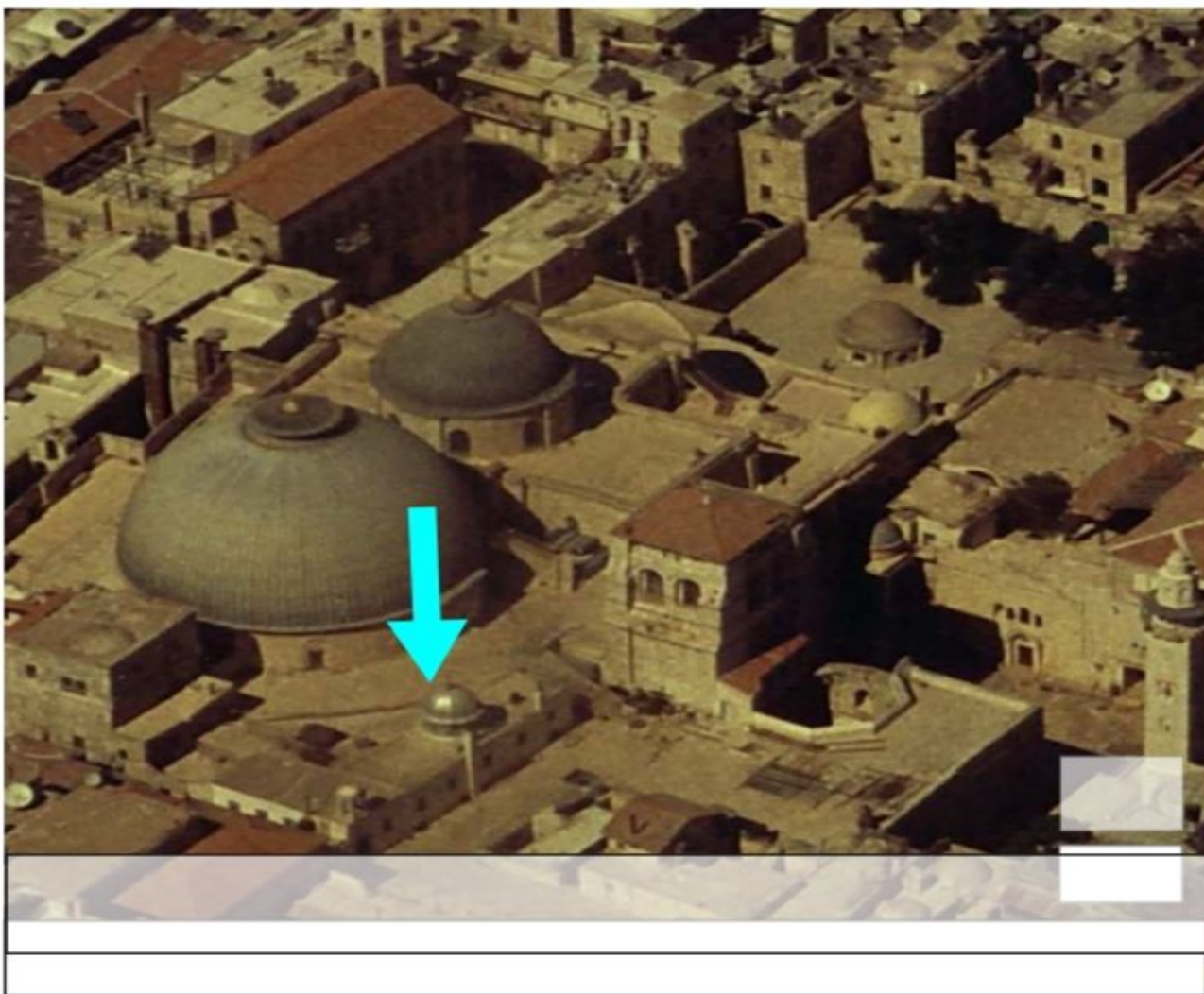
Prepared by Arch. Dr. Mitropoulos Theo (1999-2013)

Η ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ ΣΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ (ΜΕΡΟΣ Α΄)

(από τον αρχιτέκτονα του Ναού της Αναστάσεως Dr. Θεοδόσιο Μητρόπουλο κατά τα έτη 1999-2013).

Κατά τις ιστορικές πηγές η ίδρυση της εκκλησίας του Αγίου Κωνσταντίνου ανάγεται κατά την περίοδο όπου ο Πατριάρχης Ηλίας Α΄ (494-516) θα ιδρύσει την Μονή του Αγίου Τάφου δίπλα στο Επισκοπείον (αρχική ονομασία του Πατριαρχείου μέχρι το 422 όπου η Εκκλησία Ιεροσολύμων ανυψώνεται σε Πατριαρχείο), που είχε ιδρυθεί από την βασιλίδα Ευδοκία (+460). Δεν υπάρχουν σαφείς γραπτές πληροφορίες σχετικές με την ακριβή θέση του Πατριαρχείου. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές που ακολούθησαν το μεγάλο αναστηλωτικό έργο του Ι.Ν. της Αναστάσεως κατά την χρονική περίοδο 1960-80 από τις τρεις θρησκευτικές κοινότητες, Ελλήνων, Λατίνων και Αρμενίων με την συμμετοχή κορυφαίων αρχαιολόγων, όπως ο Χατζηδάκης, ο Ορλάνδος και ο αείμνηστος αρχαιολόγος της Φραγκισκανικής αδελφότητας V. Corvo έφεραν στο φως πολλά νέα στοιχεία σχετικά με την αυθεντική θέση του “Επισκοπείου”.

Ο V. Corvo, στηριζόμενος στις αρχαιολογικές έρευνες, τοποθετεί την αρχική θέση του Επισκοπείου (Patriarchio) στην Β.Δ. γωνία του σκάμματος που πραγματοποίησαν οι αρχιτέκτονες του Μ. Κωνσταντίνου για την θεμελίωση της Ροτόντας του Ι.Ν. της Αναστάσεως, (βλ. εικ. 1).

ΕΙΚ. 1 Το οικοδομικό συγκρότημα του Ι.Ν.της Αναστάσεως και ο Πατριαρχικός Ι.Ναός των Αγίων Κων/ντίνου κ Ελένης , Νοτιοδυτική άποψη , Αεροφωτογραφία 1998 (Courtesy IAA)

Κατά την πρώτη αρχιτεκτονική φάση το Πατριαρχείο επεκτείνεται σε δύο πτέρυγες που γειτονεύουν αντίστοιχα με τη βόρεια ρωμαϊκή Decumanus και τη δυτική Cardo. Την άποψη αυτή στηρίζει ο διαπρεπής αρχαιολόγος βασιζόμενος εις το *“Ὁδοιπορικόν τῆς Αἰθερίας”*, όπου αναφέρεται η συνεχή παρουσία του Επισκόπου Ιεροσολύμων σε όλες τις τελετές εντός του Ναού της Αναστάσεως μέρα και νύκτα καθώς και στα αρχαιολογικά και αρχιτεκτονικά ευρήματα όπως κεραμικά, αρχιτεκτονικά μέλη, η θέση του κεντρικού κλιμακοστασίου του Πατριαρχείου, υπολείμματα από τις αυθεντικές τοιχοποιίες, στοιχεία που βοηθούν στην μορφολογική και την αρχιτεκτονική αποκατάσταση του αρχικού κτιρίου. Κατά την χρονική περίοδο 1960-80, όπου και θα πραγματοποιηθούν οι σημαντικότερες αναστηλωτικές επεμβάσεις στην νεότερη οικοδομική ιστορία του μνημείου, θα προκύψουν νέα στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με την αρχιτεκτονική του *“Επισκοπείου.”*

Κατά την πρώτη οικοδομική φάση γνωρίζουμε ότι αυτό καλύπτεται με ξύλινη οροφή και βυζαντινούς κεράμους , ενώ αργότερα μετά την καταστροφή των Κωνσταντινείων οικοδομημάτων από του Πέρσες (614μ.Χ.) *(1), το Πατριαρχείο θα επισκευαστεί από τον Πατριάρχη Μόδεστο σε συνεργασία με τον Ιωάννη τον Ελεήμονα Πατριάρχη Αλεξανδρείας (609-620), *(2) και η οροφή του θα

αντικατασταθεί από χαμηλές λίθινες ασίδες, που στην συνέχεια κατά την οικοδομική επέμβαση του 11αι., από τους αυτοκράτορες του Βυζαντίου, αυτές θα αντικατασταθούν με σταυροθόλια. Κατά τις οικοδομικές λοιπόν αυτές επεμβάσεις το Πατριαρχείο διευρύνεται και επεκτείνεται από βορρά προς νότο, καταλαμβάνοντας έτσι την εξωτερική περίμετρο της ροτόντας από βορρά προς νότο σχεδόν κατά το 180 ο περίπου. μέχρι τον 11ο αι.

Η ανάγκη ίδρυσης πατριαρχικού ναού στο όνομα των Αγίων ισαποστόλων Κωνσταντίνου και Ελένης θα προκύψει μετά την καταστροφή της βασιλικής του Ι.Ν. της Αναστάσεως από τους Πέρσες. Μέχρι τις αρχές του 7ου αι. οι πατριαρχικές τελετές πραγματοποιούνται μέσα στην βασιλική του Αγίου Κωνσταντίνου στον Ι.Ν. της Αναστάσεως. Η πρόσβαση στον Ιερό Ναό ήταν άμεση και αποκλειστική από το Πατριαρχείο που ευρίσκετο πάντοτε στην Β.Δ. πλευρά της ροτόντας. Επίσης μιά δεύτερη πρόσβαση που οδηγούσε απ' ευθείας στην ροτόντα του Ι.Ν. της Αναστάσεως πρόσφατα αποκαλύφθηκε με τις επισκευές στον φούρνο του Πατριαρχείου. Η πρόσβαση αυτή αποτελείται από ένα λίθινο κλιμακοστάσιο του 4ου αι., που οδηγούσε μέσα στην ροτόντα και ειδικά στην περιοχή όπου σήμερα βρίσκονται τα κελλιά των Κοπτών, στο δυτικό τμήμα του Ιερού Κουβουκλίου. Μετά την καταστροφή της βασιλικής του Αγίου Κωνσταντίνου από τους Πέρσες τον 7ο αι. και μέχρι τον 9ο αιώνα δεν έχουμε γραπτές μαρτυρίες για την ίδρυση ναού αφιερωμένου στον Άγιο Κωνσταντίνο. Από τις αρχαιολογικές έρευνες στην εξωτερική περίμετρο της ροτόντας γίνεται φανερό ότι μετά την κατεδάφιση της ροτόντας από τους Πέρσες μέχρι το ύψος της γαλαρίας των Λατίνων, θα προκληθεί στην περιοχή αυτή ένα τεράστιο χάσμα. Μετά τον 8ο αι. θα κατασκευαστούν σε επαφή με την ημικατεστραμμένη ροτόντα πολλά κελλιά, που πολλά εξ αυτών θα έχουν θέα στο εσωτερικό της ροτόντας και ειδικά τον Πανάγιο Τάφο. Η οικοδομική επέμβαση του Μοδέστου (632-634) και στην συνέχεια των βυζαντινών αυτοκρατόρων θα προκαλέσει την μερική κατεδάφιση των κελλιών αυτών και την αποκατάσταση της ροτόντας μέχρι το αρχικό ύψος που είχε κατά τον 4ο αι. Είναι βέβαιο ότι την περίοδο αυτή, η έδρα του Πατριαρχείου βρίσκεται ακόμα στην ΒΔ πλευρά της ροτόντας, παράλληλα δε παρατηρούμε μία έντονη οικοδομική δραστηριότητα και επέκταση του Πατριαρχείου προς την ΝΔ πλευρά που έχει σημεία αναφοράς το *decumano* και την ροτόντα και που αναπτύσσεται-εξελισσεται σε επαφή πάντοτε με την εξωτερική περίμετρο του τυμπάνου της.

Η οικοδομική αυτή εξέλιξη των πατριαρχικών οικοδομημάτων είναι παράλληλη με τις εργασίες αποκατάστασης της ροτόντας από τον πατριάρχη Μόδεστο, που θα συνεχιστεί και θα ολοκληρωθεί με τις επεμβάσεις των βυζαντινών αυτοκρατόρων. Μεταξύ των κελλιών που είχαν κατασκευαστεί στην περιοχή αυτή και ήταν προσκολλημένα στο τύμπανο της ροτόντας, μερικά από αυτά, όπως αναφέρεται παραπάνω, είχαν άμεση οπτική επικοινωνία με το εσωτερικό της ροτόντας δια μέσου παραθύρων. Απόδειξη αυτού αποτελούν τα μέχρι σήμερα διασωθέντα παράθυρα στο εσωτερικό του ναού του Αγίου Κωνσταντίνου καθώς και ένα παράθυρο του κελλίου που βρέθηκε κατά την διάρκεια των εργασιών συντήρησης του φούρνου, όπου αυτό διατηρείται μέχρι σήμερα σε άριστη κατάσταση και είχε θέα μέσα στον ναό της Αναστάσεως (Εικ.26, 31). Οι σημερινοί εσωτερικοί πεσσοί του Αγίου Κωνσταντίνου που σημειώνονται με τα γράμματα Α, Β, C, D, αποτελούν κτιριολογικά την ισόγειο κατασκευή των κελλιών αυτών (Εικ. 23).

Τα κελλιά αυτά ήταν ανεπτυγμένα σε 2 ορόφους με ισόγειο και καταλάμβαναν όλη

την εξωτερική επιφάνεια του τυμπάνου της ροτόντας, αποκρύπτοντας την ημικατεστραμμένη εικόνα της. Τα κελλιά αυτά, ευάλωτα στους σεισμούς, στους Άραβες κατακτητές και στις συνεχείς οικοδομικές επεμβάσεις των βυζαντινών αυτοκρατόρων, θα επισκευαστούν επανειλημμένα (με διάταγμα που προκάλεσε ο πατριάρχης Νεκτάριος 1660-1669), θα διασωθούν και έτσι θα αποτελέσουν τις βάσεις για την οικοδομική εξέλιξη και ανάπτυξη της εκκλησίας του Αγίου Κωνσταντίνου. (Εικ. 22,24).

Τον πρώτο λοιπόν οικοδομικό πυρήνα της εκκλησίας αυτής αποτελεί το σημερινό ιερό του ναού που καλύπτεται με καμάρα. Ο χώρος αυτός βρίσκονταν στον Πρώτο όροφο της ΒΔ γωνίας του βυζαντινού Πατριαρχείου και στην πτέρυγα που εφαπτόταν με την ροτόντα και επικοινωνούσε με τον Ι.Ν. της Αναστάσεως. Κατά πάσα πιθανότητα ο καμαροσκεπής αυτός χώρος απετέλεσε τον πρώτο πατριαρχικό ναό, στον οποίο είχαν πρόσβαση η Αγιοταφική Αδελφότητα από τον κλειστό εξωτερικό διάδρομο στον οποίο είχαν πρόσβαση τα κελλιά των πατέρων του Ι ου ορόφου. (βλ. αναπ. σ.).

Κατά τον 9ο αι. έχουμε την πρώτη περιγραφή του Πατριαρχείου από τον μοναχό Επιφάνιο που τοποθετεί αυτό στα δώματα του Αγίου Ιακώβου (*.....πλησίον αυτής εστι το Πατριαρχείον... κάτωθεν του Πατριαρχείου εστι ανεθρονίαστον εκκλησία...*) (Εικ.2)

Εικ.2

Υδατογραφία του Roberts 1830 - Υπ ολείμ ατα από τα Πατριαρχικά οικοδομήματα πάνω σ την εκκλησία του Αγίου Ιακώβου

Τον 9ο λοιπόν αιώνα βλέπουμε ότι η ανάπλαση και η επέκταση του Πατριαρχείου θα φθάσει και θα ολοκληρωθεί πάνω από τα δώματα του Αγίου Ιακώβου. Από ελάχιστες ιστορικές πηγές έχουμε επίσης την σπουδαία πληροφορία ότι το Πατριαρχείο επικοινωνούσε με τον Ι.Ν. της Αναστάσεως διά μέσου εσωτερικής σκάλας, από την οποία κατέρχεται ο Πατριάρχης κατά τις διάφορες τελετές συνοδευόμενος από το **Τάγμα των Σπουδαίων**.

“Πρόκειται περί του σημερινού λίθινου κλιμακοστασίου που οδηγούσε στο αίθριο του Αγίου Ιακώβου και στην συνέχεια δια μέσου του σημερινού παρεκκλησίου των τεσσαράκοντα Μαρτύρων στον Ι. Ναό της Αναστάσεως. Στον βόρειο τοίχο του παρεκκλησίου αυτού βρέθηκε το 2000 και η είσοδος που οδηγούσε στο περιστροφικό κλιμακοστάσιο του κωδωνοστασίου. Η πρόσβαση λοιπόν αυτή του Πατριαρχείου στον Ι.Ν. της Αναστάσεως θα ακυρωθεί τον 12 αι. από τους Σταυροφόρους, με την οικοδόμηση του κωδωνοστασίου, οπότε θα κατασκευαστεί και η σημερινή είσοδος. Η κατασκευή λοιπόν του κωδωνοστασίου από τους Σταυροφόρους θα ακυρώσει την είσοδο προς το εσωτερικό του ναού, καθώς επίσης θα καταστρέψει το βυζαντινό σημαντροστάσιο που ευρίσκετο πάνω από την είσοδο, σύμφωνα με την μαρτυρία του Άραβα Idrisi (βλ. egh.locorum

sanctorum). Στο εσωτερικό του παρεκκλησίου των 40 μαρτύρων το 1999, κατά την διάρκεια έρευνας των θεμελίων του κωδωνοστασίου, θα αποκαλυφθεί μεγάλος αριθμός ανθρώπινων σκελετών”.

Από την μαρτυρία αυτή συμπεραίνουμε ότι και τον 9 ο αι. το Πατριαρχείο εκτελεί τις τελετουργικές και θρησκευτικές του ανάγκες στον Ι.Ν. της Αναστάσεως, με τον οποίο έχει άμεση πρόσβαση, παράλληλα δε θα πρέπει να υφίσταται ναός (παρεκκλήσιο) αφιερωμένος στον Άγιο Κωνσταντίνο. Σχετικά με την θέση του Πατριαρχείου έχουμε πληροφορίες και από τον Ρώσο ηγούμενο Δανιήλ (1106-1107), πού επισφραγίζουν την τοποθεσία του: “ενταύθα εις την υπέρτατην οροφήν ευρίσκονται ευρύχωρα οικήματα, όπου ο Πατριάρχης κατοικεί...” (Εικ.2).

*(*1) Το οικοδομικό συγκρότημα του Πατριαρχείου θα υποστεί σοβαρές ζημιές και σειρά καταστροφών και επεμβάσεων κατά τα έτη 614 μ.Χ., 637 μ.Χ, 936 μ.Χ., 969 μ.Χ. και 1009 μ.Χ. από Πέρσες, Άραβες, Σαρακηνούς και από τον Χαλίφη Χάκεμ το 1000, θα αναστηλωθεί, όπως και οι άλλοι βυζαντινοί Ναοί της Ιερουσαλήμ από τους Βυζαντινούς αυτοκράτορες κατά την περίοδο 1024-1048 μ.Χ. Τότε υπογράφεται συνθήκη μεταξύ του βυζαντινού αυτοκράτορα Ρωμανού του Γ' του Αργυρού (1028–1034) και των Αράβων και στην συνέχεια ενισχύονται οικονομικά οι οικοδομικές δραστηριότητες από τους βυζαντινούς αυτοκράτορες Μιχαήλ Παφλαγόνα (1034–1041) και Κωνσταντίνο Μονομάχο, (1042–1050).*

*(*2) “Αναφέρεται έν προκειμένω, ότι ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Ιωάννης ό Ελεήμων έβοήθησε τα μέγιστα υπέρ τής ανοικοδομήσεως τού Πανίερου Ναού της Αναστάσεως , πρό δέ τόν σκοπόν αυτόν απέστειλε είς Ιερουσαλήμ 1000 εργάτας μετά 1000 χρυσών νομισμάτων, 1000 σάκκους σίτου, 1000 ράβδους σιδήρου και έτερα χρειώδη δια την έναρξιν του άναληφθέντος άναδημιουργικού έργου” ... (Ιακώβου Καπενέκα, Οι Άγιοι Τόποι....1982, σελ.134).*

Η πληροφορία που έχουμε από τον ανώνυμο περιηγητή περί το 1400, σχετική με την περιγραφή της εκκλησίας του Αγίου Ιακώβου και των τριών παρεκκλησίων (“...επ’αυτών και άνωθεν είναι το Πατριαρχείον...”) (*3) είναι περισσότερο κατατοπιστική αναφορικά με την τοπογραφία του Πατριαρχείου. Την αυτή θέση υποδεικνύει και ο Περδίκκας κατά την περιγραφή των Αγίων Τόπων εις το οδοιπορικό του (1253-1254). Από τις ιστορικές αυτές περιγραφές, σε συνδυασμό με την αρχαιολογική και αρχιτεκτονική έρευνα της σημερινής οικοδομικής κατάστασης, μπορούμε να καταλήξουμε σε ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με την μορφολογία και την αρχιτεκτονική που είχε το Πατριαρχείο κατά τους βυζαντινούς χρόνους και την οικοδομική εξέλιξη της εκκλησίας του Αγίου Κωνσταντίνου που ήταν στενά συνδεδεμένη με αυτό καθώς και με τον Ι.Ν. της Αναστάσεως (Ροτόντα).

Το Πατριαρχείο λοιπόν κατά τους βυζαντινούς χρόνους (9ος – 10ος αι.), ακολουθώντας πάντοτε την αρχική οριοθέτησή του, εκτείνεται οικοδομικά σε τρεις κατευθύνσεις, μία πτέρυγα από βορρά προς νότον, όπου εφάπτεται κάθετα στον εξωτερικό κύλινδρο της ροτόντας, μία πτέρυγα παράλληλη προς τον κατα μήκος άξονα του ναού από Ανατολάς προς δυσμάς, πάνω από την εκκλησία του Αγίου Ιακώβου και μία πτέρυγα κάθετη στο τύμπανο της ροτοντας, σχηματίζοντας μεταξύ τους κτιριολογικά ορθή γωνία 90 μοιρών και σχήμα Π. (Εικ. 24, 25).

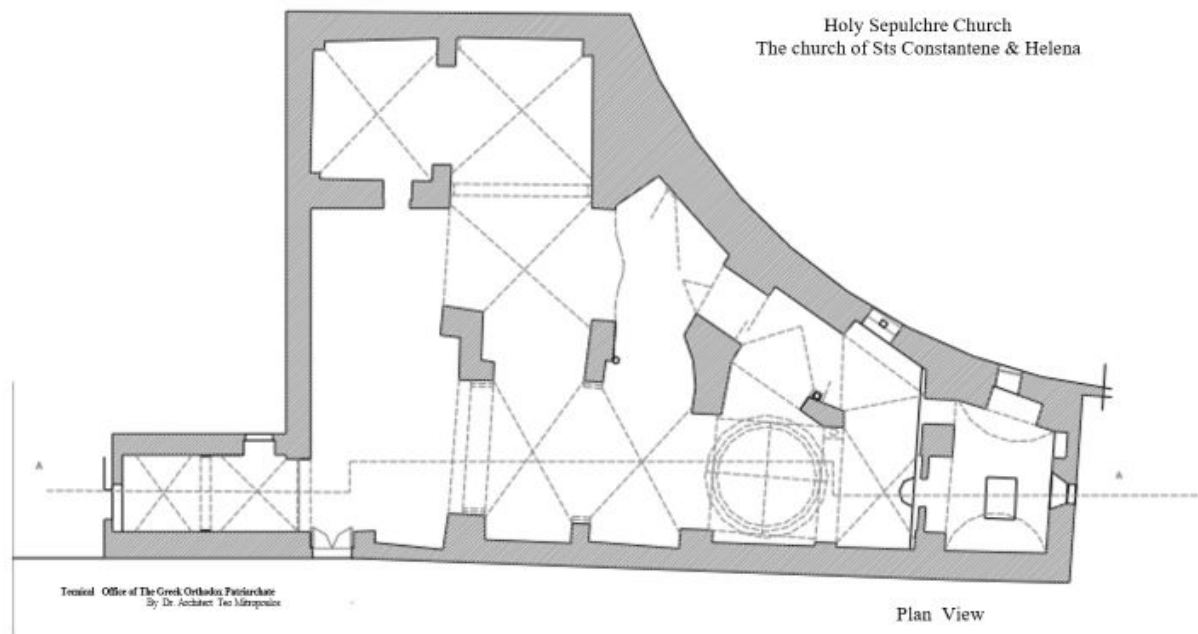
Το δάπεδο του Πατριαρχείου θα πρέπει να ήταν ξύλινο, κατασκευασμένο με ξυλοδοκούς πακτωμένους στους εξωτερικούς τοίχους. Με τον σεισμό του 1546, οι

αδύναμες αυτές κατασκευές θα καταστραφούν και τα ξύλινα φατνώματα θα αντικατασταθούν από λίθινα σταυροθόλια και καμάρες με τις οικοδομικές επεμβάσεις του 16 ου αι. Με τις νέες αυτές επεμβάσεις το ύψος των ορόφων του Πατριαρχείου θα μειωθεί αισθητά, γεγονός που γίνεται άμεσα αντιληπτό στο νότιο παράθυρο του Αγίου Ιακώβου, που βλέπει μέσα στον ναό, όπου η καμάρα της οροφής της παλαιάς τραπεζαρίας καλύπτει τμήμα του ανώτερου γλυπτού διακόσμου του παραθύρου αυτού. Στην πτέρυγα που βρίσκεται πάνω από τον Άγιο Ιάκωβο υπήρχε η αίθουσα τελετών με πλούσιο μωσαϊκό δάπεδο, που θα αποκαλυφθεί κατά την ανασκαφή που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή αυτή το 1996 (Εικ.7), ενώ το 2001 θα ερευνηθεί η παράλληλη πτέρυγα πάνω από το παρεκκλήσιο των 40 μαρτύρων, η οποία θα κατεδαφιστεί τον 13ο αι. εκ θεμελίων, προκειμένου να κατασκευαστεί το σημερινό κωδωνοστάσιο.

Σύμφωνα πάντοτε με τα αρχαιολογικά ευρήματα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το σύστημα δόμησης του κτιρίου του Πατριαρχείου ήταν το κλασικό βυζαντινό μεικτό σύστημα (πλίνθοι και λίθοι). Ήταν διόροφη κατασκευή με ευρύχωρο εξωτερικό κλειστό διάδρομο που εκτεινόταν σε ολόκληρη την δυτική όψη, ενώ ο άνωθεν κείμενος όροφος στηριζόταν πάνω στην κιονοστοιχία του ισογείου. Ο ισόγειος χώρος είχε άμεση είσοδο και βασική επικοινωνία με πρόσβαση στην χριστιανική οδό (decumanus), με την οποία βρισκόταν υψομετρικά στο ίδιο επίπεδο (Εικ. 24). Με την εγκατάσταση των Σταυροφόρων εις τους Αγίους Τόπους το 1099, οι Λατίνοι θα καταλάβουν το βόρειο τμήμα του Πατριαρχείου και θα παραμείνουν μέχρι την εκδίωξη των Σταυροφόρων από την Ιερουσαλήμ, το 1187, από τον Σαλάχ Εδδίν, οπότε και το οικοδόμημα αυτό θα μετατραπεί σε ιεροδιδασκαλείο "Χάνκε".

Ο χώρος όπου οι Σταυροφόροι θα κατασκευάσουν το κωδωνοστάσιο αποτελούσε πτέρυγα του Πατριαρχείου και ήταν εδώ εγκαταστημένο και το βυζαντινό σημαντροστάσιο σύμφωνα με τα στοιχεία που ήρθαν στο φως κατά τις αναστηλωτικές επεμβάσεις του κωδωνοστασίου το 2001. Ο νέος ηγέτης θα επιτρέψει την επανεγκατάσταση των Ορθοδόξων Πατριαρχών εις το παλαιό Επισκοπείο " πάνω από την εκκλησία του Αγίου Ιακώβου" που, όπως μας πληροφορούν οι περιγραφές, ήταν καλά οργανωμένο με πολλά κελλιά, αίθουσα υποδοχής και πατριαρχική κατοικία "*...άνωθεν δε αυτών των εκκλησιών είναι τα πατριαρχικά κελλιά κολλημένα εις τούς τοίχους αυτών των εκκλησιών (40μαρτύρων, Μυροφόρων, Αναστάσεως), (Εικ. 2,24) και έχει ένα παραθύριον εις το κελλίον του Πατριάρχου πού κοιτάζει μέσα εις τον Άγιον Ιάκωβο... έμπροσθεν δε του Πατριαρχικού κελλίου είναι το Συνοδικόν του Πατριαρχείου...*" Εδώ διαμένει και ο Πατριάρχης Δωρόθεος Α' (1376-1417).

Μέσα από τις ιστορικές αυτές μαρτυρίες βλέπουμε ότι κατά τον 13ο αι. σταματά η άμεση πρόσβαση του Πατριαρχείου με τον Ι.Ν. της Αναστάσεως (Με την κατασκευή του κωδωνοστασίου και την καταστροφή του σημαντροστασίου στην βόρεια πτέρυγα του Πατριαρχείου) και δημιουργείται η ανάγκη ίδρυσης πατριαρχικού ναού αφιερωμένου στον Άγιο Κωνσταντίνο. (Το Πατριαρχείο αυτό θα καταστραφεί από τον σεισμό του 1546 και θα εγκαταληφθεί, θα παραμείνει μόνο ένα τμήμα της ισογείου πτέρυγος). Ο ναός αυτός θα οικοδομηθεί κάθετα, εφαπτόμενος στην περιφέρεια της ροτόντας με τον κεντρικό άξονα παράλληλο της δυτικής πλευράς του Κωδωνοστασίου του Ι.Ν. της Αναστάσεως (το σημερινό Ιερό του ναού), (Εικ.22).

Η εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου αναφέρεται για πρώτη φορά, στον ορισμό του Σουλτάνου Σελήμ (1517) προς τον Πατριάρχη Δωρόθεον Β΄(1503-1537) (την εν τοις Πατριαρχείοις Εκκλησίαν της Αγίας Ελένης και την Αγία Θέκλαν...). Με διάταγμα που έλαβε ο Πατριάρχης Δοσίθεος Β΄(1503-1537), κατασκευάστηκε η γέφυρα που συνδέει τα δύο οικοδομικά τετράγωνα που διασχίζονται από την χριστιανική οδό. (Εικ.20,21) Έτσι θα πραγματοποιηθεί η οικοδομική επικοινωνία μεταξύ των δύο ναών, της Αγίας Θέκλας και του Αγίου Κωνσταντίνου, καθώς και των κελλίων αυτών. Το μνημείο αυτό θα υποστεί στην οικοδομική του ιστορία πολλές επεμβάσεις που προκάλεσαν την διεύρυνση του αρχικού πυρήνα και την σύνδεσή του με το εκκλησιαστικό συγκρότημα του Μ. Κων/ντίνου. (βλ.αρχιτεκτονική τεκμηρίωση).

Κρύπτη του Αγίου Στεφάνου στα
Ιεροσόλυμα- Εξωτερικό θύρωμα που προ
έρχεται από την εκκλησία του Αγίου Κων
/ντίνου 1794 - Λεπτομέρειες

(1723-1733) (Εικ.3) με φερμάνι του Σουλτάν Μαχμούτ Α' το 1732, επί πατριαρχείας Μελετίου (1731-1737) που επιτρέπει τις επισκευές στα

μοναστήρια. Η επέμβαση αυτή θα πρέπει να πραγματοποιήθηκε με φερμάνι του σουλτάν Μαχμούτ α' (μέσα τζεμαζίλ - εββέλ 1144/1731). Το 1795 από τον Πατριάρχη Ανθίμο (1788-1808) θα

Εικ.3

Ο Πατριάρχης Σωφρόνιος Δ' (1579-1608), το 1599 θα προβεί στην διεύρυνση του Ναού μετά από σουλτανικό διάταγμα και στην συνέχεια θα συνεχίσει τις εργασίες ο Πατριάρχης Θεοφάνης Γ' (1608- 1644) μετά το 1612 με φερμάνι του Μεχμέτ Α' (22 Σεβαλ 1023 -1614). Άλλες οικοδομικές εργασίες θα γίνουν και επί της Πατριαρχίας των Π. Παϊσίου (1645-1660), του Π. Νεκταρίου (1660-1669), με φερμάνι του σουλτάνου Σουλεϊμάν Β' (αρχ.τζεμάζιλ-αχχίρ 1096-1668), του Π.ατριάρχου Δοσιθέου (1669-1707), το 1794 από τον Καραγιάννη έμπορο από την Βενετία, "Βεβαίως δεν υστερεί και η οικονομική συνεισφορά μεμονωμένων ευεργετών και ως παράδειγμα αναφέρω τον διαπρεπή έμπορο Καραγιάννη από την Ελληνική κοινότητα της Βενετίας" (1723-1733) (Εικ.3) με φερμάνι του Σουλτάν Μαχμούτ Α' το 1732, επί Πατριαρχίας Μελετίου (1731-1737) που επιτρέπει τις επισκευές στα μοναστήρια. Η επέμβαση αυτή θα πρέπει να πραγματοποιήθηκε με φερμάνι του σουλτάν Μαχμούτ α' (μέσα τζεμαζίλ -εββέλ 1144/1731). Το 1795 από τον Πατριάρχη Άνθιμο (1788-1808) θα κατασκευαστεί ο νάρθηκας του ναού, στην θέση του σημερινού, που ήταν κατασκευασμένος από

μπαγδάτι και ήταν καλυμμένος με κεραμοσκεπή (Εικ.9,15,18,19). Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι υπήρχε προηγουμένως ανοικτή αυλή.

Στην συνέχεια το 1898 από τον Πατριάρχη Γεράσιμο πραγματοποιήθηκαν ανακαινιστικές εργασίες σύμφωνα με την σκαλιστή επιγραφή στο υπέρθυρο της εισόδου: *“Ανεκαινίσθη ο ιερός ούτος ναός δαπάναις του Ιερού Κοινού του Π. Τάφου επί Πατριάρχου Γερασίμου, έτους σωτηρίου 1893”*.

Με την επέμβαση αυτή η εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου θα αποκτήσει και την σημερινή τελική της μορφή, φθάνοντας στο μέγιστο δυνατό μήκος επέκτασής της. Τέλος, επί Πατριαρχίας Βενεδίκτου Α΄ (1957-1980) θα κατασκευαστεί το σημερινό κωδωνοστάσιο πάνω από την κεντρική είσοδο του ναού, αλλάζοντας έτσι θέση και προσανατολισμό από την αρχική του θέση που ήταν πάντα προς τα δυτικά, θα αντικατασταθεί επίσης ο κεραμοσκεπής νάρθηκας του 1795 με τον σημερινό από οπλισμένο σκυρόδεμα και θα γίνουν καλλωπιστικές εργασίες (Εικ.22, βλ.ΦΑ).

Η οικοδομική αυτή εξέλιξη του μνημείου πραγματοποιήθηκε με άξονα αναφοράς την εξωτερική περίμετρο της ροτόντας του Ι.Ν. της Αναστάσεως. Ο κάναβος της κάτοψης του ναού που καταλαμβάνει μια έκταση περ. 322 μ², είναι ακανόνιστος και πολύπλοκος, διότι έχει προσαρμοστεί στην υπάρχουσα κατάσταση με την χρήση σταυροθολίων και αψίδων (βλ αρχιτεκτονική τεκμηρίωση), που κατασκευάστηκαν πάνω σε αρχαιότερες βάσεις πεσσών, προερχόμενες από την κατεδάφιση ή την βίαια καταστροφή κελιών που είχαν κατασκευαστεί πάνω στην εξωτερική ΝΔ επιφάνεια του τύμπανου της ροτόντας μετά τον 8ο αι.

Μετά την καταστροφή της Ροτόντας από τους Πέρσες το 614 μ.Χ., το κυκλικό τύμπανο θα κατεδαφιστεί από τους εισβολείς μέχρι ενός ύψους όπου την περαιτέρω κατεδάφιση αυτού θα την εμποδίσει η μεγάλη συσσώρευση μπάζων. Στην συνέχεια, πριν από την αναστηλωτική επέμβαση του Πατριάρχη Μόδεστο, πολλά κελιά θα οικοδομηθούν σε επαφή με την εξωτερική επιφάνεια (περίμετρο) της ροτόντας. Τα κελιά αυτά θα κατασκευαστούν χωρίς καμιά οικοδομική οργάνωση, το ένα δίπλα στο άλλο, σε ύψος δύο και τριών ορόφων, με ανοίγματα που θα βλέπουν στο εσωτερικό της ροτόντας καθώς και προσβάσεις , (Βλ. Εικ24).

Η θέα του κατεστραμμένου Πανάγιου Τάφου στο κέντρο της ροτόντας θα αποτελέσει τον πόλο έλξης και του προσανατολισμού της οικοδόμησης των κελιών αυτών, που παράλληλα η παρουσία τους θα επουλώσει το μεγάλο αυτό οικοδομικό τραύμα που είχε προκληθεί στο συγκρότημα της βασιλικής του Μ.Κωνσταντίνου.

Η οικοδομική επέμβαση του 7ου αι. απο τον Πατριάρχη Μόδεστο θα αποκαταστήσει το ημικατεστραμμένο τύμπανο της ροτόντας, χωρίς να προκαλέσει την καταστροφή των κελιών αυτών. Απόδειξη αυτού αποτελεί η αποκάλυψη του κελλιού δίπλα στον φούρνο του Πατριαρχείου (εικ.26, 31), όπου η επέμβαση του 7ου αι. όχι μόνο δεν κατέστρεψε το κελλί αυτό, αλλά το διατήρησε ανέπαφο μέχρι σήμερα.

Στο κέντρο της κάτοψης του Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου που πιθανότατα αυτό αποτελεί και τον αρχικό πυρήνα της εξέλιξης του μνημείου, υπάρχει ο τρούλλος που στηρίζεται πάνω στα κεντρικά σταυροθόλια. Ο τρούλλος αυτός εξέχει πάνω από το σημερινό δώμα του Ι.Ν. της Αναστάσεως και επενδύεται σε όλη την εξωτερική επιφάνειά του με χαλυβοελάσματα (Βλ. ΦΑ). Η επέμβαση αυτή ανάγεται στις αρχές του αιώνα (περ. 1919), που πραγματοποιήθηκε με σκοπό την αντοχή

και προστασία του νέου μεταλλικού τρούλλου από μελλοντικούς σεισμούς και τα όμβρια ύδατα. Ο τρούλλος αυτός θα κατασκευαστεί μετά την καταστροφή του λίθινου τρούλλου του 17ου αι. από τον σεισμό του 1834. Μετά την καταστροφή του τρούλλου αυτού, ο ναός θα παραμείνει για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς τρούλλο (Βλ. Εικ. 15,18.19), μέχρι το πρώτο μισό του 20ου αι., όπου με την τεχνική συμμετοχή της τότε Αγγλικής κυβέρνησης θα κατασκευαστεί ο μεταλλικός.

Με την επέμβαση του 2011 θα αφαιρεθεί ο μεταλλικός τρούλλος που είχε σχεδόν αποσυντεθεί από τις καιρικές συνθήκες και θα ανοικοδομηθεί ο σημερινός, που είναι αντίγραφο του αρχικού λίθινου του 17ου αι. Εξωτερικά ο ναός, στα μέσα του 19ου αι., θα καλυφθεί με επιχρίσματα, προκειμένου να προστατευτεί η εξωτερική λιθοδομή από την υγρασία. Οι πολλαπλές οικοδομικές επεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν στο μνημείο αυτό κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, με χαρακτηριστικό γνώρισμα την εκτεταμένη χρήση της πέτρας *Naqab* (*arenaria* από την περιοχή της Βηθλεέμ), είχε σαν αποτέλεσμα να καταστήσει το μνημείο ευάλωτο στα προβλήματα της υγρασίας. (Βλ.ΦΑ).

Η πέτρα αυτή, από την οποία ο ναός κατά το μεγαλύτερο μέρος είναι κατασκευασμένος, συγκρατεί μεγάλη ποσότητα υγρασίας, έχει δε όμως το πλεονέκτημα ότι είναι εύκολη στην εξόρυξη και την επεξεργασία.

Εικ.5

Τον Μάιο του 1719 ξεκίνησε η κατεδάφιση του τελευταίου ορόφου του κωδωνοστασίου του Ι.Ν. της Αναστάσεως που είχε πληγεί από τον καταστρεπτικό σεισμό του 1546. Η επέμβαση αυτή που έγινε υπό την επιστασία του Νεοφύτου τελείωσε τον Μάρτιο του 1720. Από την κατεδάφιση αυτή πολλά αρχιτεκτονικά μέλη θα εντοιχιστούν σε γειτονικά κτίσματα και ειδικά στην εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης, όπου τρεις κίονες με τις βάσεις τους διακοσμούν σήμερα τους κεντρικούς πεσσούς του Ναού, τοποθετημένοι στις γενέσεις των αψίδων (βλ.εικ.5). Άλλοι δύο κίονες, ιδίων διαστάσεων, σε μάρμαρο προκονησίου που προέρχονται από το κωδωνοστάσιο, διακοσμούν σήμερα την αρχή της λίθινης σκάλας καθόδου από τον Άγιο Κωνσταντίνο προς την εκκλησία του Αγίου Ιακώβου. Επίσης άλλοι δύο όμοιοι κίονες διακοσμούν και στηρίζουν το σιδηρούν κιγκλίδωμα του κλιμακοστασίου έμπροσθεν του κτιρίου της Γράφουσας. Οι κίονες αυτοί έχουν υποστεί δευτερογενή καλλιτεχνική επεξεργασία από τους ίδιους λιθοξόους που φιλοτέχνησαν τον καλλιμάρμαρο διάκοσμο της εισόδου στον Άγιο Κωνσταντίνο στην οικοδομική επέμβαση του 1790 από τον Ελληνοβενετό φιλέλληνα Καραγιάννη.

Μαρμάρινες στηλίδες όπου σήμερα διακοσμούν το μοναστήρι του Ιερού Κοινού προερχόμενοι από την κατεδάφιση του κωδωνοστασίου του Ι. Ν. της Αναστάσεως (13ος αι.)

Το μνημείο αυτό, επειδή έχει υποστεί πολλές οικοδομικές επεμβάσεις, θα πρέπει στον οικοδομικό οργανισμό του να έχουν ενσωματωθεί και άλλα αρχιτεκτονικά μέλη, προερχόμενα από το κωδωνοστάσιο, που σήμερα αυτά παραμένουν αθέατα κάτω από τα νεώτερα επιχρίσματα, που καλύπτουν τις εσωτερικές επιφάνειες του ναού. Την άποψη αυτή την δεχόμαστε όχι μόνο από τις γραπτές πληροφορίες, αλλά και για το λόγο που πολλές φορές το Πατριαρχείο κατόρθωνε να αποκτά ταυτόχρονα, από την Τουρκική κυβέρνηση, υψηλούς ορισμούς επισκευών και για τα δύο αυτά μνημεία.

Η πτώση του κωδωνοστασίου από τον καταστροφικό σεισμό (Magnitude ML 7.2) που συνέβη την 14 Ιανουαρίου και ώρα 12η μεσημβρινή του 1546, και στην συνέχεια άλλων τριών μετασεισμών μέσα στο ίδιο έτος, (N.Ambraseys and I.Karcz, The earthquake of 1546 in the Holy Land) φαίνεται ότι δεν είχε προκαλέσει μόνο την καταστροφή του τρούλλου της εκκλησίας του Αγίου Ιακώβου, αλλά θα πρέπει να είχε προκαλέσει ανεπανόρθωτες ζημιές και στα γειτονικά κτίσματα του Πατριαρχείου. Διερευνητικές τομές πού έγιναν στα δώματα της εκκλησίας του Αγίου Ιακώβου το 1996 κατά την διάρκεια στερεωτικών εργασιών, προκειμένου να αφαιρεθούν οι μεταλλικές αντηρίδες στο νότιο τοίχο του ναού, έφεραν στο φως ένα μεικτό ψηφιδωτό δάπεδο από λευκές λίθινες ψηφίδες (2 εκ. περίπου) και μαρμαροθετήματα που τοποθετείται χρονολογικά μεταξύ 9^{ου} και 10^{ου} αι. (Εικ. 6

).

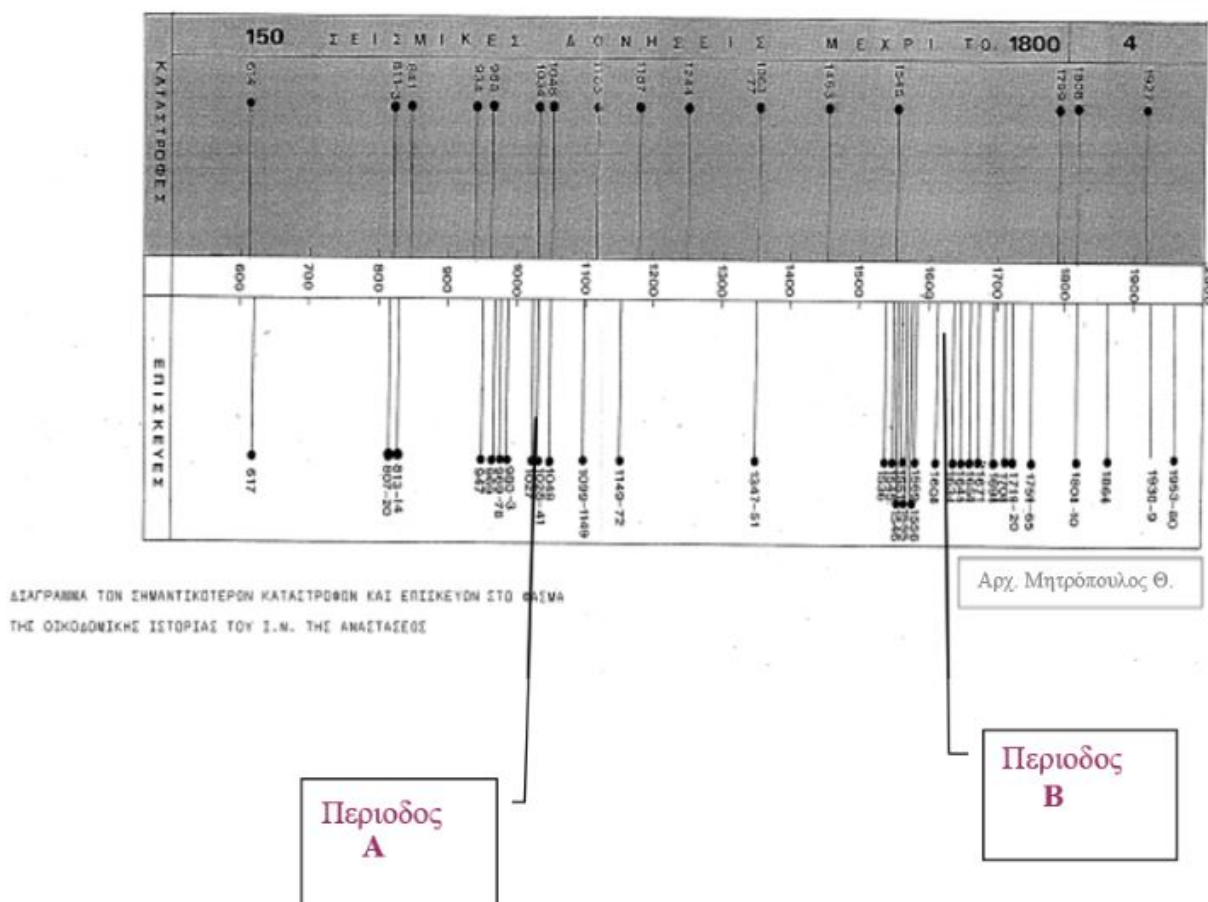
Εκκλησία Αγίου Ιακώβου. Ψηφιδωτό δάπεδο με μαρμαροθετήματα που ανήκει στο πατριαρχείο του 9 ου αι. και που αποκαλύφθηκε το 1966. Χαρακτηριστική η διπλή επίστρωση με κονίαμα του 1763.

Η κατεδάφιση και η απομάκρυνση των ερειπίων από την περιοχή αυτή, θα δημιουργήσει έναν μεγάλο ακάλυπτο χώρο, που μέσα σε αυτόν, το ψηφιδωτό αυτό δάπεδο που ανήκει στο Πατριαρχείο, θα παραμείνει εκτεθειμένο και ακάλυπτο. Ο χώρος αυτός στη συνέχεια θα επιστρωθεί από ένα καλά συμπυκνωμένο είδος “κουρασάνι” πάχους 20 εκ. (λεπτό χώμα, καρβουνόσκονη, ασβέστης) σε δύο στρώσεις, προκειμένου να προστατευτεί η εκκλησία του Αγίου Ιακώβου από την διείσδυση των όμβριων υδάτων. Με την τεχνική αυτή της επέμβασης που συναντήσαμε και στα δώματα του Αγίου Κωνσταντίνου (γνώριμη του 1763) θα καλυφθεί οριστικά το ψηφιδωτό δάπεδο του Πατριαρχείου.

Οι οικοδομικές επεμβάσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στον Ι.Ν. του Αγίου Κωνσταντίνου στο σύνολο γενικότερων επεμβάσεων στο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων και στο Μοναστήρι του Ιερού κοινού, όπου σήμερα αυτά αποτελούν ένα ενιαίο και αναπόσπαστο οικοδομικό σύνολο, επικεντρώνονται γενικά σε δύο μεγάλες χρονικές περιόδους Α΄ (9^{ος}-12^{ος} αι.) και Β΄ (16^{ος}-21^{ος} αι.), σύμφωνα με το παρακάτω διάγραμμα των σημαντικότερων οικοδομικών επεμβάσεων στην ιστορία του Πατριαρχείου. Κατά την δεύτερη αυτή χρονική περίοδο παρατηρείται μια συνεχής οικοδομική δραστηριότητα, που αποτελεί και το πρώτιστο καθήκον του εκάστοτε Πατριάρχη, όπου το Πατριαρχείο και το Μοναστήρι υφίστανται σημαντικές κτιριολογικές μεταβολές, προσθήκες και επεκτάσεις, προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες στους τομείς της οικονομικής

διαχείρισης, διοίκησης και των δημοσίων σχέσεων, (εικ. 7).

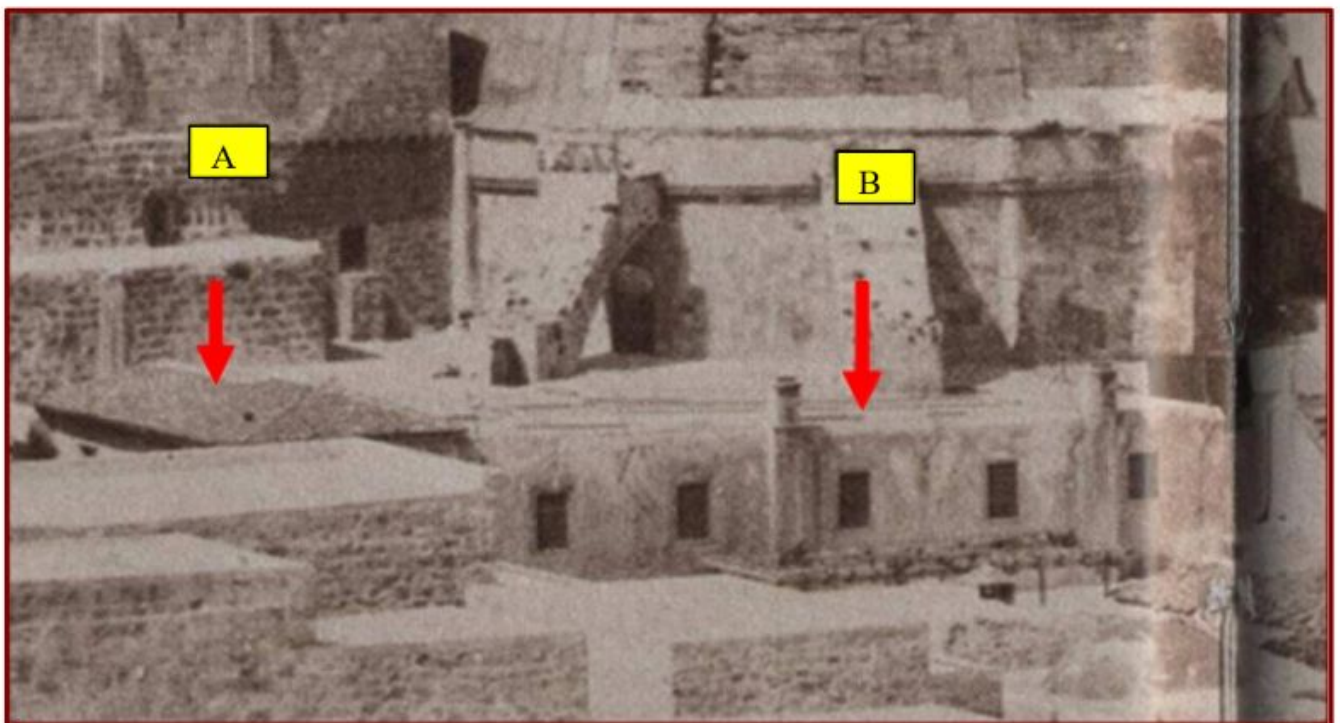
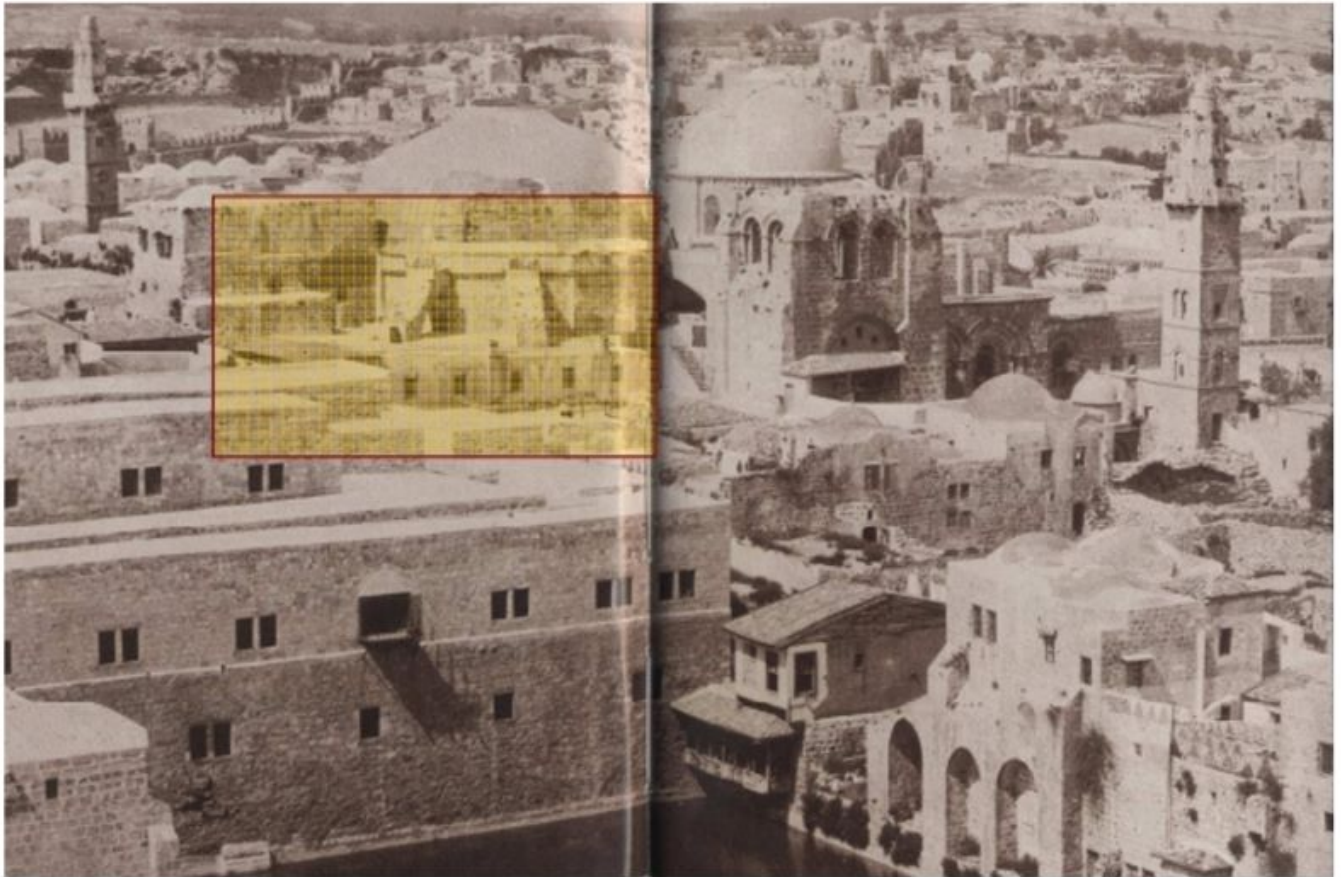
Εικ.7

Η μαζική λοιπόν πλακόστρωση των δωματίων με λίθινες πλάκες στην περιοχή αυτή και κατ'έπέκταση στη συνέχεια σε ολόκληρο το μοναστήρι και στον Άγιον Κωνσταντίνο θα γίνει το 1763 από τον πατριάρχη Παρθένιο (1737-1766). Στην υδατογραφία του Roberts που τοποθετείται χρονολογικά στις αρχές του 19^{ου} αι., διακρίνονται τα ερείπια του Πατριαρχείου αυτού στην Ν.Α. γωνία της εκκλησίας του Αγίου Ιακώβου. Διακρίνεται καθαρά το κατώτερο τμήμα της Πατριαρχικής οικοδομής, όπου εξείχε από τους κατακόρυφους τοίχους της εκκλησίας του Αγίου Ιακώβου, που στηρίζονταν πάνω σε λίθινα τοξίδια. (Εικ. 2). Την αρχιτεκτονική αυτή, που είναι πολύ συνηθής την εποχή που οικοδομείται το Πατριαρχείο, πιθανότατα να έχει αντιγράψει στο έργο του, που είναι το κωδωνοστάσιο του Ιερού Ναού της Αναστάσεως και ο άγνωστος ελληνικής καταγωγής από την Ρηνανία καλλιτέχνης "Ιορδάνης". Στην ίδια υδατογραφία διακρίνονται και οι υψηλές αντηρίδες στο νότιο τοίχο της εκκλησίας, που δικαιολογημένα η παρουσία τους είχε σκοπό την εξουδετέρωση των λοξών ωθήσεων από τον κεντρικό θόλο του ναού και τα υπερκείμενα φορτία που είχαν προέλευση από τα πατριαρχικά οικοδομήματα. Επίσης σπουδαία πληροφόρηση σχετικά με την οικοδομική του Πατριαρχείου πάνω στο δώμα του Αγίου Ιακώβου, έχουμε από την σπάνια γκραβούρα του *Oyriak dellagreque*.

Ο μεταλλικός τρούλλος του 1920 και η υπάρχουσα κατάσταση
(Πριν την επέμβαση του 2011-2013).

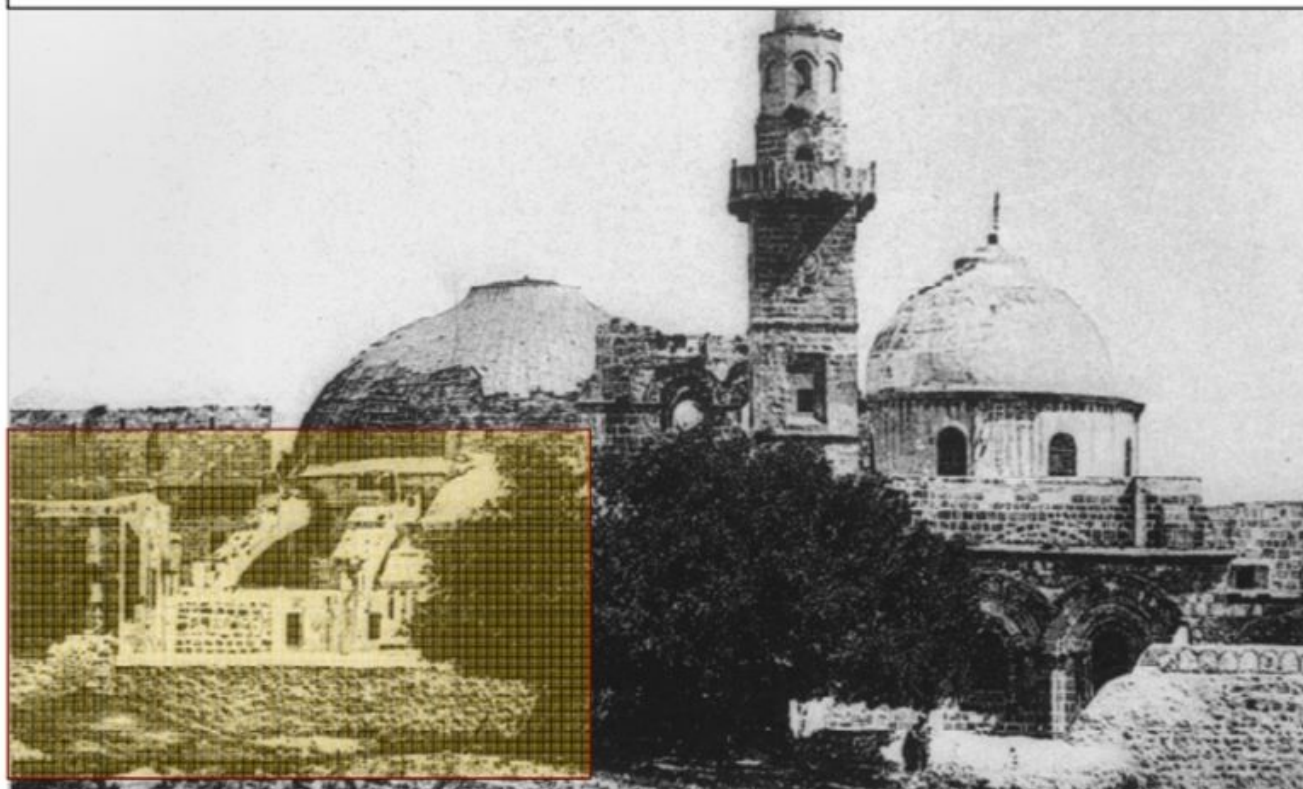

Το οικοδομικό συγκρότημα του Ι.Ν.της Αναστάσεως και ο Πατριαρχικός Ι.Ναός των Αγίων Κων/ντίνου κ Ελένης , στα μέσα του 19ου αι. Νοτιοδυτική άποψη

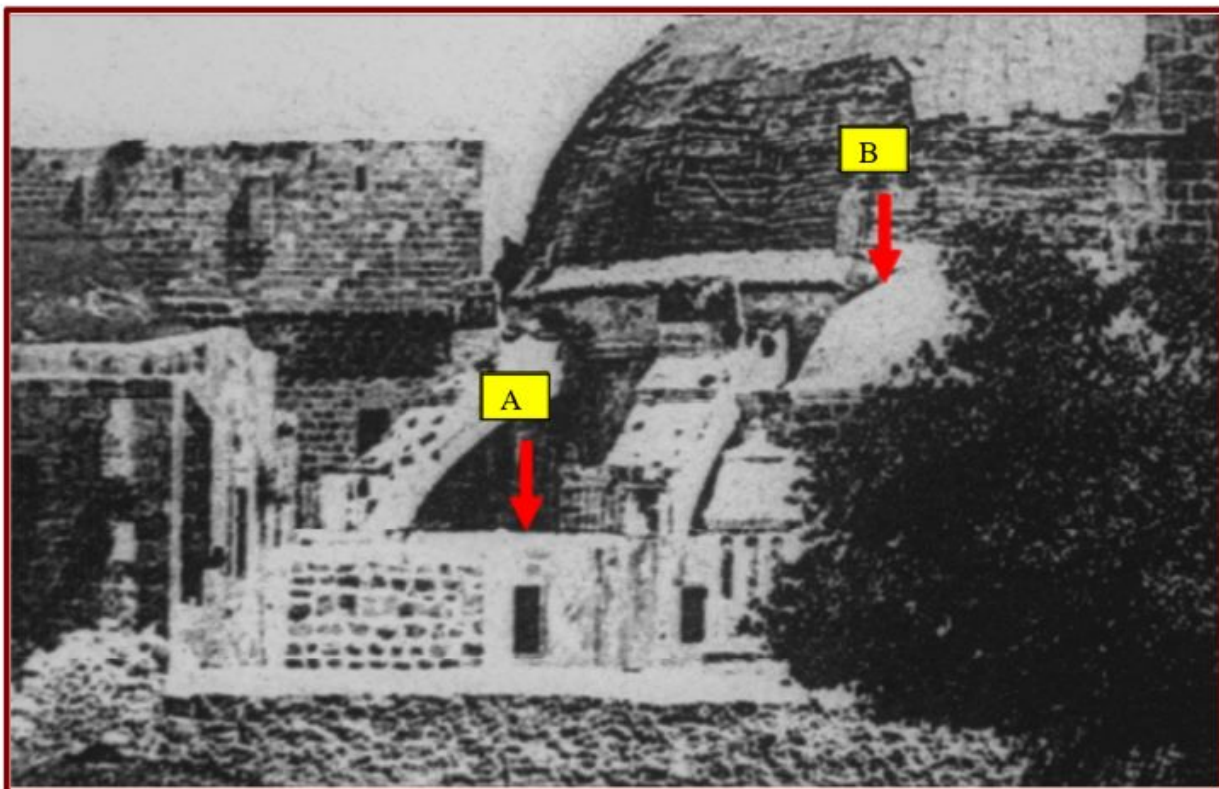

Το οικοδομικό συγκρότημα του Ι.Ν.της Αναστάσεως και ο Πατριαρχικός Ι.Ναός των Αγίων Κων/ντίνου κ Ελένης , στα μέσα του 19ου αι.

Το οικοδομικό συγκρότημα του Ι.Ν.της Αναστάσεως και ο Πατριαρχικός Ι.Ναός των Αγίων Κων/ντίνου κ Ελένης , στα μέσα του 19ου αι.

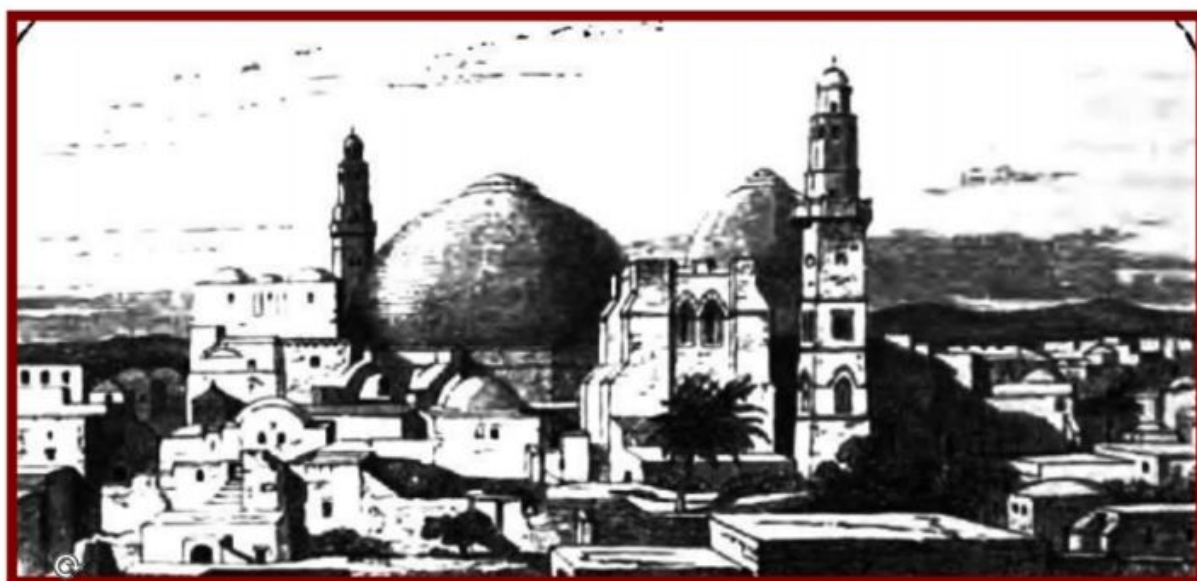

Εικ.8

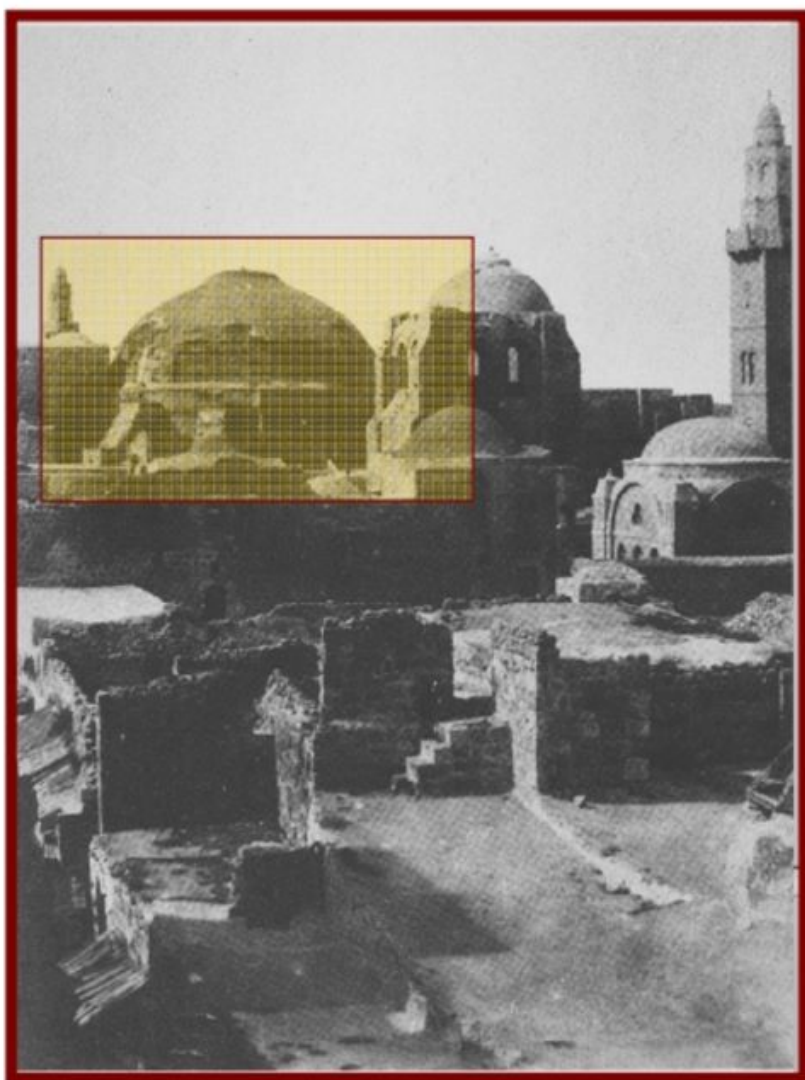
Το οικοδομικό συγκρότημα του Ι.Ν.της Αναστάσεως και ο Πατριαρχικός Ι.Ναός των Αγίων Κων/ντίνου κ Ελένης , στα μέσα του 19ου αι. Νότια άποψη

Το οικοδομικό συγκρότημα του Ι.Ν.της Αναστάσεως και ο Πατριαρχικός Ι.Ναός των Αγίων Κων/ντίνου κ Ελένης , στα μέσα του 19ου αι. Νότια άποψη

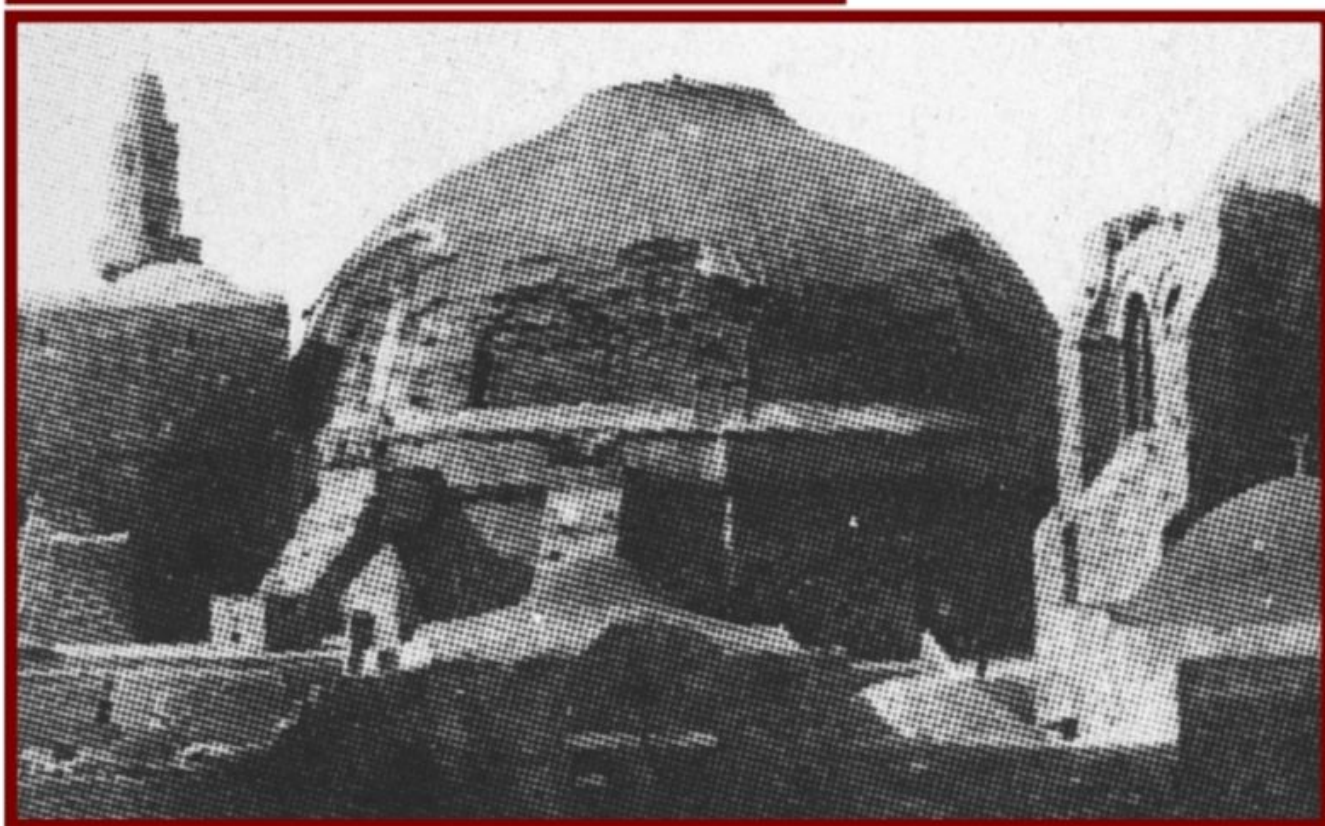

Το οικοδομικό συγκρότημα του Ι.Ν.της Αναστάσεως και ο Πατριαρχικός Ι.Ναός των Αγίων Κων/ντίνου κ Ελένης , στα μέσα του 19ου αι. ΝΑ άποψη ,διακρίνεται ο τρούλλος του Ι.Ναού.

Εικ.11

Ο Ι.Ν.της Αναστάσεως μετά την βιβλική καταστροφή της παλαιάς πόλης των Ιεροσολύμων από τον καταστροφικό σεισμό του 1834. Διακρίνονται το δώμα του Αγίου Κων/τίνου χωρίς τον τρούλλο και το καμπαναριό

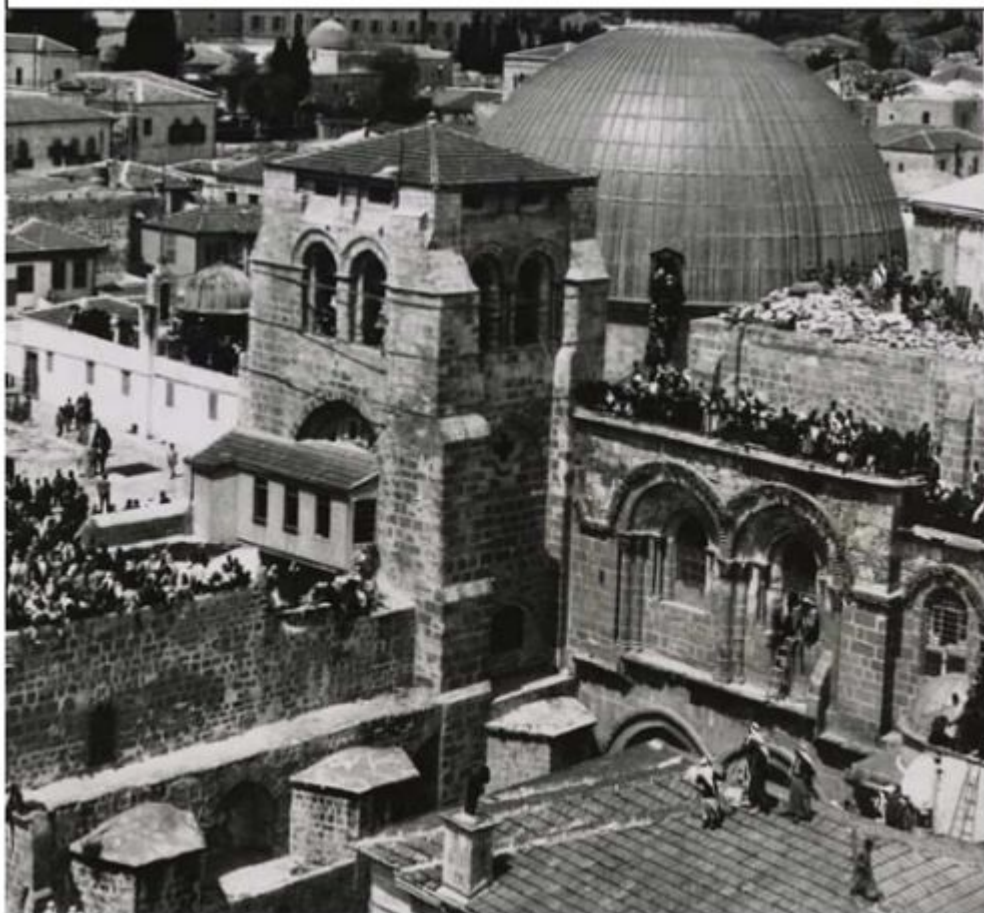

Η βιβλική καταστροφή της παλαιάς πόλης των Ιεροσολύμων και του Αγίου Κωνστίνου μετά τον καταστροφικό σεισμό του 1834 . Διακρίνεται ο ναός χωρίς τον τρούλλο.

Η Τελετή του Αγίου Φωτός το 1935 στα δώματα του Ι.Ναού του Αγίου Κωνσταντίνου κ Ελένης μετά την κατασκευή του μεταλλικού τρουλλίου από Αγγλους τεχνικούς.

Επάνω : Υδατογραφία του Roberts , Ναός της Αναστάσεως , διακρίνονται τα διακοσμητικά στοιχεία από το πατριαρχείο του 9ου αι. πάνω στην εκκλησία του Αγίου Ιακώβου.
 Κάτω : Υδατογραφία του Roberts , Ναός της Αναστάσεως, διακρίνεται η εκκλησία του Αγίου Ιακώβου χωρίς τον τρούλλο.

Το οικοδομικό συγκρότημα του Ι.Ν.της Αναστάσεως και ο Πατριαρχικός Ι.Ναός των Αγίων Κων/ντίνου κ Ελένης , στα μέσα του 19ου αι. ΝΑ άποψη ,διακρίνεται το καδανουσάσιο του 18ου αι και ο ξύλινος νάρθηκας.

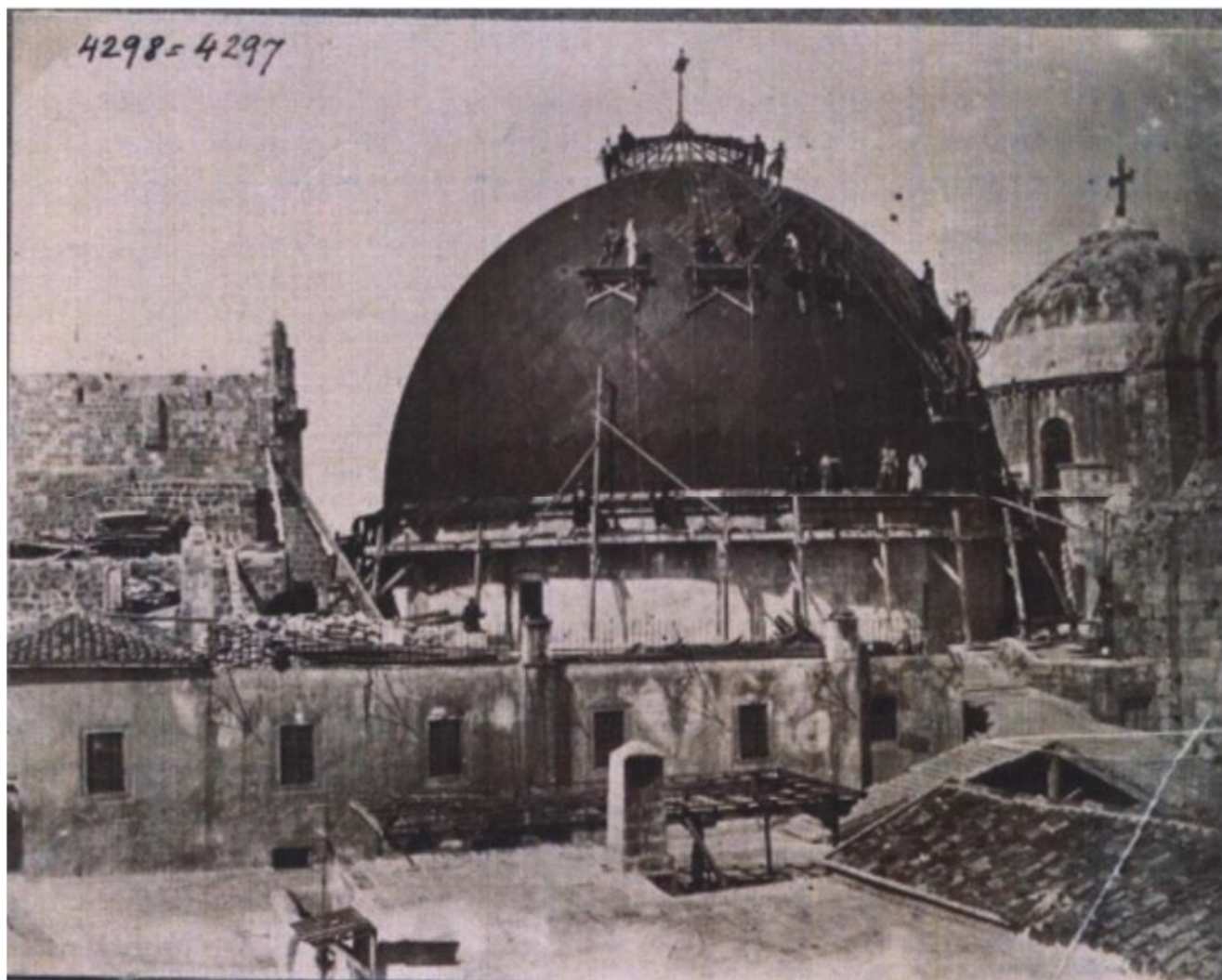
Το οικοδομικό συγκρότημα του Ι.Ν.της Αναστάσεως και ο Πατριαρχικός Ι.Ναός των Αγίων Κων/ντίνου κ Ελένης χωρίς τον τρούλλο, στα μέσα του 19ου αι.(1868) ΝΑ άποψη ,διακρίνεται το κωδωνοστάσιο του 18ου αι. και ο ξύλινος νάρθηκας .

Το οικοδομικό συγκρότημα του Ι.Ν.της Αναστάσεως και ο Πατριαρχικός Ι.Ναός των Αγίων Κων/ντίνου κ Ελένης χωρίς τον τρούλλο, στα μέσα του 19ου αι.(1868) ΝΑ άποψη ,διακρίνεται το κωδωνοστάσιο του 18ου αι. και ο ξύλινος νάρθηκας .

4298-4297

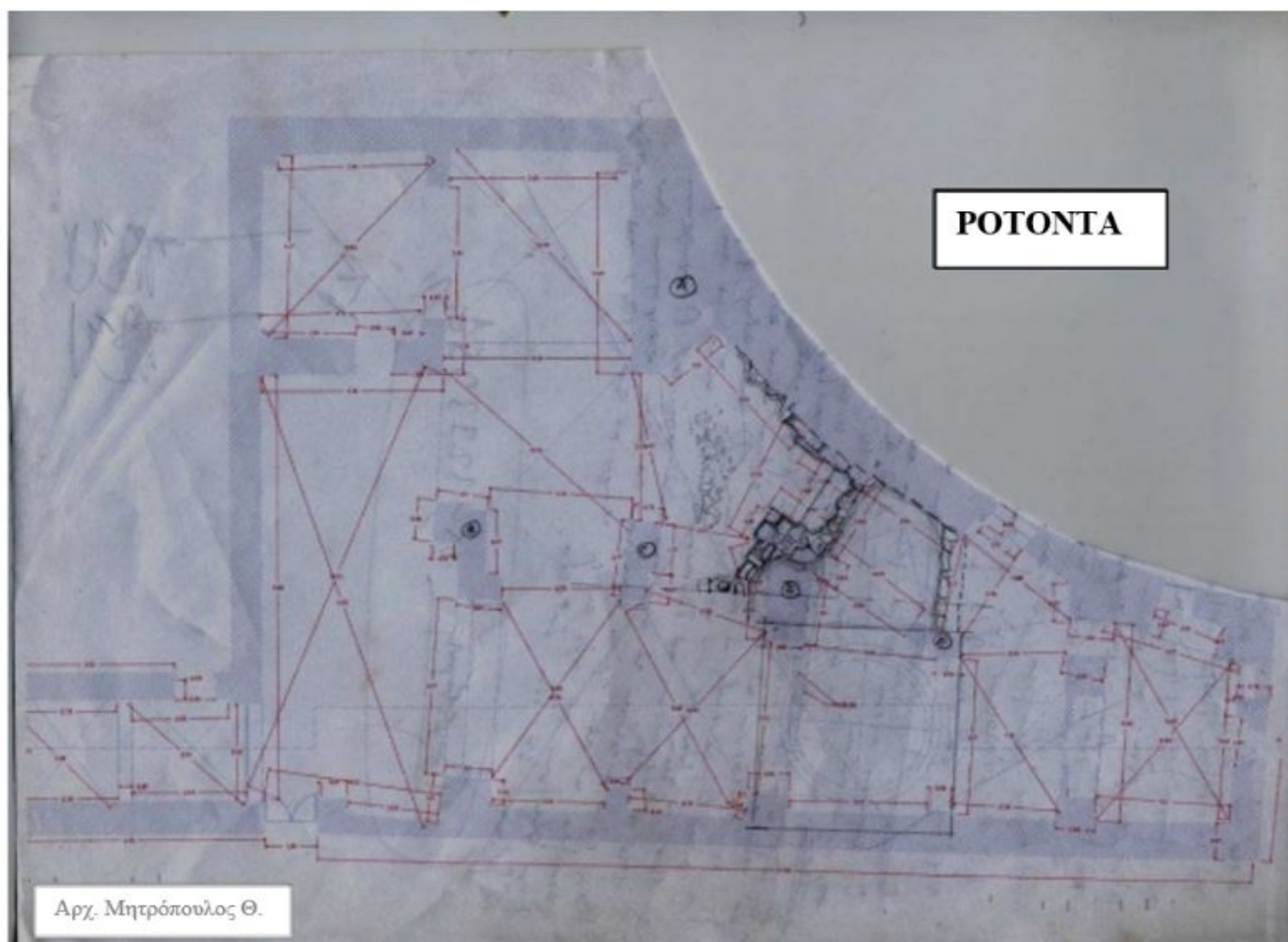

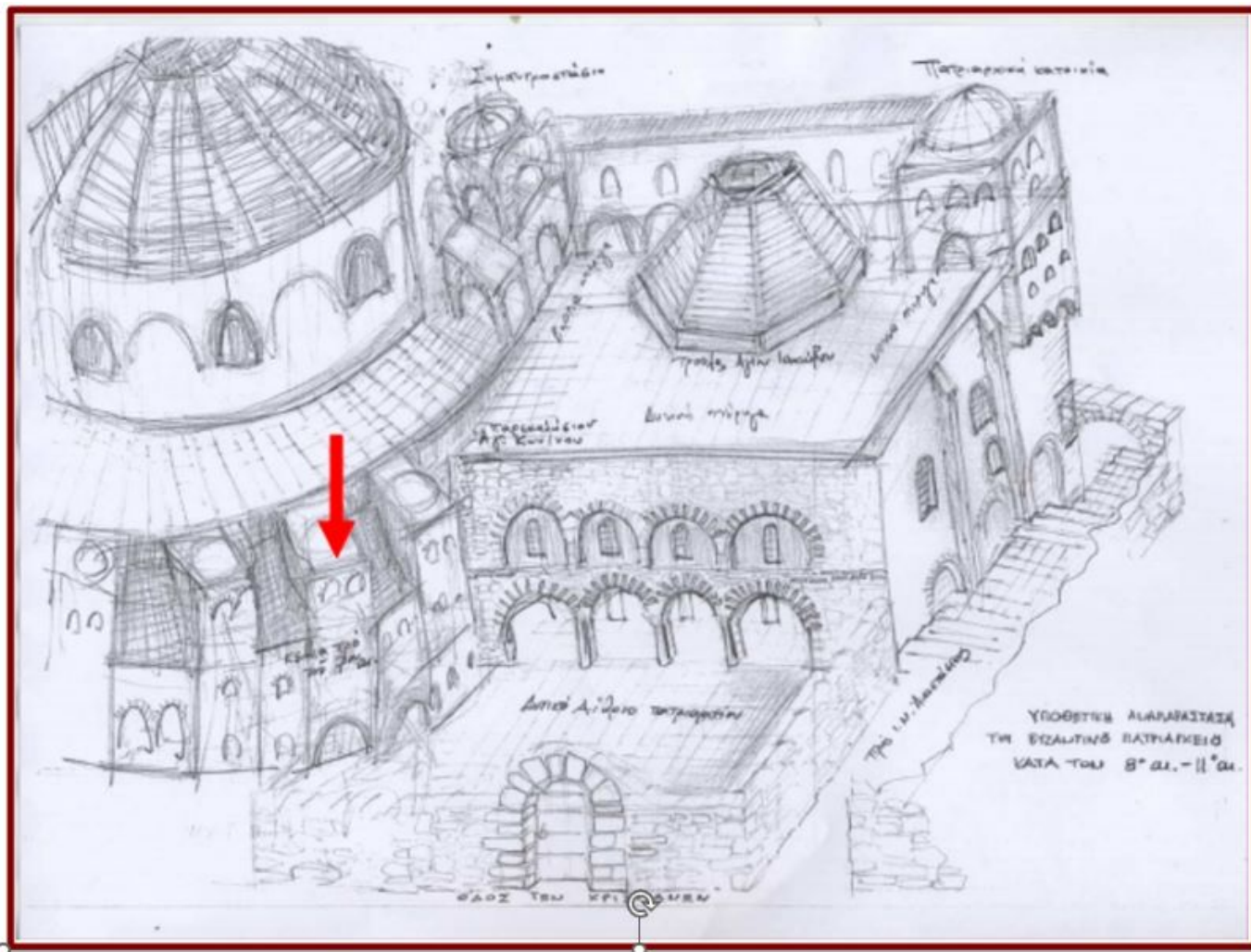

Το οικοδομικό συγκρότημα του Ι.Ν.της Αναστάσεως και ο Πατριαρχικός Ι.Ναός των Αγίων Κων/ντίνου κ Ελένης χωρίς τον τρούλλο, στα μέσα του 19ου αι.(1868) ΝΑ άποψη ,διακρίνεται το κωδωνοστάσιο του 18ου αι. και ο ξύλινος νάρθηκας .

POTONTA

Αρχ. Μητρόπουλος Θ.

Το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων κατά τον 8ο αι.

Διακρίνονται τα κελιά που οικοδομήθηκαν στην εξωτερική περίμετρο της Ροτοντας, μετά την καταστροφή της από τους Πέρσες, αρχές 7ου αι.

Κάτω – Σχηματική αναπαράσταση του Πατριαρχείου κατά τον 9ο αι. από τον Δρ. Μητρόπουλο Θεοδόσιο (2010-2012).

Επάνω- Ίχνη κελιών στο δώμα του Αγ.Κωνσταντίνου κατά την διάρκεια των επισκευών του ναού, το 2011.

(συνεχίζεται...)

Ο ΑΓΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΛΑΙΟΥ ΣΤΕΨΕΩΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΡΟΛΟΥ

Τήν Παρασκευήν 3^{ην} Μαρτίου 2023 έλαβε χώραν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ἱστορικόν γεγονός, ὅπου τό ἔλαιον, τό ὁποῖον θά χρησιμοποιηθῇ διὰ τό χρῖσμα τῆς Αὐτοῦ

Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως Καρόλου Γ΄ εἰς τὴν Τελετὴν Στέψεως Αὐτοῦ ἐν 6^η Μαΐου 2023, ἡγιάσθη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατρός ἡμῶν καὶ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ.κ. Θεοφίλου καὶ ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικανοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐν Ἱερουσαλὴμ Σεβασμιωτάτου Hosam Naoum.

Ἀκολουθεῖ τό δελτίον τύπου, τό ἐκδοθέν ὑπὸ τῶν Ἀνακτόρων τοῦ Μπάκιγχαμ:

“Τό ἔλαιον τοῦ Χρίσματος, τό ὁποῖον θά χρησιμοποιηθῇ διὰ τό χρῖσμα τοῦ Μεγαλειοτάτου Βασιλέως ἐν 6^η Μαΐου 2023, ἐτελέσθη ἐν Ἱερουσαλὴμ σήμερον, Παρασκευὴν 3^η Μαρτίου 2023.

Ἡ ἀκολουθία ἔλαβε χώραν εἰς τὸν Πανίερον Ναόν τῆς Ἀναστάσεως εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ὥραν 10.00 π.μ. (GMT+2).

Τό ἔλαιον ἡγιάσθη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ.κ. Θεοφίλου Γ΄ καὶ τοῦ Ἀγγλικανοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἰς Ἱερουσαλὴμ, Αἰδεσιμοτάτου Χουσάμ Ναούμ.

Τό ἔλαιον ἔχει παρασκευασθῇ ἀπὸ ἐλαίας, αἱ ὁποῖαι συνελέγησαν ἐκ δύο ἐλαιῶνων εἰς τό ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, εἰς τὴν Μονὴν τῆς Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς καὶ εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ἀναλήψεως. Ἡ Μονὴ τῆς Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς εἶναι ὁ τόπος ταφῆς τῆς προμήτορος τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, Πριγκιπίσσης Ἀλίκης τῆς Ἑλλάδος. Αἱ ἐλαῖαι συνεπιέσθησαν εἰς μικρόν ἐλαιοτριβεῖον πλησίον τῆς πόλεως Βηθλεέμ.

Τό ἔλαιον ἡρωματίσθη μέ αἰθέρια ἔλαια – σησάμι, τριαντάφυλλον, γιασεμί, κανέλαν, νερολί, βενζόην καὶ κεχριμπάριον – καθὼς καὶ ἄνθη πορτοκαλιᾶς.

Τό ἔλαιον τῆς Στέψεως ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἰς τό ἔλαιον, τό ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὴν Στέψιν τῆς Βασιλίσσης Ἐλισάβετ Β΄, ἡ σύστασις τοῦ ὁποίου χρησιμοποιεῖται ἐπὶ ἑκατονταετίας. Θά χρησιμοποιηθῇ ἐπίσης διὰ τό χρῖσμα τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τῆς Συζύγου Βασιλίσσης.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Canterbury εἶπεν:

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ σχεδιασμοῦ τῆς Τελετῆς Στέψεως, ἦτο ἐπιθυμία μου νὰ παραχθῇ νέον Ἐλαιον Στέψεως, με χρησιμοποίησιν ἐλαιολάδου ἀπὸ τό ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Τοῦτο δηλώνει τὸν βαθύν ἱστορικόν δεσμόν μεταξὺ τῆς Τελετῆς Στέψεως, τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ τὴν Ἀγίαν Γῆν. Ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους βασιλεῖς ἕως σήμερον, οἱ μονάρχαι χρίονται μέ ἔλαιον ἐκ τοῦ ἡγιασμένου τούτου τόπου. Ἐν ὄψει τῆς προετοιμασίας Στέψεως τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Συζύγου Βασιλίσσης, δέομαι ὅπως καθοδηγῇ καὶ ἐνισχύει αὐτοὺς τό “Ἅγιον Πνεῦμα”.

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας

All captions start with: This photograph can not be used after Wednesday 31st MAY, 2023, without prior permission from the Patriarchate of Jerusalem and Buckingham Palace. Any questions relating to the use of the photographs should be first referred to Buckingham Palace before publication.

MANDATORY CREDIT: Patriarchate of Jerusalem/Buckingham Palace.

Editorial use only. The photograph is provided to you strictly on condition that you will make no charge for the supply, release or publication of it and that these conditions and restrictions will apply (and that you will pass these on) to any organisation to whom you supply it. There shall be no

commercial use whatsoever of the photographs (including by way of example only) any use in merchandising, advertising or any other non-news editorial use. The photographs must not be digitally enhanced, manipulated or modified in any manner or form.

All captions end with: Picture date: Friday MARCH 3, 2023. PA Photo. The King will be anointed, blessed and consecrated with the oil by the Archbishop of Canterbury in a sacred ritual during his coronation on MAY 6. The anointing is the most sacred part of the coronation ceremony, and takes place before the investiture and crowning. The Archbishop anoints the sovereign on the hands, breast and head. See PA story ROYAL Coronation. Photo credit should read: Patriarchate of Jerusalem/Buckingham Palace/PA Wire.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Κ. ΛΕΩΝΙΔΟΥ ΚΟΛΛΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1961-1965

Ἡ ιστοσελίς τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων δημοσιεύει τήν ἀποσταλεῖσαν εἰς αὐτήν ἐπιστολήν τοῦ ἐκ Κερκύρας ἐλλογιμωτάτου Ἀρχιτέκτονος κ. Λεωνίδου Κόλλα, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τό ἔργον τῆς Ἀναστηλώσεως τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως κατὰ τά ἔτη 1961-1965, χορηγία τῆς εὐσεβοῦς πηγῆς τῆς Ἑλλάδος.

Τόν Ἀπρίλιον τοῦ 1961, ὁ κ. Κόλλας, ὑπηρετῶν εἰς τήν Διεύθυνσιν Ἀναστηλώσεων τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ἀρχαιοτήτων καί Ἀναστηλώσεως τοῦ Ὑπουργείου Προεδρίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπεστάλη ἀπό τόν Γενικόν Διευθυντήν, κ. Ἰωάννην Παπαδημητρίου, Πατριαρχοῦντος τότε τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Βενεδίκτου, διά νά ἀναλάβῃ ὑπό τήν ιδότητά του ὑπηρεσίαν εἰς τό συσταθέν, τό 1958, κοινῇ ἀποφάσει τῶν τριῶν Μειζόνων Προσκυνηματικῶν Κοινοτήτων, Ἑλληνορθοδόξων, Φραγκισκανῶν καί Ἀρμενίων Κοινόν Τεχνικόν Γραφεῖον, διά τήν Ἀναστήλωσιν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.

Ἡ ἐπιστολή τοῦ κ. Κόλλα καλύπτει ἕν κενόν εἰς τόν χῶρον τῆς ιστοσελίδος τοῦ Πατριαρχείου, μή δυνηθείσης, λόγω φόρτου ἐργασίας καί ἐλλείψεως προσωπικοῦ, νά ἀναφερθῇ εἰς τās ὑπογραφείσας ἱστορικές Προσκυνηματικές Συμφωνίας καί ἐπιτελεσθείσας λίαν ἐπιτυχῶς στερεωτικές, συντηρητικές καί ἀνακαινιστικές ἐργασίας εἰς τόν Ναόν τῆς Ἀναστάσεως τήν περίοδον 1961-1965, ἐπί ἀοιδίμου Πατριάρχου Βενεδίκτου, ἀποτελούσας τόν πρόδρομον τοῦ ἐπιτελεσθέντος ἱστορικοῦ ἔργου τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ ἱεροῦ Κουβουκλίου καί τῶν νῦν ἐπιτελουμένων ἐργασιῶν συντηρήσεως τοῦ δαπέδου τοῦ χώρου τῆς Ροτόντας καί τοῦ Ἑπτακαμάρου, τῇ εὐλογημένῃ πρωτοβουλίᾳ τοῦ νῦν Προκαθημένου Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ.κ. Θεοφίλου Γ΄.

Εὐχαριστοῦντες θερμῶς τῷ κ. Κόλλα, εὐχόμεθα αὐτῷ τήν χάριν τοῦ Παναγίου Τάφου πρὸς συνέχισιν τῆς ἐπιστημονικῆς Προσκυνηματικῆς ἐρεῦνης διὰ τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ ἀρχείου τῆς περιόδου 1961-1965, καθ' ἣν ὑπηρέτησεν εἰς τό ἔργον.

Παραθέτομεν ἀναλυτικῶς αὐτούσιον τήν ἐπιστολήν ταύτην, πῆσατε ἐδῶ:

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας